

SVERIGE SKA HÅLLA IHOP

- REFORMER FÖR ÖKAD TILLVÄXT OCH ETT
ÅTERUPPRÄTTAT SAMHÄLLSKONTRAKT

1. Sammanfattning

Hösten 2018 står Sverige inför ett antal stora och allt mer akuta samhällsproblem och samtidigt inför långsiktiga utmaningar som måste börja hanteras här och nu.

Försvaret behöver stärkas - omedelbart i en orolig värld och tid, men också på sikt för att bygga den trygghet som är statens grundläggande uppgift. Gängkriminaliteten behöver knäckas och poliserna bli fler. Vårdköerna måste kortas så att alla ska kunna få vård i tid. Skolan behöver ett stärkt ordnings- och kunskapsfokus. Dels för att hantera de problem som finns här och nu men också i det längre perspektivet för att en fungerande skola är den avgörande förutsättningen för social rörlighet och verklig jämlikhet.

Allt detta sker mot bakgrund av en växande ekonomisk osäkerhet. Konjunkturen kommer att börja vika, som det ser ut nu snarare förr än senare. Då står Sverige sämre rustat än vad vi borde. En stark högkonjunktur har tagits till förevändning för ett avstannande reformarbete. Tid och möjligheter har förspillts. Sveriges strukturella svaghet avspeglar sig i EU-kommissionens bedömning att Sverige under kommande år förväntas vara bland de EU-länder med lägst tillväxt per capita.

Efter en förlorad mandatperiod behöver Sverige nu en ny riktning. Som stärker svensk ekonomis långsiktiga förmåga till tillväxt och jobbskapande. Där trösklarna till arbetsmarknaden sänks och integrationen kan börja fungera genom att också nyanlända kan få ett jobb. Där företagens konkurrenskraft stärks i stället för att undergrävas med ständigt högre skatter.

Moderaterna lägger en budgetmotion samtidigt som det pågår en utdragen regeringsbildningsprocess. Det är en särskild omständighet, men det fråntar inte riksdagen vare sig rätten eller ansvaret att besluta över statens budget. Vi har en övergångsregering. Sverige har ingen övergångsriksdag.

Budgetmotionen avspeglar det politiska utvecklingsarbete som Moderaterna och Alliansen bedrivit under den föregående mandatperioden och inte minst den gemensamma reformagenda som allianspartierna utvecklade och gick till val på. Budgetmotionen tar nu politiken från ord till handling, från valrörelse till beslut som kan ge Sverige en ny riktning. Fyra år av skatthöjningar vänds nu med skattesänkningar på 20 miljarder kronor 2019.

Reformerna tar sig också tydliga uttryck på ett antal konkreta politikområden:

- Skapa fler jobb, stärk konkurrenskraften och tillväxtförmågan
- Återupprätta samhällskontraktet – statens kärnuppgifter ska fungera
- Ett Sverige som håller samman – socialt och geografiskt
- En fungerande migrations- och integrationspolitik

Moderaternas budgetmotion för 2019 är en start på ett reformarbete som kommer att behöva drivas under lång tid. Den utgår från Sveriges problem och utmaningar, från den politik som vi gick till val på – inte minst Alliansens gemensamma reformagenda och från riksdagens rätt och ansvar att besluta över den svenska statens budget.

Detta är en borgerlig reformagenda som går från ord till handling.

Innehåll

---

1. Sammanfattning	1
2. Bedömning av det ekonomiska läget	5
2.1 Svagare tillväxt i omvärlden	5
2.2 Sverige har passerat konjunkturtoppen	8
2.3 En tudelad arbetsmarknad där utanförskapet biter sig fast trots högkonjunkturen	12
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken	14
3.1. Inriktning på finans- och budgetpolitiken	14
3.1.1. En ansvarsfull ekonomisk politik	14
3.1.2. En väl avvägd finanspolitisk inriktning	15
3.2. Övergripande reforminriktning	20
3.2.1. Reformerna för jobb och tillväxt	22
3.2.2. Återupprättat samhällskontrakt	23
3.2.3. Sverige ska hålla ihop	23
3.2.4. En fungerande och långsiktig migrations- och integrationspolitik	24
4. Moderaternas reformer för den kommande budgetperioden	25
4.1. Jobb och tillväxt	25
4.1.1. Politikens inriktning	27
4.1.2. Prioriterade reformer	34
4.2. Lag och ordning	44
4.2.1. Politikens inriktning	45
4.2.2. Prioriterade reformer	47
4.3. Sjukvård och omsorg	52
4.3.1. Politikens inriktning	52
4.3.2. Prioriterade reformer	54
4.4. Skola, bildning och kultur	57
4.4.1. Politikens inriktning	57
4.4.2. Prioriterade reformer	59
4.5. Migration och integration	63
4.5.1. Politikens inriktning	63
4.5.2. Prioriterade reformer	66
4.6. Klimat och miljö	68
4.6.1. Politikens inriktning	69
4.6.2. Prioriterade reformer	71

4.7. Utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik _____	75
4.7.1. Politikens inriktning _____	76
4.7.2. Prioriterade reformer _____	77
4.8. Ett sammanhållet Sverige _____	79
4.8.1. Politikens inriktning _____	79
4.8.2. Prioriterade reformer _____	82
4.9 Ett Sverige att växa upp och åldras i _____	86
4.9.1. Politikens inriktning _____	86
4.9.2. Prioriterade reformer _____	88
5. Effekterna av Moderaternas politik _____	90
5.1. Jobb och sysselsättning _____	90
5.2. Hushållens ekonomi _____	91
5.3. Fördelning _____	92
6. Finansiering _____	94
6.1. Inkomstförstärkningar _____	98
BILAGA A – Förslag till utgiftsramar år 2019 _____	103
BILAGA B – Förslag till utgiftsramar år 2020 - 2021 _____	104
BILAGA C – Beräkning av statsbudgetens inkomster år 2019 _____	105
BILAGA D – Beräkning av statsbudgetens inkomster år 2020 - 2021 _____	107
BILAGA E – Utgiftstak för staten, offentliga sektorns finansiering m.m. _____	109

2. Bedömning av det ekonomiska läget

Denna motion läggs i ett läge där konjunkturen ser ut att ha nått sin kulmen, både i Sverige och internationellt. Sedan vårpropositionen lades har så gott som alla prognosmakare reviderat ner sina förutsägelser för 2018 och 2019. 2019 ser dessutom ut att bli markant svagare än året innan. Samtidigt är det fortfarande högkonjunktur och bristen på arbetskraft är stor, inte minst i välfärden. Det råder fortfarande stor osäkerhet kring hur snabbt tillväxten kommer att mattas av och hur djup nedgången blir. Oavsett konjunkturedgångens förlopp kommer den att pröva den inneboende styrkan i svensk ekonomi. Kommer Alliansens arbetsmarknadsreformer från tidigare mandatperioder se till att sysselsättningen fortfarande hålls uppe? Är de överraskande starka offentliga finanserna ett tecken på robusthet eller på att konjunkturkänsligheten i framförallt skatteintäkterna underskattats? Kan tillväxttakten hållas uppe, eller kommer förutsägelseerna om en tillväxt per person på bottennivå att besannas? Hur kommer bostadsmarknaden att utvecklas när räntorna stiger? Utan tvekan kommer också det politiska ledarskapet att prövas. Det kommer att krävas en politik som både förmår att prioritera det nödvändiga framför det som bara är önskvärt och som är genomarbetad för att adressera de många problem som Sverige står inför. I denna motion presenteras en sådan politik.

2.1 Svagare tillväxt i omvärlden

Den breda konjunkturförstärkningen i omvärlden sedan 2016 ser nu ut att mattas av. Sedan i våras har både IMF, OECD och EU-kommissionen reviderat ner sina prognoser för tillväxten, både för världen och för många av de större ekonomierna. Skillnaderna i utveckling mellan länderna har blivit större än den breda uppgång vi såg 2017. Den svagare utvecklingen ses också i globala förtroendeindikatorer såsom inköpschefsindex, liksom i industriproduktion och försäljning i dagligvaruhandeln.

Avmattningen syns också på de internationella finansmarknaderna, där en långvarig börsuppgång, drivet av återhämtning från finanskrisen och understödd av kraftiga, globala, penningpolitiska stimulanser nu åtminstone tillfälligt har vänts till oro och prisfall. Oron drivs bland annat av mindre understödjande penningpolitik, främst i USA, men också en allmänt lägre riskaptit.

De ökande spänningarna i handelsfrågorna och de protektionistiska åtgärder som införts syns redan i utfall. Globala handelsvolymerna ökar inte lika snabbt som tidigare och oron för ytterligare åtgärder växer, främst gäller detta i handeln mellan de två största ekonomierna, USA och Kina.

Försämrade villkor för handeln är en viktig förklaring till inbromsningen, tillsammans med mindre understödjande makroekonomiska förutsättningar. Finanspolitiken tros globalt gå från svagt stimulerande till neutral, med USA som det främsta undantaget, där stora underskott stimulerar efterfrågan, och penningpolitiken väntas normaliseras när stimulansåtgärder såsom minusräntor och obligationsköp gradvis rullas tillbaka.

Arbetsmarknaderna fortsätter att stärkas, om än i långsammare takt än de senaste två åren. En majoritet av EU-länderna har nu rekordhög sysselsättningsgrad, däribland länder som Tyskland, Frankrike, Storbritannien och Nederländerna. Arbetslösheten i OECD-området tros minska ner till fem procent mot slutet av år 2020, den lägsta nivån sedan 1980 och nästan $\frac{3}{4}$ procentenheter lägre än vad OECD bedömer som den långsiktiga jämviktsarbetslösheten. Det leder till att löneökningarna blir starkare. OECD tror på årliga löneökningar på 0,8 procent 2019 - 2020, jämfört med 0,6 procent 2016-2017.

I USA tror OECD att tillväxten sjunker från tre procent 2018 till strax över två procent 2020 när de finanspolitiska stimulanserna gradvis klingar av och penningpolitiken fortsätter att normaliseras. De i grunden goda tillväxtförutsättningarna dämpas av högre tullar. Dessutom finns risk för ytterligare åtgärder som försvårar det fria utbytet av varor och tjänster.

Utvecklingen i eurozonen är också svagare än väntat under 2018. Italien, den tredje största ekonomin, ser ut att gå in i en lågkonjunktur men också Tyskland hade, om än tillfälligt, negativ tillväxt tredje kvartalet 2018. Inköpsindex i Tyskland och Frankrike har också försvagats under hösten vilket pekar på en relativt svag utveckling framöver. OECD tror på en avmattning från två procent 2018 till 1,5 procent år 2020 för eurozonen som helhet, medan EU-kommissionen ser en minskning från 2,1 procent 2018 till 1,7 procent 2020. Liksom i USA handlar det alltså om en relativt mild inbromsning, inte om någon förestående lågkonjunktur i huvudscenariot.

Tillväxten i Kina förväntas också mattas, till sex procent år 2020 enligt OECD. Detta till följd av återhållna infrastrukturinvesteringar och en långsammare kreditillväxt, samt effekterna av en åldrande befolkning liksom osäkerheten kring villkoren för handeln med omvärlden.

För övriga tillväxtländer är bilden mer splittrad än tidigare. En stark dollar till följd av en mindre expansiv penningpolitik från Federal Reserve har i kombination med inhemska ekonomiska obalanser inneburit finansiell kris för Argentina och Turkiet. De direkta spridningseffekterna från dessa kriser bedöms dock vara begränsade. Kriserna har dock i sin tur minskat investerarnas riskaptit också för investeringar i andra tillväxtländer, vilket då lett till betydande kapitalutflöden. Effekterna har varit betydligt mer begränsade jämfört med i Argentina och Turkiet.

Risker för en sämre utveckling

Nedgången kan bli snabbare och djupare om ytterligare risker materialiseras. Skulle Kina och USA fördjupa handelskonflikten skulle detta drabba både dessa två ekonomier liksom världsekonomin i stort, med lägre investeringar, färre jobb och lägre levnadsstandard. Det råder betydande osäkerhet kring hur globala värdekedjor skulle påverkas av större handelshinder för insatsvaror.

Utvecklingsländerna skulle kunna drabbas ytterligare om finansmarknaderna minskar investeringarna, inte minst om inflationstrycket i de utvecklade länderna ökar, vilket skulle innebära högre räntor i dessa länder. Det finns också betydande risker i många länder till följd av höga tillgångspriser och hög skuldsättning.

I Europa finns det betydande osäkerhet kring hur regionens tredje och fjärde största ekonomi, den brittiska och den italienska, kommer att hantera sina mer eller mindre självförvållade kriser. Italiens offentligfinansiella situation, med ökade underskott och skulder, är särskilt oroväckande givet dess ställning i Eurozonen och risken för spridningseffekter.

Skulle dessa eller andra oförutsedda risker falla ut kommer det att finnas betydligt mindre möjligheter att kraftfullt möta nedgången med aktiv stimulanspolitik. Penningpolitiken är fortfarande kraftigt stimulerande och utrymmet för att öka dessa stimulanser är begränsat. I många länder har inte heller offentliga finanser återhämtat sig från finanskrisen, vilket gör att möjligheten att med finanspolitiska stimulanser möta nedgången också är mer begränsad.

Även om bankerna, till följd av högre kapitalkrav, ser mer stabila och motståndskraftiga ut än tidigare finns det betydande risker i övriga delar av det finansiella systemet. Investerare i räntepapper, såsom pensionsförvaltare och försäkringsbolag är mer sårbara än tidigare för höjda räntenivåer. Även skulderna i övriga delar av företagssektorn är högre än tidigare, runt 160 procent av BNP, vilket ökar sårbarheten vid en konjunkturedgång eller höjda räntor.

Det finns också en tydlig risk för att nedgången i den kinesiska ekonomin skulle kunna bli betydligt kraftigare, vilket, givet den kinesiska ekonomins storlek och betydelse skulle få återverkningar på både den reala och den finansiella ekonomin.

För Sveriges del betyder utvecklingen i omvärlden att exporten i det korta perspektivet kommer att få fortsatt draghjälp av en god konjunktur, men att denna draghjälp gradvis kommer att försvagas i takt med att konjunkturen vänder nedåt.

2.2 Sverige har passerat konjunkturtoppen

Efter flera år av stark tillväxt står Sverige nu på toppen av högkonjunkturen. I princip alla prognosmakare har reviderat ner sina prognoser och spår nu en lägre tillväxt 2019 och 2020. Finansdepartementet bedömer att tillväxten blir 2,5 procent 2018, ned från 2,9 procent bara sedan augusti, för att sedan minska till 2,1 procent 2019 och 1,6 procent 2020. 2021 blir tillväxten i linje med 2020 och BNP-gapet sluts då ovanifrån. Någon lågkonjunktur förutses alltså inte under prognosperioden.

Konjunkturinstitutet gör en liknande bedömning av BNP-gapen 2018 och framåt och tillväxten hamnar på 2,5 procent 2018 för att sedan försvagas till 1,9 procent 2019 och några tiondelar lägre åren därefter.

Den relativt höga tillväxten 2018 beror bland annat på att kapacitetsutnyttjandet i industrin är historiskt högt till följd av starkare tillväxt i omvärlden och bostadsinvesteringarna är också fortsatt på en hög nivå. Tidigare i konjunkturuppgången har även den offentliga konsumtionen till följd av ökade migrationsrelaterade kostnader drivit tillväxten, men dessa minskar nu i snabb takt.

Nästa år bromsar investeringstillväxten i både industri och bostadsmarknaden in kraftigt. Exporten väntas dock bidra positivt till tillväxten, inte minst till följd av en fortsatt svag krona och att Sveriges viktigaste exportmarknader fortsatt väntas utvecklas väl.

Hushållens konsumtion riskerar att bromsa in nästa år. Hushållens konfidensindikator föll 4,0 enheter i oktober, till en nivå nära det historiska genomsnittet. Nedgången förklaras främst av att fler hushåll förväntar sig en försämring av den svenska ekonomin på tolv månaders sikt. Tillväxten i de reala disponibla inkomsterna väntas minska något 2019, främst som en följd av att tillväxten i sysselsättningen bromsar in. Finansdepartementet tror dock inte att konsumtionstillväxten dämpas då hushållen väntas dra ned på sitt historiskt sett höga sparande.

Bostadsinvesteringarna har ökat med i genomsnitt 14 procent per år de senaste fyra åren. Snittet sedan 1975 har varit 35 000 nya bostäder per år, 2017 påbörjades cirka 65 000 nya bostäder. Under första halvåret 2018 var bostadsbyggandet något lägre än under de senaste åren, men fortsatt på en mycket hög nivå historiskt sett. Bostadsinvesteringarnas andel av de totala investeringarna är normalt sett förhållandevis liten. De senaste tre åren har bostadsinvesteringarna dock utgjort nästan hälften av de totala investeringarnas bidrag till BNP-tillväxten och i genomsnitt bidragit med 0,6 procentenheter per år till BNP-tillväxten. Därför har förändringar på bostadsmarknaden betydande effekt på utvecklingen i dagsläget. Till den direkta effekten som bostadsbyggandet har på BNP påverkar också prisutvecklingen på bostadsmarknaden hushållens förmögenhet och därmed också deras kon-

sumtionsbenägenhet. Det är bland annat för att inte få kraftiga effekter på den reala ekonomin som riksdagen har gett Finansinspektionen befogenhet att bedriva så kallad makrotillsyn.

Det råder stor osäkerhet om hur bostadspriserna kommer att utvecklas under slutet av 2018 och 2019. Under första halvåret 2018 stannade prisnedgången på marknaden av för redan existerande bostäder, medan andelen prissänkta objekt fortsatte att öka på marknaden för nyproducerade bostäder. Antalet beviljade bygglov uppnådde en historiskt hög nivå i mitten av 2017 och har sedan dess minskat. Även byggbranschens optimism om framtiden har minskat påtagligt enligt Konjunkturbarometern. De senaste årens goda inkomstutveckling, den starka utvecklingen på arbetsmarknaden och fortsatt låga räntor är faktorer som talar för en fortsatt stark efterfrågan på bostäder 2019.

Regeringen har reviderat upp bedömningen för arbetslösheten sedan budgetpropositionen för 2018. Nu väntas arbetslösheten bottna på 6,4 procent och inte under 6 procent som tidigare. Det innebär att skillnaderna gentemot andra prognosmakare är mindre. Konjunkturinstitutet tror på en arbetslöshet på som lägst 6,2 procent 2019. I oktober låg den säsongsrensade arbetslösheten på 6,3 procent. Även arbetslösheten ser alltså ut att ha bottnat för denna gång. I takt med att konjunkturen försämras kommer det att bli allt svårare att nå målet om full sysselsättning.

Resursutnyttjandet i svensk ekonomi har ökat sedan 2013 och bedöms vara högre än normalt 2018 och 2019. En rad faktorer talar för detta. Jämförelsevis långa rekryteringstider i näringslivet och höga bristtal enligt Konjunkturbarometern tyder på att det är svårare än vanligt för företagen att rekrytera den arbetskraft de efterfrågar. Även Arbetsförmedlingens arbetsgivarundersökning visar att arbetsgivarna upplever stor brist på arbetskraft, också inom den offentliga sektorn. Det finns även indikatorer som tyder på att företagen utnyttjar befintlig produktionskapacitet i högre utsträckning än normalt. Exempelvis är kapacitetsutnyttjandet inom industrin på en högre nivå än det historiska genomsnittet, enligt SCB. Samtidigt har det mer ansträngda resursutnyttjandet ännu inte gett något påtagligt avtryck i löneutvecklingen. Bristen på arbetskraft kan därmed vara fortsatt hög en tid utan att det medför någon större risk för överhettning.

Den senaste konjunkturuppgången har drivits av flera samverkande faktorer. För det första klarade Sverige, tack vare alliansregeringens strukturreformer och väl avvägda stabiliseringspolitik, den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder. Arbetskraftsdeltagandet har upprätthållits och ökade jämfört med högkonjunkturåren 2001 och 2007. Riksbanken visar att arbetskraftsutbudet har ökat överraskande snabbt sedan 2006 – 300 000 fler finns på arbetsmarknaden än vad som skulle förklaras av demografiska förändringar. Riksbanken har tidigare beräknat att Alliansens politik skulle ge 120 000 jobb, men man konstaterar i en analys som presenterades i slutet av 2017 att denna bedömning

– i ljuset av den starka utvecklingen de senaste åren – varit för låg. Kombinationen av omfattande utbudsreformer och stark efterfrågan på arbete leder nu till att sysselsättningsgraden är den högsta sedan 1990-talskrisen. Sveriges goda utgångsläge har därmed skapat förutsättningar för en stark och bred återhämtning med fler som jobbar och fler som står till arbetsmarknadens förfogande.

För det andra har svensk penningpolitik gradvis blivit mer expansiv under de senaste åren. Denna expansiva penningpolitik, med låga eller negativa räntenivåer, stimulerar ekonomin genom att göra fler investeringar lönsamma samtidigt som kronan förblir svag och efterfrågan stärks. Bland annat har bostadsinvesteringarna vuxit kraftigt.

För det tredje har – som beskrivs i avsnitt 2.1 – efterfrågan i omvärlden blivit allt starkare med bland annat ökade investeringar som gynnar svensk exportindustri. Den goda tillväxten väntas fortsätta, med en exporttillväxt nära sex procent under 2018, enligt Konjunkturinstitutet.

På sikt finns flera skäl till oro för tillväxten. I många länder bidrar en långsam ökning av den arbetsföra befolkningen och en låg tillväxt av produktiviteten till att den potentiella tillväxten kan komma att bli låg under lång tid framöver. Också i Sverige syns tecken på denna utveckling – produktivitetstillväxten i svensk ekonomi förväntas vara fortsatt svag under kommande år, samtidigt som befolkningen åldras. Förklaringarna till den lägre globala produktivitetstillväxten varierar något. Det kan vara en kvardröjande effekt av finanskrisen, eller en konsekvens av en pågående strukturomvandling från mer till mindre kapitalintensiva branscher, eller helt enkelt att innovationstempot minskat på allt mer reglerade marknader.

Det finns även betydande ekonomisk-politiska risker framför oss, som gör den svenska ekonomin sårbar. Förutom risker i omvärlden finns det också specifika svenska risker. Nedgången på bostadsmarknaden under hösten ser nu ut att ha bedarrat men priserna är fortfarande höga i många segment och det är inte omöjligt att priskorrigeringen får förnyad fart. Det mesta tyder på att både hushållen och bankerna har tillräckliga marginaler för att klara åtminstone en måttlig nedgång, men en sådan skulle ändå dämpa efterfrågan i ekonomin och kunna medföra betydande realekonomiska effekter. Redan nu finns det indikationer på att nybyggnationen av bostäder har minskat. Dessutom finns det en stor osäkerhet kring hur väl integrationen kommer att fungera när en stor del av dem som sökte asyl i Sverige 2014 till 2016 ska komma in på arbetsmarknaden. Om inte integrationen förbättras finns det en stor risk för ett större, mer permanent utanförskap med högre jämviktsarbetslöshet och sämre offentliga finanser.

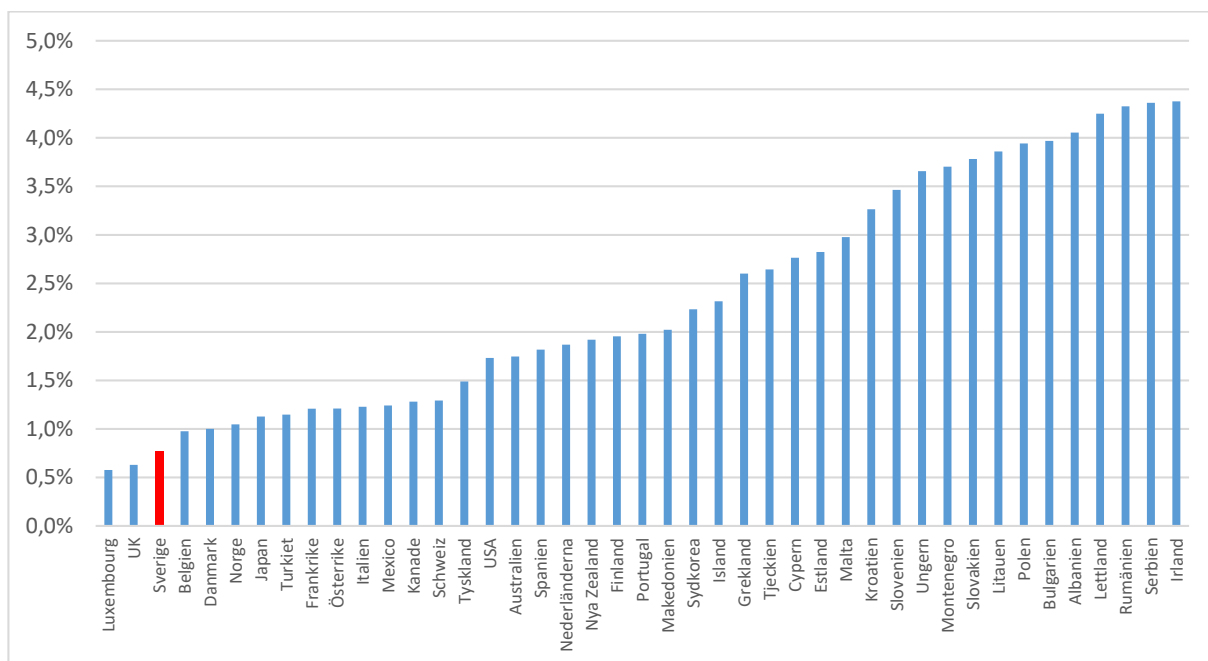
Slutligen kommer styrkan i den strukturomvandling som nu sker, och Sveriges anpassningsförmåga till den, att vara avgörande för utvecklingen av svensk ekonomi. Under det kommande decenniet kommer automatisering och digitalisering att leda vägen för strukturomvandlingar i ekonomin. Hur väl arbetskraften och övriga resurser klarar att ställa om

till en sådan utveckling kommer att vara avgörande, både för svenskt välstånd men också för hur vårt samhälle kan hålla ihop.

För att understödja tillväxten framöver bör den ekonomiska politiken användas för att vidta åtgärder som frigör ytterligare produktionsresurser i ekonomin och stimulerar produktivitetstillväxten. På så sätt kan potentiell BNP och potentiell sysselsättning öka, och på sikt även Sveriges välstånd. Samtidigt måste omställningskapaciteten i svensk ekonomi förstärkas ytterligare. För att värna Sveriges välståndsutveckling krävs att de strukturella reformer som genomfördes under alliansregeringen nu följs upp med nya åtgärder för investeringar, för omställning och för att främja inträdet på arbetsmarknaden. Riksbanken konstaterar att effekterna av Alliansens reformer troligen varit stora, men Konjunkturinstitutet anser samtidigt att effekterna av dessa nu i huvudsak har realiserats. Eftersom den nuvarande regeringen inte har klarat av att genomföra några reformer som kan antas ge högre sysselsättning och tillväxt är behovet av nya reformer stort för att Sverige ska fortsätta utvecklas väl.

Reformbehovet är särskilt påtagligt i ljuset av att Sverige ser ut att utvecklas sämre än jämförbara länder de kommande åren. På lång sikt avgörs vår välståndsutveckling dels av teknikutvecklingen i världen i stort, alltså hur den så kallade teknikfronten utvecklas, dels av hur nära vi ligger denna teknikfront. Som ett litet land har Sverige svårt att påverka den globala teknikutvecklingen annat än i vissa begränsade sektorer. Däremot kan vi påverka hur snabbt Sverige tar till sig ny teknik och hur väl de befintliga resurserna utnyttjas. Att produktivitetstillväxten i världsekonomin har varit svag det senaste decenniet är ett problem också för Sverige, men något som vi har väldigt svårt att påverka. Att Sverige sedan 2014 dock verkar ha tappat mark – vad gäller utvecklingen av tillväxt per capita – i förhållande till andra liknande länder och att denna negativa utveckling ser ut att fortsätta är däremot ett politiskt misslyckande. Enligt EU-kommissionens höstprognos kommer Sverige fortsatt ligga i botten när det gäller tillväxt per capita. För att bryta denna utveckling krävs en ny regering som prioriterar jobb, tillväxt och företagande.

Figur 1. Genomsnittlig årlig tillväxt BNP/capita 2018-2020

Källa: EU-kommissionens höstprognos 2018.

2.3 En tudelad arbetsmarknad där utanförskapet biter sig fast trots högkonjunkturen

Sverige befinner sig på toppen av en ovanlig högkonjunktur. De strukturella obalanserna på arbetsmarknaden ökar trots den starka ekonomiska utvecklingen. En högkonjunktur är normalt det tillfälle då de som står längst från arbetsmarknaden har en möjlighet att etablera sig. Det är då vi har möjlighet att nå full sysselsättning. Nu präglas i stället arbetsmarknaden av en växande tudelning där en allt större andel arbetslösa, till övervägande del bestående av utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning, står allt längre från arbetsmarknaden. Dessutom ökar antalet arbetssökande i utsatt ställning, enligt Arbetsförmedlingen. Det syns också i de aggregerade siffrorna. Utvecklingen på arbetsmarknaden påverkas i hög grad av att antalet nyanlända i Sverige ökat. Att antalet som står till arbetsmarknadens förfogande ökar mycket på kort tid behöver i sig inte vara ett problem. Det stora problemet uppstår när dessa personer står alltför långt ifrån arbetsmarknaden och hamnar i utanförskap. Om dessa personer i stället står nära arbetsmarknaden bör de på något års sikt hitta en sysselsättning.

Det finns positiva tecken. En viktig del i att arbetskraftsdeltagandet ökat med 300 000 fler personer än väntat, mycket till följd av Alliansens tidigare reformer, är att arbetskraftsdeltagandet för utrikes födda nu är lika stort som för inrikes födda. Delvis beror det på att de utrikes födda är yngre, men det är fortfarande en positiv utveckling. Dessutom har nära två tredjedelar av sysselsättningsökningen de senaste tio åren bestått av utrikes födda.

Problemet i Sverige är dock att arbetslösheten för utrikes födda är högre än i den förra högkonjunkturen och en stor och ökande andel av de arbetslösa utgörs av särskilt utsatta grupper: utomeuropeiskt födda, personer med högst förgymnasial utbildning samt äldre och personer med funktionsnedsättning. Normalt brukar ett ökat arbetskraftsdeltagande till slut också innebära att fler får jobb. Risken nu är att detta samband inte gäller fullt ut.

Svårigheterna för dem med utsatt ställning att ta sig in på arbetsmarknaden beror på höga trösklar orsakade av låg flexibilitet på arbetsmarknaden, att utbildningsnivåerna inte alltid matchar arbetsmarknadens krav, skatteklar och få jobb med lägre kvalifikationskrav samt bristande tillgång på bostäder. Nettoökningen av antalet personer i utsatta grupper inskrivna hos Arbetsförmedlingen sedan finanskrisen beror till stor del på att fler utomeuropeiskt födda tillkommit. Med ett stort antal nyanlända som behöver ta sig in på arbetsmarknaden riskerar dessa strukturella obalanser att förstärkas ytterligare. Behovet av reformer är uppenbart. Det går inte snabbare att etablera sig nu än 2005. Det tar fortfarande åtta år innan hälften av de nyanlända har ett jobb och än längre tid tar det att få en heltidsanställning. När konjunkturen nu viker riskerar etableringstiderna att öka igen, liksom i tidigare nedgångar.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Moderaternas politik syftar till att bygga ett samhälle som tar tillvara varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa samtidigt som vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det kräver en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp motståndskraft mot kriser samt reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler selsatta ökar välståndet i samhället. Dessutom ökar det skatteintäkterna som finansierar välfärden. När fler kommer i arbete ökar resurserna så att vi kan säkerställa kortare köer i vården, mer kunskap i skolan, fler poliser i hela landet och ett Sverige som håller ihop.

3.1. Inriktning på finans- och budgetpolitiken

3.1.1. En ansvarsfull ekonomisk politik

Ett av målen för den ekonomiska politiken är att stabilisera konjunktursvängningarna. Hög arbetslöshet under en period kan i sig leda till ökad arbetslöshet längre fram. För att kunna driva en aktiv stabiliseringspolitik som mildrar effekterna för de mest utsatta, dämpar uppgången i arbetslöshet och undviker besparingar i lågkonjunktur krävs betydande överskott i högkonjunktur. Lågkonjunkturer och kriser slår alltid hårdast mot dem som redan är mest utsatta och i störst behov av att välfärden fungerar samt en trygg ekonomi.

Ett avgörande skäl till att Sverige klarade den senaste finanskrisen väl var bland annat alliansregeringens återhållsamhet, med överskott på över tre procent av BNP år 2007. Det medförde att Sverige, till skillnad från många andra jämförbara europeiska länder, gick in i finanskrisen med tillräckliga säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna. Detta innebär i sin tur att Sverige kunde motverka nedgången med aktiva insatser utan att uthålligheten i de offentliga finanserna ifrågasattes. Vi behövde därför inte, till skillnad från exempelvis Storbritannien och länderna i Sydeuropa, bedriva åtstramningspolitik i lågkonjunkturen. En försiktig och återhållsam inriktning på finanspolitiken i högkonjunktur ger ett land större möjligheter att klara den efterföljande lågkonjunkturen.

Även om den svenska statsskulden är låg har finanskrisen visat att skuldkvoten snabbt kan öka om ett land inte har tillräckliga säkerhetsmarginaler. Medan Sveriges statsskuld fortsatt ligger på en låg nivå, har skuldnivåerna i jämförbara länder skenat och ligger nu på över 90 procent av BNP. Många i övrigt välskötta länder fick hantera dramatiska ökning; exempelvis Finland och Nederländerna (över 20 procentenheters ökning av statsskulden), Frankrike (över 30 procentenheter), Storbritannien (nära 50 procentenheter) och Irland (drygt 80 procentenheter).

Moderaterna välkomnar därför den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Överenskommelsen innebär att Alliansens strama linje, med fortsatt fokus på ansvar för de offentliga finanserna och beredskap för nya kriser, har fått gehör. Principen om överskott i de offentliga finanserna över en konjunkturcykel ligger fast, och kompletteras med ett nytt skuldankare. Överskottet i offentliga finanser ska uppgå till i genomsnitt en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel, och nivån på Maastrichtskulden ska på sikt nå 35 procent av BNP.

Med det nya finanspolitiska ramverket säkerställs dels att sparandet över en konjunkturcykel ska vara positivt, dels att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att tillräckliga marginaler finns för att understödja ekonomin när nästa kris slår till. Att överskottsmålet är formulerat över en konjunkturcykel innebär att det finansiella sparandet bör ligga under en tredjedels procent av BNP när resursutnyttjandet är lågt, och över en tredjedels procent när resursutnyttjandet är högt. Därigenom är överskottsmålet förenligt med en finanspolitik som motverkar konjunktursvängningar. På så sätt kan hållbara offentliga finanser säkras på både kort och lång sikt, samtidigt som finanspolitiken har utrymme att dämpa konjunktursvängningar i ekonomin.

3.1.2. En väl avvägd finanspolitisk inriktning

Budgetmotionen läggs på toppen av en högkonjunktur – tillväxten väntas mattas av, både i Sverige och internationellt – och i Sverige ser också arbetslösheten ut att ha bottnat. I vissa delar av ekonomin har nedgången redan börjat. Framför allt gäller det bostadsinvesteringarna som sjunkit tillbaka till följd av en minskad efterfrågan på nya bostäder. Samtidigt är resursutnyttjandet högt, BNP-gapet är det näst största de senaste 30 åren, och bristen på arbetskraft betydande.

I högkonjunktur finns det möjlighet att bygga upp buffertar och säkerhetsmarginaler för att i första hand ha möjlighet att låta automatiska stabilisatorer verka fullt ut och, om krisen blir djupare, vidta aktiva stabiliseringspolitiska åtgärder för att begränsa krisens djup och längd. Det är bland annat OECD:s rekommendationer i detta läge, för länder som har den möjligheten.

Teoretiskt ska måttet på strukturellt sparande ta hänsyn till konjunkturer och finanspolitiken bör då i alla lägen sikta på överskottsmålet 1/3 procent av BNP. I praktiken är strukturellt sparande ett mått med betydande osäkerhet. Strukturellt sparande mäts som konjunkturjusterat sparande som andel av potentiell BNP. Inga av dessa mått kan observeras, utan båda är bedömningar utifrån vad prognosmakare tror om konjunkturcykeln, offentliga finansers konjunkturkänslighet och ekonomins långsiktiga tillväxtpotential. Därför finns det ingen konsensus kring hur stort strukturellt sparande är. Bedömningarna för 2019 sträcker sig från 0,1 procent till 0,9 procent av BNP, beroende på prognosmakare.

Trots högkonjunkturen har den tidigare regeringen bedrivit en omotiverat expansiv finanspolitik. Strukturellt sparande, finansiellt sparande justerat för konjunkturen, har försvagats. Det gör att Sverige har alltför lågt sparande, vilket gör att vi riskerar att gå in i nästa lågkonjunktur med otillräckligt handlingsutrymme. Skulle Sverige genomgå en lågkonjunktur som medför ett försämrat sparande motsvarande det som skedde under tidigare lågkonjunkturer riskerar de offentliga finanserna att försvagas till ett sparande ner mot minus tre procent. Den ekonomiska politiken kan ofta ha svårt att begränsa en nedgångs storlek men den har möjlighet att styra hur väl förberedda vi är inför sämre ekonomiska tider.

Behovet förstärks av att penningpolitiken nu är så expansiv. Normalt faller ansvaret för att stabilisera ekonomin med aktiva åtgärder främst på penningpolitiken. Den har dock i dagsläget begränsade möjligheter till ytterligare stimulanser. Om Sverige skulle gå in i en lågkonjunktur innan penningpolitiken hinner normaliseras kommer finanspolitiken behöva axla ett större stabiliseringspolitiskt ansvar. I en kris behöver sysselsättningen stöttas. Inte minst bör det ske genom mer resurser till kommunerna för att undvika uppsägningar. I linje med budgetramverket ska de offentliga finanserna kunna svänga med konjunkturen utan att förtroendet påverkas och skulden eller underskotten når nivåer som blir problematiska. För att kunna möta en kommande kris måste offentliga finanser stärkas i goda tider.

Det är därför problematiskt att finanspolitiken har varit alltför expansiv. 2017 års budget var underfinansierad med 16 miljarder kronor och 2018 genomfördes ofinansierade reformer på 40 miljarder kronor. Den dåvarande regeringen framhöll också att inriktningen med höjda bidrag, i stället för sänkta skatter på arbete, på kort sikt kan vara mer stimulerande. Detta är anmärkningsvärt. I stället för att förstärka den långsiktiga tillväxtpotentialen i svensk ekonomi har reformutrymmet använts till ökade utgifter samt kortsiktiga och procykliska stimulanser. Att på toppen av en kraftig högkonjunktur bedriva en politik utformad för att stimulera ekonomin under en lågkonjunktur är inte ansvarsfullt. Finanspolitiska rådet konstaterade i sin senaste rapport att den förda politiken stimulerar högkonjunkturen och minskar utrymmet för framtida konjunkturstabiliserande åtgärder. Rådet skriver vidare att:

”Vi kan konstatera att regeringens finanspolitik under ett antal år har försvagat det offentliga finansiella sparandet trots att det råder högkonjunktur. Denna politik fortsätter och förstärks i BP18 och Vårändringsbudgeten 2018. Detta är inte i linje med de riktlinjer för finanspolitiken som återfinns i såväl den gamla som den nya ramverksskrivelsen. Dessa riktlinjer har utformats så att det ska vara möjligt att bedriva en aktiv finanspolitik och samtidigt nå överskottsmålet. I den politiska överenskommelse som låg till grund för revideringen av det finansiella ramverket förra året, är det tydligt att överskottsmålet endast kan nås om en aktiv konjunkturstabiliserande finanspolitik i en lågkonjunktur motsvaras av aktiva konsoliderande åtgärder när resursutnyttjandet är högt i en högkonjunktur. konjunktur. Vi menar

att regeringen under nuvarande högkonjunktur i allt för stor utsträckning har bortsett ifrån överskottsmålet vid konjunkturanpassningen av finanspolitiken.”

Den oförsiktiga finanspolitiken som förts är dock ett faktum och det är lite som talar för att svensk ekonomi nu, på väg in i en avmattning, skulle gynnas av en åtstramande politik. Ekonomin i stort gynnas generellt inte av tvära kast i finanspolitiken. Återgången till en väl avvägd bana för offentliga finanser behöver därför ske gradvis. Detta särskilt när den politiska osäkerheten i dagsläget är större än normalt. En större omläggning av finanspolitiken genom beslut till följd av en riksdagsmotion skulle därför riskera att göra mer skada än nytta.

Dessutom är det inte uppenbart att ekonomin i detta läge behöver en åtstramande inriktning. Finanspolitiska rådet konstaterar i årets rapport att:

”det i dag finns få tecken på att löner och priser generellt sett är på väg att stiga för snabbt. Faktorer som fortsatt högt hushållssparande och överskott i bytesbalansen tyder inte heller på att det i dagsläget finns problematiska obalanser i ekonomin. Vi förespråkar därför inte en kraftig åtstramning av finanspolitiken.”

De ekonomiska utfallen sedan i maj när rådets rapport publicerades stärker snarast slutsatsen att en kraftig åtstramning vore fel inriktning. Det råder också betydande osäkerhet kring framförallt utvecklingen på bostadsmarknaden och hur hushållen kommer att reagera när räntorna börjar normaliseras under nästa år. En allt för åtstramande inriktning samtidigt som ekonomin försvagas riskerar att bli procyklisk, alltså att förstärka nedgången ytterligare. Det faktum att den förra regeringen fört en procyklisk politik med stimulanser i högkonjunktur betyder således inte att det är rätt med åtstramningar i nedgången.

Det faktum att Sverige har genomlevt fyra förlorade år när det kommer till reformpolitiken medför att behovet av reformer är stort. Polisen behöver ökade resurser nu för att återställa förtroendet för kärnstaten. Försvaret behöver stärkas nu till följd av det försämrade säkerhetsläget. Valfärden behöver ökade resurser för att kunna klara sitt uppdrag. Behovet av en stärkt arbetslinje där det blir mer lönsamt att gå från bidrag till arbete eller från deltid till heltid växer när konjunkturen vänder ner samtidigt som bristen på kompetens är större än på länge. Den finanspolitiska inriktningen blir därför en avvägning mellan behoven att nu bygga upp större säkerhetsmarginaler och de akuta behov som Sverige står inför.

Sammantaget bedömer Moderaterna att återgången till ett starkare sparande som mer ligger i linje med överskottsmålet bör inledas redan 2019, men att åtstramningen bör vara begränsad givet den avmattning som står för dörren. Ett reformutrymme på 17 miljarder kronor bedöms därför vara väl avvägt. Det medför ett finansiellt sparande på 0,9 procent,

vilket innebär ett strukturellt sparande på cirka 0,5 procent. Då huvuddelen av reformerna är finansierade genom omprioriteringar av det statliga åtagandet möjliggör denna inriktning både en förstärkning av offentliga finanser och betydande resurser för att återupprätta kärnstaten och stärka arbetslinjen. Samtidigt blir den finanspolitiska åtstramningen begränsad i ett osäkert konjunkturläge.

Figur 2. Bana för offentliga finanser

	2017	2018	2019	2020	2021
Finansiellt sparande	1,6	1,0	0,9	1,3	1,8
Strukturellt sparande	0,9	0,4	0,5	1,2	1,8
Förändring strukturellt sparande		-0,5	+0,1	+0,7	+0,6

För år 2020 beräknas sparandet bli 1,4 respektive 1,2 procent av BNP och för 2021 är motsvarande siffror 1,8 och 1,8 procent. Sparandet 2020 och 2021 tar höjd för de förstärkningar av försvaret och polisen som respektive myndighet har efterfrågat, och möjliggör också för staten att genomföra de tillväxtfrämjande investeringar i infrastruktur och forskning som tidigare har aviserats men som nu inte finns med i budgetmotionen för 2019. Överskotten 2020 och 2021 är så stora att den kommande regeringen ändå har goda möjligheter att genomföra sina prioriterade reformer och samtidigt förbättra måluppfyllandet för överskottsmålet.

Utgiftstaket utgör en övre gräns för statsbudgetens utgiftsnivå. Genom utgiftstaket ges riksdag och regering förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna. Enligt de riktlinjer som finns bör en buffert för oförutsedda händelser lämnas obudgeterad under utgiftstaket för nästkommande budgetår. Hur stort budgetutrymmet för reformer på utgiftssidan slutligen blir beror bland annat på hur stor del av budgeteringsmarginalen som under de kommande åren tas i anspråk av oförutsedda utgiftsökningar, till exempel till följd av ökning av volymer i de rättighetsbaserade transfereringssystemen eller den makroekonomiska utvecklingen.

Figur 3. Moderaternas förslag till utgiftstak

	2019	2020	2021
Utgiftstak	1 351	1 388	1 430
Takbegränsade utgifter	1 311	1 339	1 362
Budgeteringsmarginal	40	49	67

Budgeteringsmarginal, % av takbegränsade utgifter	3,1 %	3,7 %	4,9 %
Utgiftstak som andel av BNP	27,0 %	26,8 %	26,6 %

3.2. Övergripande reforminriktning

Den här budgetmotionen är förankrad i den gemensamma reformagenda som Alliansens partier gick till val på. Det är en budget som tar tag i våra svenska samhällsproblem här och nu och tar borgerliga och liberala reformer från ord till handling.

Svensk ekonomi har under flera år gått på högvarv. Samtidigt som det politiska reformarbetet i princip stått helt still. Enligt Konjunkturinstitutet når den svenska konjunkturen sin topp i år och BNP-tillväxten bromsar in nästa år. Sverige står sämre rustat än vi borde. Med den här budgetmotionen ger vi Sverige en ny riktning, som bryter med de senaste årens reformtrötthet. I figur 4 anges de större prioriterade reformerna i Moderaternas budgetmotion. Den stora omfattningen på reformer i slutet av budgetperioden förklaras framför allt av att justeringar görs till följd av de principer som gällt för utformningen av budgetpropositionen. Det sammantagna finansiella sparandet över budgetperioden ligger i linje med den bana för finansiellt sparande som presenterades på Harpsund i slutet av sommaren. I figur 5 anges de större prioriterade reformer som ligger i linje med budgetpropositionen.

Figur 4. Prioriterade reformer i Moderaternas budgetmotion (miljarder kronor)

Moderaternas prioriterade reformer i förhållande till budgetpropositionen	2019	2020	2021
Jobb och tillväxt	16,63	19,27	19,54
Förstärkt jobbskatteavdrag	10,00	10,00	10,00
Sänkta anställningskostnader för äldre som arbetar	0,72	1,22	1,10
Utökat RUT-avdrag	0,25	0,50	0,50
Färre ska betala statlig inkomstskatt	4,00	4,20	4,30
Underlätta för entreprenörers generationsskiften	0,17	0,17	0,17
Övriga förslag inklusive justeringar till följd av budgetprinciperna	1,49	3,18	3,47
Lag och ordning	2,41	4,27	6,04
10 000 fler polisanställda	0,50	1,10	2,30
Höjda polislöner och betald polisutbildning	0,38	0,78	1,21
Stärkta rättsvårdande myndigheter och stärkt polisiär förmåga	0,57	0,69	0,71
Övriga förslag inklusive justeringar till följd av budgetprinciperna	0,95	1,70	1,81
Sjukvård och omsorg	3,56	4,34	3,94
Kortade vårdköer	2,62	2,90	3,00
En uppdaterad cancerstrategi		0,50	0,50
Bättre villkor för specialistsjuksköterskor	0,40	0,40	0,40
Övriga förslag inklusive justeringar till följd av budgetprinciperna	0,54	0,54	0,04
Skola, bildning och kultur	1,59	2,97	4,49
Utökad undervisningstid m.m.	0,17	0,75	1,42
Fler karriärlärare och lärarassistenter	0,36	0,50	0,69

Fler utbildningsplatser inklusive justering av budgetprinciperna	1,06	1,72	2,38
Migration och integration	0,25	1,93	1,85
Utökad samhällsorientering och stärkt validering	0,02	0,14	0,15
Obligatorisk språkförskola	0,13	0,25	0,25
Fler förvarsplatser	0,10	0,10	0,10
Klimat och miljö	1,88	0,49	0,50
Renare hav, sjöar och vattendrag	0,30	0,30	0,30
Utökad klimatbistånd och klimatinvesteringar	1,24	1,24	1,24
Teknikneutral laddinfrastruktur och ökad miljöforskning	0,20	0,20	0,20
Justeringar till följd av budgetprinciperna	0,15	0,20	0,11
Utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik	3,75	6,74	11,76
Ökade anslag Försvarsmakten	3,00	5,00	10,00
Övriga försvarsmyndigheter inklusive justeringar till följd av budgetprinciperna	0,75	1,74	1,76
Ett sammanhållet Sverige	3,65	5,22	10,98
Förbättrade villkor för Sveriges lantbrukare	1,24	0,20	0,19
Frysning av överindexering av bensin- och dieselskatt	0,46	0,86	0,86
Avskaffad flygskatt	0,70	1,44	1,48
Förbättrad infrastruktur samt justering till följd budgetprinciperna	1,25	2,72	8,45
Ett Sverige att växa upp och åldras i	6,63	11,63	11,63
Sänkt skatt för alla pensionärer, utöver förslaget i BP19	1,63	1,63	1,63
Ökade resurser till välfärden	5,00	10,00	10,00
Summa reformer	40,33	56,85	70,72
Varav till följd av justeringar av anslagsökningar som återfanns i BP18	10,17	20,79	26,93
Finansiering och budgetförstärkningar			
Effektivisering arbetsmarknadspolitiken	4,46	5,98	6,94
Avskaffa byggsubventionerna	2,29	3,89	5,52
Effektivisering klimatpolitiken m.m.	3,22	2,83	4,88
Övriga minskningar av myndighetsanslag m.m.	6,73	6,80	4,67
Omprioriteringar skola, omsorg och sjukvård	4,59	1,91	1,91
Avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgifter	2,25	3,10	3,10
Övriga skatteförslag	0,29	0,53	0,51
Summa finansiering och budgetförstärkningar	23,82	25,04	27,53

Figur 5. Större reformer i linje med budgetpropositionen

Större reformer i linje med budgetpropositionen	2019	2020	2021
Ett Sverige att växa upp och åldras i	4,73	4,24	4,24
Sänkt skatt för pensionärer	4,17	4,17	4,17
En uppdaterad cancerstrategi	0,50		
Säkerhetspolisen	0,06	0,07	0,07

3.2.1. Reformen för jobb och tillväxt

De kommande åren förväntas Sverige ha lägre tillväxt per invånare än så gott som alla andra EU-länder. Detta trots att många faktorer talar för Sverige: en välutbildad och teknikvan befolkning, ett innovativt näringsliv och betydande investeringar i forskning och utveckling.

Sverige är en liten exportberoende och konjunkturkänslig ekonomi. Därmed är vi särskilt utsatta i en turbulent världsekonomi. Stabila statsfinanser - där överskottsmålet värnas för sämre tider - tillsammans med reformer för ökad sysselsättning och starkare tillväxt, är därför den självklara basen för Moderaternas ekonomiska politik.

Att långsiktigt stärka Sveriges konkurrenskraft förutsätter också en effektiv och ambitiös klimatpolitik. Sverige ska vara ett föregångsland och Moderaterna satsar därför på klimatforskning och infrastruktur för ett fossilfritt samhälle. Samtidigt behöver det internationella klimatarbetet stärkas.

Sveriges tillväxtutmaningar måste också ses i ljuset av ökad internationell konkurrens. Kostnaderna för en politik som straffar företagande och arbete, utbildning och ansträngning blir allt högre. Sverige behöver i stället en politik som underlättar för företagande och entreprenörskap. Det är en långsiktig uppgift där senare års stora skattehöjningar måste få ett slut. Sveriges långsiktiga tillväxtförmåga bygger inte minst på att vi är ett land där det lönar sig att arbeta och att välja de mest krävande utbildningarna. Dagens höga marginalskatter straffar dem som gör det. Det har vi inte råd med. Därför föreslår vi att färre ska betala höga marginalskatter. Vi vill också under mandatperioden ta steg för att avskaffa värnskatten. Principen om "hälften kvar" hade brett stöd för trettio år sedan. Det borde den ha även i dag.

De som kan och vill jobba ska också göra det. Så är det inte i dag. Bidragsförsörjning leder till utanförskap, men också till lägre tillväxt och högre skatter. Vi utökar därför jobb-skatteavdraget så att det lönar sig bättre för fler att gå från bidrag till arbete. Ett tredubblat RUT-avdrag bidrar till att skapa fler enklare jobb.

Men det ska också löna sig att *ha* arbetat. I vår budget får alla pensionärer sänkt skatt, inklusive den miljon pensionärer som har lägst pension. Vår skattesänkning för pensionärer uppgår till 5,8 miljarder kronor 2019 och vi vill sänka skatten ytterligare för Sveriges pensionärer under mandatperioden.

3.2.2. Återupprättat samhällskontrakt

Det grundläggande samhällskontraktet mellan stat och medborgare bygger på ömsesidighet. Medborgarna förväntar sig att det offentliga upprätthåller lag, ordning och trygghet i samhället. Ser till att det finns bra välfärdstjänster inom vård och skola, och pålitliga ekonomiska trygghetssystem när man inte kan jobba. För allt detta betalar vi skatt.

Det finns allt fler tecken på att samhällskontraktet sviktar. Polistätheten har sjunkit till den lägsta på tio år. Vårdköerna har fördubblats. Var sjätte elev lämnar grundskolan utan fullständiga betyg. Den utvecklingen måste nu brytas. Staten behöver klara sina grundläggande uppgifter. Så länge den inte gör det måste annat prioriteras ned eller bort.

- För att stärka försvaret tillförs i budgetmotionen sammanlagt 18 miljarder kronor till försvaret under perioden 2019-2021, varav tre miljarder kronor tillförs redan år 2019. Upptäckningen till försvarsinvesteringar på två procent av BNP inleds.
- Vi förstärker Polismyndigheten för att öka antalet polisanställda med 10 000 till 2024. Viktiga delar i detta är höjda polislöner och betald polisutbildning.
- Våra förslag ökar tillgängligheten till sjukvården oavsett var man bor. Vi stärker kunskapsfokus i skolan, med fler skoltimmar och fler lärarassistenter.
- År 2019 ökar vi resurserna till välfärden med fem miljarder kronor till Sveriges kommuner och landsting. När det gäller tillskott efter 2019, så kommer de att villkoras så att alla kommuner använder pengarna effektivt och arbetar för minskade bidragskostnader och bättre integration.

3.2.3. Sverige ska hålla ihop

Sverige ska vara ett jämlikt samhälle med god sammanhållning. Vi accepterar inte utanförskap och segregation. Arbetslinjen ska gälla alla, skolan ska bli den språngbräda för social rörlighet som gör att alla barn får sina egna chanser, och de som är nyanlända ska lära sig svenska språket och komma in i vårt samhälle.

Men Sverige är också ett land med långa avstånd. Den tidigare regeringens skattechöjningar på drivmedel slår hårt. Vi vill avskaffa överindexeringen av drivmedelsskatter och tar nu steg i den riktningen. Vi stoppar den rödgröna regeringens dieselskattehöjning på lantbruket. Vi tar nya steg för en god infrastruktur i hela landet, med ökade resurser till väg- och järnvägsunderhåll och satsningar på bredbandsutbyggnad.

3.2.4 En fungerande och långsiktig migrations- och integrationspolitik

Moderaterna vill ha en parlamentarisk utredning för att skapa en långsiktigt hållbar och brett respekterad migrationspolitik. Tills dess att en ny permanent lagstiftning finns på plats behöver den tillfälliga lagen, som löper ut i juli nästa år, förlängas. Detta kan inte vänta.

Hur nyanlända integreras i det svenska samhället kommer att prägla Sverige under lång tid. Det är en ödesfråga. Jobben och språket är helt avgörande delar i detta. Vi vill ha en särskild språkförskola för de barn som växer upp i familjer som inte talar svenska.

Med vår budgetmotion kan Sverige lägga grunden för det reformprogram som kommer att behövas de kommande åren. Det måste bli ett långsiktigt och uthålligt arbete. Det finns inga enkla och snabba lösningar för att långsiktigt öka tillväxten eller återupprätta samhällskontraktet. Moderaternas budgetmotion förverkligar den borgerliga politik som kan ge Sverige en ny riktning. Den tar vara på möjligheterna och tar tag i problemen.

4. Moderaternas reformer för den kommande budgetperioden

4.1. Jobb och tillväxt

Sverige ska ha full sysselsättning. Problemen som står i vägen för att vi ska nå dit skiljer sig över tid. Under åren 2006 till 2014 var alliansregeringens viktigaste uppgift att bryta det breda utanförskapet som drabbade människor som förtidspensionerades och sjukskrevs bort från arbetsmarknaden. För att bryta den negativa utvecklingen krävdes genomgripande strukturreformer som ökade arbetsutbudet, förstärkte möjligheterna till återgång i arbete och gjorde det mer lönsamt att arbeta. Som ett resultat av Alliansens reformer minskade utanförskapet med en fjärdedel. I dag har utmaningen skiftat och nu är det främst utomeuropeiskt födda och personer med lägre utbildning som hamnar utanför. Under de kommande åren är det därför helt avgörande att politiken tar ytterligare steg och genomför nödvändiga reformer för att förhindra att människor hamnar i långvarigt bidragsberoende. Detta blir särskilt viktigt om konjunkturen vänder nedåt.

Trots att den globala högkonjunkturen stärker svensk ekonomi är tillväxten endast något högre än befolkningsökningen. Därmed undergrävs det långsiktiga utrymmet för höjda löner och högre pensioner. Låg tillväxt omöjliggör också satsningar på välfärden, om inte bidragskostnaderna och skatterna sänks. Låg tillväxt kan också innebära att konkreta reformer inte genomförs. När konkurrensen mellan resurserna skärps finns risk för större utanförskap och lägre tillit i samhället.

Den konsensus som vuxit fram inom forskningen för jämförelse mellan länders tillväxt, säger: a) att världens länder i genomsnitt växer i en takt bestämd främst av teknologiutveckling och b) att enskilda länder inte kan avvika från denna takt på lång sikt, eftersom teknikutveckling sprids lätt över landgränser. Ett litet land som Sverige kan inte heller, i någon betydande utsträckning, påverka den globala teknologiutvecklingen annat än på mycket speciella områden. Det övergripande målet för tillväxtpolitiken bör därför vara att minimera gapet till det mest utvecklade länderna på så många sätt som möjligt, och att bidra till den globala teknikutvecklingen på de områden där Sverige har bäst förutsättningar.

En viktig del i att öka tillväxten är att fler jobbar. Då behöver också fler ta det första steget in på arbetsmarknaden. Det är också viktigt att de som i dag arbetar också kan arbeta mer. Det gäller inte minst att få fler kvinnor att arbeta heltid och att få fler att vara beredda att jobba extra när så behövs. Det gäller framför allt i ett läge med stor arbetskraftsbrist, i synnerhet inom offentlig sektor, där det är svårt att få tag på tillräckligt många lärare, sjuksköterskor och socialsekreterare. Vi har av samma anledning inte heller råd att säga nej till

den resurs som de erfarna medarbetarnas kompetens utgör, i stället bör de som orkar och vill också förmås att arbeta längre upp i åldrarna. Många både vill och kan jobba längre upp i åren. Då måste arbetsmarknaden uppmuntra och underlätta det. Ett längre arbetsliv ställer krav på möjligheter att kunna karriärväxla och ställa om. Särskilt med tanke på automatiseringen och digitaliseringens framfart. Moderaterna vill underlätta för karriärbyten och studier längre upp i åldrarna.

Vägen mot full sysselsättning och ett stigande välstånd går via ett dynamiskt näringsliv där entreprenörer och företagare vill och vågar satsa. För att långsiktigt kunna möta såväl utförskap som integrationsproblem behövs fler jobb i växande företag och goda villkor för långsiktiga och aktiva ägare. Därför har det varit viktigt att sänka trösklarna för företagande och göra det enklare att starta, driva, utveckla och äga företag i Sverige. För att ekonomin ska kunna hantera de påfrestningar den utsätts för i form av till exempel konjunkturella störningar, demografiska förändringar och strukturomvandlingar bör både arbetskraften och företagen ha en god anpassningsförmåga. Ett bra företagsklimat där nya företag kan starta, och etablerade företag växa, är därför centralt för både sysselsättningen och reallöneutvecklingen.

Sverige har i många avseenden, som sagt, goda förutsättningar för tillväxt. Befolkningen är välutbildad och tar snabbt till sig ny teknik. Näringslivet är innovativt med omfattande forsknings- och utvecklingsverksamhet och det finns en god finansiell kapacitet. Det är dock viktigt att kontinuerligt genomföra förbättringar av näringslivsklimatet för att upprätthålla en stark position för svenskt näringsliv i den alltmer integrerade världsekonomin. I den meningen innebär den senaste mandatperioden fyra förlorade år. OECD konstaterade i en utvärdering att den svenska regeringen vidtagit åtgärder på endast ett av de 14 områden som OECD anser som särskilt prioriterade (se figur 6). Lärarkvaliteten har inte förbättrats, den högre utbildningen har inte reformerats, marginalskatterna har höjts, integrationen har inte blivit bättre och bostadsmarknaden fungerar sämre nu än 2014. I stället har den tidigare regeringen höjt skatterna med 60 miljarder kronor under den förra mandatperioden, varav 40 miljarder kronor på jobb och företagande. Moderaterna delar förvisso inte alla OECD:s rekommendationer, exempelvis att flytta mer av skattebördan till fastigheter, men sammanställningen nedan visar tydligt att den förra regeringen i stort inte tagit behovet av strukturella reformer på allvar.

Figur 6. Policyrekommendationer kring strukturreformer till Sverige från OECD under 2017.
Källa: OECD: Economic Policy Reforms 2018 - Going for Growth Interim Report

Område/policyrekommendation	OECDs bedömning
Skola	
Mer stöd till elever med sämre förutsättningar	Genomfört
Förbättra lärarkvaliteten genom karriärvägar och incitament	Ej genomfört
Högre utbildning	
Förbättra arbetsmarknadskopplingen	Ej genomfört
Öka genomströmningen	Ej genomfört
Vuxenutbildning	
Förbättra arbetsmarknadskopplingen	Ej genomfört
Skatter	
Flytta mer av skattebördan till fastigheter	Ej genomfört
Mer enhetlig moms	Ej genomfört
Sänk de högsta marginalskatterna	Ej genomfört
Integration	
Stöd för språkinläring	Ej genomfört
Bättre utbildning för nyanlända	Ej genomfört
Förbättra validering	Ej genomfört
Bostadspolitik	
Förenkla plan- och byggregler	Ej genomfört
Minska/avskaffa förmånliga skatteregler (tex ränteavdrag)	Ej genomfört
Mindre reglerad hyresmarknad	Ej genomfört

På lång sikt avgörs vår välståndsutveckling dels av teknikutvecklingen i världen i stort, alltså hur den så kallade teknikfronten utvecklas, samt hur nära vi ligger denna teknikfront. Som ett litet land har Sverige svårt att påverka den globala teknikutvecklingen annat än i vissa begränsade sektorer. Däremot kan vi påverka hur snabbt Sverige tar till sig ny teknik och hur väl de befintliga resurserna utnyttjas. Att produktivitetens utvecklingen i världsekonomin har varit svag det senaste decenniet är ett problem också för Sverige, men något som vi har väldigt svårt att påverka. Att Sverige sedan 2014 dock verkar ha tappat mark – vad gäller utvecklingen av tillväxt per capita – i förhållande till andra liknande länder, och att denna negativa utveckling ser ut att fortsätta, är däremot ett politiskt misslyckande. För att vända denna utveckling krävs en politik som bättre värnar Sveriges tillväxtförutsättningar och som möjliggör reformer som också på lång sikt ser till att Sverige utvecklas väl.

4.1.1. Politikens inriktning

Moderaterna är ett parti för dem som jobbar, för dem som vill jobba och för dem som har jobbat. Full sysselsättning är centralt för vårt nuvarande och framtida välstånd, men det är mer än så. Det är också en fråga om vilket samhälle vi vill ha. När det lönar sig att arbeta blir det tydligt att det är rätt att anstränga sig för att skapa en bättre tillvaro för sig själv och för andra. Fyra av fem nya jobb skapas i små och medelstora företag. Att de ges goda

förutsättningar att starta, verka och växa är helt avgörande för att fler ska få ett jobb att gå till.

Gör det mer lönsamt att arbeta

Drivkrafterna för att arbeta måste vara starkare än drivkrafterna att stå utanför arbetsmarknaden. Om en arbetstagare är sjuk eller av andra skäl inte kan arbeta ska det finnas ett trygghetssystem som fungerar. Men för den som kan arbeta ska det alltid vara lönsamt att ta ett jobb och bidra till det gemensamma. Moderaterna vill se starka drivkrafter att arbeta, med lägre skatt på arbetsinkomster och bidrags- och transfereringssystem som främjar arbetslinjen.

I takt med att utanförskapet minskat i de grupper som står relativt nära arbetsmarknaden har problemen på arbetsmarknaden förändrats. Den mest betydande uppgiften på svensk arbetsmarknad i dag är att bryta det utanförskap och det bidragsberoende som drabbar människor som står långt ifrån arbetsmarknaden och som har svårt att komma in. Ett viktigt steg för att stärka arbetslinjen är därför att reformera systemet för försörjningsstöd. Det behövs tydliga krav på aktivitet och motprestation för att få bidrag. Ett grundläggande krav på den som uppbär försörjningsstöd på grund av arbetslöshet är att den arbetssökande aktivt söker jobb och står till arbetsmarknadens förfogande.

Bidragstak och reformerad a-kassa

Allt fler av de som inte jobbar får nu sin försörjning från andra system än arbetslöshetsförsäkringen. Därför krävs en större bidragsreform som tar ett helhetsgrepp kring bidragssystemen för att stärka arbetslinjen också i försörjningsstödet och etableringsersättningen. Moderaterna ser behovet av en bidragsreform som inkluderar ett bidragstak för att förhindra att bidrag kan staplas på varandra så att det inte lönar sig att gå från bidrag till arbete och regler om kvalificering in i bidragssystemen för de som kommer till Sverige. En sådan bidragsreform bör dessutom innehålla en reformering av a-kassan och aktivitetsstödet.

Arbetslöshetsförsäkringen reformerades under alliansregeringen i syfte att uppmuntra till arbete, öka sysselsättningen och stärka dess roll som omställningsförsäkring. Enligt ekonomiska bedömare som Konjunkturinstitutet och Riksbanken leder reformer av detta slag till ett ökat deltagande på arbetsmarknaden och därmed till ökad sysselsättning. Höjningen av arbetslöshetsförsäkringen som den förra regeringen genomförde 2016 har en motsatt effekt. En tidig hög ersättning riskerar att förlänga arbetslöshetsperioderna eftersom människor skjuter upp sitt jobbsökande eller ställer för höga krav för att acceptera ett nytt jobb. Finanspolitiska rådet bedömer att den tidigare regeringens höjning leder till

27 000 färre jobb. Det är viktigt att värna a-kassans roll som omställningsförsäkring och Moderaterna vill därför att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen ses över och säkerställer att taknivåer och avtrappning tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb. Såväl a-kassan som aktivitetsstödet bör ha skärpta tidsgränser.

Fler vägar till jobb

Utrikes födda, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och personer utan gymnasiekompetens drabbas av utanförskap i större utsträckning än andra grupper. Delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete och höga bidragsnivåer, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Även attityden till personer i dessa grupper på arbetsmarknaden spelar in. Denna utmaning har förstärkts betydligt av det stora flyktingmottagande som Sverige haft under de senaste åren. Bland nyanlända personer i etableringsfasen har närmare hälften endast grundskoleutbildning eller lägre utbildningsnivå. För denna grupp är trösklarna in till den svenska arbetsmarknaden mycket höga.

Närmare var sjunde person i arbetsför ålder lever helt på bidrag och transfereringar. Detta samtidigt som arbetsgivarna har svårt att hitta personal. När de arbetslösa har en allt svagare anknytning till arbetsmarknaden, och mer begränsad utbildning och erfarenhet, minskar möjligheten att matcha arbetssökande med de arbetsuppgifter som företagen efterfrågar.

Det måste bli enklare att lära sig jobbet på jobbet samtidigt som anställningskostnaderna för att anställa de som står längst från arbetsmarknaden måste sänkas. Moderaterna och Alliansen vill därför införa inträdesjobb, en förenklad anställning för nyanlända och unga upp till 23 år utan gymnasieexamen. Anställningsformen kommer att göra det möjligt för fler att få en fot in på arbetsmarknaden, få värdefull erfarenhet och därmed kunna gå vidare i arbetslivet. Inträdesjobben kommer att göra det billigare för företagen att anställa och gör att fler vågar satsa på en tidigare oprövad person. I anställningsformen ska lönen uppgå till 70 procent av rådande ingångslön i branschen, upp till ett tak om 21 000 kronor i bruttolön per månad. 30 procent av arbetstiden anses därmed gå till att lära sig arbetet eller utbildning. Arbetsgivaravgiften slopas i tre år inom ramen för anställningsformen.

För att fler, inte minst utrikes födda, ska komma i arbete är det centralt att det finns växande företag som är villiga att anställa. Det måste också vara enkelt för nyanlända, som ofta har en bakgrund som egenföretagare, att snabbt kunna starta och driva företag också

i Sverige. Alliansregeringen gjorde det billigare att anställa, minskade företagens regelbörda och öppnade upp nya branscher för företagande. Den förra regeringen har i stället valt att i hög utsträckning finansiera sina utgifter genom höjda skatter på företag. Vi vill skapa bättre förutsättningar för fler framgångsrika företag, som kan bidra till att skapa fler jobb och minska utanförskapet. Det kräver att trösklarna till företagande sänks, att regelkrånglet minskar, att kompetensförsörjningen säkras och att företagsskatterna är på en internationellt konkurrenskraftig nivå.

RUT-avdraget har varit en viktig språngbräda in på den svenska arbetsmarknaden, inte minst för nyanlända kvinnor som annars är en grupp som har svårt att få ett första jobb. RUT-avdraget bör således utvecklas så att fler jobb med enklare kvalifikationer ska kunna växa fram i Sverige.

Möjligheterna att utbilda sig till ett praktiskt yrke behöver stärkas, genom fler platser i yrkesvux och i yrkeshögskola. Detta innebär fler vägar in i arbete. En utbyggnad av dessa yrkesutbildningar leder inte bara till att fler som i dag är arbetslösa får en bättre chans till ett jobb, utan även till att samhällsekonomin fungerar bättre när viktiga bristyrken kan förses med kunnig personal.

Bättre matchning på arbetsmarknaden

Svensk arbetsmarknad präglas av stora matchningsproblem. Samtidigt som många har svårt att få jobb larmar företag om enorma rekryteringsproblem. Detta hämmar både ekonomisk utveckling och jobbskapande samtidigt som utanförskap permanentas för personer som aldrig får chansen att visa vad de går för på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har i dag i uppgift att identifiera den arbetssökandes profil och att matcha den mot arbetsmarknadens behov, samt att identifiera vilka insatser som krävs för att någon ska bli anställningsbar. Men i dag sker matchningen i hög grad på andra sätt, inte sällan genom fristående aktörer. Uthyrningsföretag spelar en växande roll, också som förmedlare av arbetskraft. Enligt SCB förmedlades bara 15 procent av alla jobb förra året genom Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen bör i dess nuvarande form läggas ned till förmån för en mindre och vassare myndighet som fokuserar på att rusta långtidsarbetslösa till jobb. Det innebär också att vi bland annat vill låta andra aktörer, som är bättre på det, spela en större roll när det gäller matchningen. Statens insatser bör fokusera på dem som har svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden. De arbetsmarknadspolitiska insatserna för personer med god chans att på egen hand få ett jobb kan därmed kraftigt reduceras, arbetsmarknadspolitiken kan vässas och riktas mot de som har störst behov.

Nästan var sjätte elev som lämnar årskurs nio i dag gör det utan fullständiga betyg. Det är ungdomar som är födda i Sverige och har gått i svensk skola hela sitt liv, men det är även nyanlända som bara gått ett par eller inga år alls i svensk grundskola. Totalt handlar det om nästan 19 000 elever varje år och andelen har ökat de senaste tre åren. Elever som inte har gymnasiebehörighet hamnar på gymnasiets introduktionsprogram. Nyanlända ungdomar får oftast gå språkintröduktion som är det snabbast växande gymnasieprogrammet. Intröduktionsprogrammen har stora problem med att lyckas ge eleverna gymnasiebehörighet. En utvärdering från Skolverket visar att endast 30 procent av eleverna har gått vidare till ett nationellt gymnasieprogram tre år efter att de började på språkintröduktion. Nästan hälften hade slutat gå på gymnasiet helt och hållet.

Svensk gymnasieutbildning ska inte vara en återvändsgränd. Den ska leda till arbete eller vidare utbildning. Kopplingen mellan utbildning och arbete behöver stärkas. Vi vill inrätta en tvåårig yrkesskola samtidigt som alla gymnasieprogram ska kunna erbjuda högskolebehörighet. Vi vill dessutom stärka gymnasiets intröduktionsprogram, öka antalet yrkescollege, få fler lärlingsutbildningar samt utveckla studie- och yrkesvägledningen.

Underlätta för erfarna medarbetare att stanna kvar på arbetsmarknaden

Vi lever i genomsnitt 20 år efter pensioneringen. Det är en fantastisk utveckling. Men det kräver också en förändring i synen på ålder. Det är viktigt att politiken visar förståelse och respekt för att äldre inte är en homogen grupp människor med samma behov och önskemål. Det behöver skapas fler vägar för att underlätta för människor att leva det aktiva liv de vill leva. Många vill stanna kvar ett eller flera år längre på arbetsmarknaden och då ska politiken underlätta för det.

Öka drivkrafterna för utbildning, entreprenörskap och företagande

Moderaterna vill skapa ett gott företagsklimat i allmänhet, och ett mycket gott små- och nyföretagarklimat i synnerhet, för att Sverige ska kunna dra nytta av de möjligheter som globaliseringen ger och möta de utmaningar globaliseringen ställer oss inför. Villkoren för företag som verkar i Sverige måste vara konkurrenskraftiga jämfört med villkoren i andra länder.

Alliansregeringen förbättrade tillväxtförutsättningarna avsevärt. Bolagsskatten och socialavgifterna sänktes och de ekonomiska drivkrafterna för att driva företag förbättrades. Den senaste regeringens politik har däremot gått i motsatt riktning, med höjda kostnader på arbete och ökat regelkrångel. För att stimulera tillväxten krävs i stället att villkoren för att starta, driva och utveckla företag kontinuerligt förbättras. Den statliga inkomstskatten bör omfatta färre än i dag och skattesystemet bör öka drivkrafterna för entreprenörskap. Att

den förra regeringen, efter hård kritik från Alliansen, valde att dra tillbaka förslaget om högre skatt för entreprenörer är därför bra för företagsklimatet, men mycket återstår att göra.

Svenska företag vittnar om problem med rekrytering och tillgång till kapital i framför allt tidiga faser. Därför är det centralt att se över hur investeringar och företagande kan löna sig bättre i Sverige. För snabbväxande globala bolag krävs också bättre villkor för internationella rekryteringar. Därför vill Moderaterna se bättre regler för personaloptioner i tillväxtföretag. Det förslag som presenterades i den förra budgetpropositionen är otillräckligt. Moderaterna vill gå längre. Vi vill dessutom se över systemet för arbetskraftsinvandring för att förenkla och snabba på internationella rekryteringar.

Locka fler talanger till Sverige

Sverige kan stoltsera med stora exportföretag, innovativa start-ups och framgångsrika it-bolag. Vårt välstånd kommer att bygga på att fler företag kan rekrytera och behålla högkvalificerad arbetskraft från både Sverige och andra länder. Statistik från Tillväxtverket visar att sju av tio företag som vill växa i Sverige hindras på grund av kompetensbrist. Den bilden bekräftas av Arbetsförmedlingen, som pekat på en alltmer utbredd brist på kvalificerad arbetskraft. Moderaterna vill sätta stopp för kompetensutvisningar och se ett talangvisum för högkvalificerad arbetskraft. Inte minst behöver handläggningstiderna hos Migrationsverket kortas när det gäller människor som kommit hit för att arbeta.

Ett skattesystem som uppmuntrar till arbete, investeringar och entreprenörskap

All forskning visar att drivkrafterna till arbete och för investeringar är centrala. Då spelar skattenivåerna en avgörande roll. Vill vi att fler ska arbeta mer och att fler investeringar ska hamna i Sverige behöver det bli mer lönsamt, därför måste skatterna på arbete och investeringar bli lägre.

Dessutom behöver skattesystemet bli mindre komplicerat. Skattesystemet har förändrats upp emot 600 gånger sedan skattereformen på 90-talet. Många av dessa förändringar är bra men vi behöver komma tillbaka till ett enklare och mer tillväxtorienterat skattesystem. Moderaterna vill därför inleda arbetet med en ny större skattereform som gör att skattesystemet i större utsträckning än i dag belönar ansträngning, minimerar särbehandling och kryphål samt stärker legitimiteten. Fler investeringar ska hamna i Sverige genom att villkoren blir mer konkurrenskraftiga.

Fördelen med att ta ett större grepp om skatterna är att man kan hantera olika effekter av skatteförändringarna som en helhet. Fördelningseffekterna behöver beaktas, och det görs bäst inom ramen för en större förändring. Ska reformen få brett stöd kommer också vissa skatter att behöva höjas, främst på konsumtion och miljöfarlig verksamhet. Alla skattehöjningar ger dock negativa effekter och totalt sett behöver skattetrycket minskas. För att det ska vara möjligt behöver fler komma i arbete och bidragskostnaderna minska.

Den förra regeringen stoppade en utredning av skatterna på entreprenörskap. Utredningen bör återupptas med ett explicit uppdrag att se över skatterna som påverkar företagande.

4.1.2. Prioriterade reformer

Utöver reformerna som beskrivs här återställer Moderaterna exempelvis de anslagsökningar som härrör från forsknings- och innovationspropositionen som tagits bort till följd av principerna för utformningen av BP19.

Lägre skatt för dem som arbetar

Moderaternas förslag: Skatten på förvärvsinkomster sänks genom att jobbskatteavdraget förstärks med tio miljarder kronor. Förstärkningen av jobbskatteavdraget innebär att nuvarande nivåer i jobbskatteavdraget höjs för dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 65 år och som har arbetsinkomster som överstiger 0,91 prisbasbelopp. Förstärkningen motsvarar en skattelättnad med upp till 2 520 kronor per år vid en genomsnittlig skattesats för kommunal inkomstskatt.

Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2019.

Moderaterna vill sänka skatten för dem som arbetar. Vi gör det för att det är rätt; det ökar sysselsättningen och vi gör det för att det är rättvist; ansträngning ska löna sig. De samlade skatterna i Sverige är fortsatt höga för personer med låga inkomster, för ensamstående är de bland de högsta inom OECD. Exempelvis har en ensamstående kvinna med två barn tre gånger så höga skatteklivar – det vill säga summan av inkomstskatt och arbetsgivaravgift minus familjeförmåner – i Sverige än om hon bott i Danmark. I flera anglosaxiska länder har personer med lägre inkomster tvärtom negativa skatteklivar. Efter en mandatperiod då skatten på arbete dessutom har höjts i Sverige finns det ett stort behov av sänkt skatt på arbete.

Skatterna behöver bli lägre för dem som arbetar och särskilt för dem med låga inkomster. Genom sänkta marginalsatser kan avdraget också bidra till ett ökat arbetsutbud bland dem som redan har ett arbete. Såväl svenska som internationella erfarenheter visar att en politik som gör det mer lönsamt att arbeta är viktig för att varaktigt höja sysselsättningen och minska frånvaron på arbetsmarknaden. Bland annat har jobbskatteavdraget utvärderats av Finansdepartementet (prop. 2011/12:100, Förslag till riktlinjer, bilaga 5). Resultaten indikerar att sysselsättningseffekterna av reformen är betydande. Lägre skatt på arbetsinkomster ökar därtill individernas självbestämmande över den egna inkomsten och gör att fler kan försörja sig på sin lön.

Som ett första steg i att sänka skatten för dem som arbetar föreslår Moderaterna en förstärkning av jobbskatteavdraget på tio miljarder kronor 2019 med ett särskilt fokus på låga inkomster. Vårt förslag innebär sänkt skatt för alla som jobbar, men särskilt för dem som

tar steget in på arbetsmarknaden från utanförskap. För en lokalvårdare med en genomsnittlig skattesats innebär det en skattesänkning på 160 kronor i månaden, för en bussförare närmare 200 kronor. Med inriktningen mot låga inkomster kan effekten förväntas bli större för framför allt de invandrare som står långt från arbetsmarknaden. Därmed bidrar skattesänkningen också till att jämna ut skillnaden i sysselsättningsgrad mellan personer födda i och utanför Sverige.

För dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 65 år beräknas jobbskatteavdraget, som är en skattereduktion, enligt gällande regler i 67 kap. 7 § inkomstskattelagen (1999:1229) på följande sätt för beskattningsåret 2019. På arbetsinkomster – vilka även omfattar inkomster av aktiv näringsverksamhet – upp till och med 42 315 kronor är jobbskatteavdraget skillnaden mellan arbetsinkomsterna och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt. Detta innebär att om en persons förvärvsinkomster uteslutande består av arbetsinkomster med högst 42 315 kronor per år, kommer jobbskatteavdraget att motsvara inkomstskatten. För arbetsinkomster som överstiger 42 315 kronor men inte 136 710 kronor är underlaget för jobbskatteavdraget 42 315 kronor, med tillägg för 33,2 procent av den del av arbetsinkomsten som överstiger detta belopp, minskat med grundavdraget. Detta underlag multiplicerat med skattesatsen för kommunal inkomstskatt ger jobbskatteavdraget.

För arbetsinkomster som överstiger 136 710 kronor men inte 375 720 kronor är underlaget för jobbskatteavdraget 73 659 kronor, med tillägg för 11,1 procent av den del av arbetsinkomsten som överstiger 136 710 kronor, minskat med grundavdraget. Detta underlag multiplicerat med skattesatsen för kommunal inkomstskatt ger jobbskatteavdraget. För arbetsinkomster som överstiger 375 720 kronor men inte 629 610 kronor är jobbskatteavdraget skillnaden mellan 100 208 kronor och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt. För arbetsinkomster som överstiger 629 610 kronor är jobbskatteavdraget skillnaden mellan 100 208 kronor och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt med avdrag med tre procent av arbetsinkomsten som överstiger 629 610 kronor.

Beräkningen av jobbskatteavdraget för dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 65 år illustreras i figur 7.

Figur 7. Skattereduktion för arbetsinkomster, nuvarande utformning för personer som inte fyllt 66 år

Arbetsinkomst	Skattereduktion
- 0,91	
PBB	$(AI-GA)*KI$
0,91 PBB - 2,94	
PBB	$(0,91\text{ PBB}+0,332*(AI-0,91\text{ PBB})-GA)*KI$
2,94 PBB - 8,08	
PBB	$(1,584\text{ PBB}+0,111*(AI-2,94\text{ PBB})-GA)*KI$
8,08 PBB - 13,54	
PBB	$(2,155\text{ PBB}-GA)*KI$
13,54 PBB -	$(2,155\text{ PBB}-GA)*KI-0,03*(AI-13,54\text{ PBB})$

AI=arbetsinkomst, GA=grundavdrag, KI=skattesatsen för kommunal inkomstskatt, PBB=prisbasbelopp

Källa: Riksdagens utredningstjänst (RUT 2018:1473)

Moderaterna föreslår i denna motion att beräkningen förändras enligt figur 8 nedan.

Figur 8. Skattereduktion för arbetsinkomster, föreslagen utformning för personer som inte fyllt 66 år

Arbetsinkomst	Skattereduktion
- 0,91 PBB	$(AI-GA)*KI$
0,91 PBB - 3,24 PBB	$(0,91\text{ PBB}+0,3405*(AI-0,91\text{ PBB})-GA)*KI$
3,24 PBB - 8,08 PBB	$(1,703\text{ PBB}+0,128*(AI-3,24\text{ PBB})-GA)*KI$
8,08 PBB - 13,54 PBB	$(2,323\text{ PBB}-GA)*KI$
13,54 PBB -	$(2,323\text{ PBB}-GA)*KI-0,03*(AI-13,54\text{ PBB})$

Källa: Riksdagens utredningstjänst (RUT 2018:1473)

Övergripande om förslaget

Med anledning av Moderaternas förslag behöver gränsvärdena i 67 kap 7 § Inkomstskattelagen (1999:1229) ändras.

Ärendet och dess beredning

Regeringens promemoria "Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen för 2012" innehåller en beskrivning av uppräknningen av den senaste förstärkningen av jobbskatteavdraget inklusive effekter och konsekvenser. Promemorian har remissbehandlats.

Lagrådet

När jobbskatteavdraget senast förstärktes, i budgetpropositionen för 2014, angav regeringen ”Förslagen om förstärkt jobbskatteavdrag och sänkt statlig inkomstskatt är författningstekniskt och även i övrigt enligt regeringens bedömning av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.”

Förslaget om förstärkt jobbskatteavdrag är författningstekniskt och även i övrigt enligt vår bedömning av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Konsekvensanalys

Förslaget förväntas öka sysselsättningen och arbetsutbudet. Förslaget kan förväntas ge omkring 6 000 fler jobb. När jobbskatteavdraget senast förstärktes, i BP14, ansåg Konjunkturinstitutet (KI) och Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) att förslaget skulle få positiva effekter för arbetsutbudet. Vid tidigare förstärkningar av jobbskatteavdraget har flera remissinstanser efterfrågat en enklare utformning av jobbskatteavdraget för personer som inte fyllt 65 år. En sådan reform är dock inte möjlig att genomföra inom ramen för denna motion. Den reform som föreslås här innebär därför att nuvarande utformning förstärks.

Kommunernas och landstingens skattebas utgörs av den beskattningsbara förvärvsinkomsten för fysiska personer. Eftersom skattereduktioner inte påverkar den beskattningsbara förvärvsinkomsten, medför förslagen ingen kostnad för kommuner och landsting. Förslaget bedöms vidare få positiva effekter på arbetsutbud och sysselsättning, vilket i sin tur leder till en förstärkning av såväl kommunernas och landstingens finanser som de statliga finanserna.

Sänkta anställningskostnader för äldre

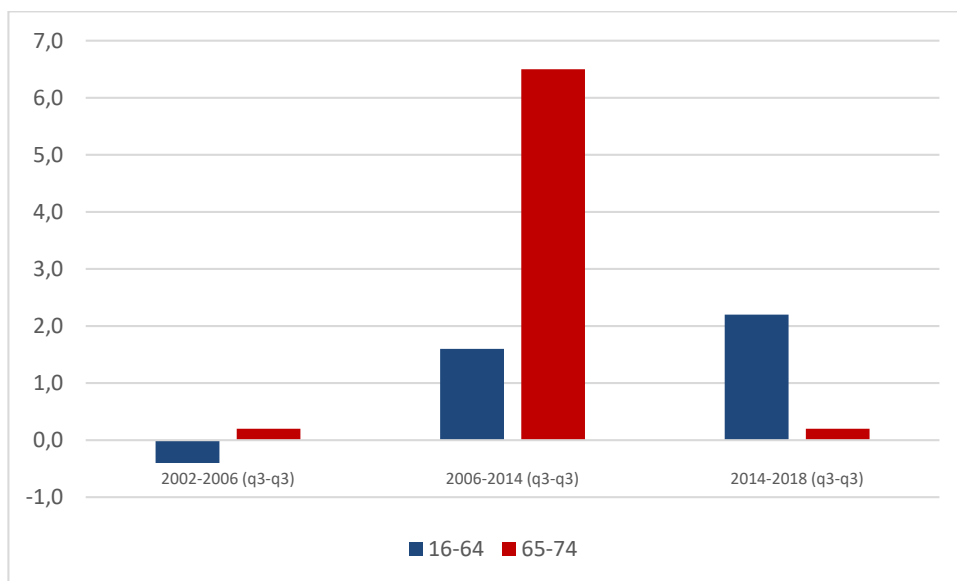
Moderaternas förslag: Den särskilda löneskatten på lön och annan ersättning samt på inkomst av aktiv näringsverksamhet m.m. slopas från och med den första juli 2019 för personer som fyllt 65 år.

Riksdagen ger regeringen tillkänna att återkomma med lagförslag för att avskaffa den särskilda löneskatten på lön och annan ersättning samt på inkomst av aktiv näringsverksamhet med mera från och med den första juli 2019 för personer som fyllt 65 år.

Alliansregeringen avskaffade 2007 den särskilda löneskatten för äldre, alltså den särskilda arbetsgivaravgift som läggs på dem över 65 år som arbetar. Tillsammans med införandet av det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre innebar det att det både blev mer lönsamt att anställa äldre personer och mer lönsamt för äldre att arbeta längre. Detta fick i sin tur till följd att sysselsättningsgraden för äldre, efter att ha legat still under åren dessförinnan,

steg med över 60 procent. Medan endast var tionde äldre arbetade 2006, arbetade var sjätte äldre 2014.

Figur 9. Utveckling av sysselsättningsgraden i åldersgrupperna 16-64 år och 65-74 år, jämförelse mellan tredje kvartalen respektive år

Källa: SCB, AKU

Den rödgröna regeringen återinförde sedan den särskilda löneskatten. Skatten sattes till 6,15 procent. Det har fått till följd att sysselsättningsgraden för dem över 65 år slutade att öka, trots en kraftig högkonjunktur där sysselsättningsgraden ökat för andra grupper. Detta är en utveckling som förutsågs av ett stort antal remissinstanser när skatten återinfördes, såsom Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), Konjunkturinstitutet, Arbetsförmedlingen, Ekonomistyrningsverket, Arbetsgivarverket, TCO, Almega, Företagarna, Svensk Handel, Näringslivets Skattedelegation m.fl.

Det finns en bred samsyn kring det faktum att arbetslivet behöver förlängas i takt med den ökade livslängden för att upprätthålla pensionsnivåerna. Pensionsgruppen är överens om ett flertal åtgärder för att förlänga arbetslivet, men gruppen konstaterar att det finns åtgärder som ligger utanför pensionsöverenskommelsen. Ett sådant område är arbetsgivaravgifterna för äldre. Ett sätt att göra det mer attraktivt för företagen att behålla och nyanställa äldre medarbetare är att sänka företagens lönebikostnader för dessa personer. Samtidigt ger en sådan sänkning företagen utrymme att göra de anpassningar till de äldres önskemål och behov som kan krävas. För att möjliggöra ett längre arbetsliv och skapa fler jobb för äldre föreslår Moderaterna i denna motion att den särskilda löneskatten för äldre tas bort från den första juli 2019. Detta beräknas medföra att de offentliga finanserna försämmas med 700 miljoner kronor 2019, 1 200 miljoner kronor 2020 och 1 100 miljoner kronor 2021 och väntas skapa 2 800 nya jobb när det blir billigare för arbetsgivarna att behålla sina äldre anställda och anställa fler äldre.

Förslaget innebär att den särskilda löneskatten slopas på lön och annan ersättning för arbete samt på inkomster av aktiv näringsverksamhet och annan sådan inkomst som avses i 3 kap. 3–8 §§ socialavgiftslagen för personer som fyllt 65 år. Det innebär alltså att arbetsgivaravgifterna för de över 65 år sänks med 6,15 procentenheter. Förslaget föranleder ändringar i lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster.

Utbyggt RUT-avdrag

Moderaternas förslag: Den sammanlagda skattereduktionen får uppgå till högst 75 000 kronor för ett beskattningsår. Den särskilda begränsningen av skattereduktionen för RUT-tjänster tas bort. Skattereduktionen för ROT-tjänster får uppgå till högst 50 000 kr

En utredning tillsätts för att bredda antalet tjänster som berättigar till RUT-avdrag. Utredningen bör omfatta tjänster som till exempel tillsyn av hemmet vid resa eller frånvaro, tvätt av kläder, flytt av bohag inom samma bostad, hämtning av trädgårdsavfall samt plantering av växter i trädgården kan ingå i tjänsten. Utredningen bör även se över ett mer generöst RUT-avdraget för äldre.

Riksdagen ger regeringen tillkänna att återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att den sammanlagda skattereduktionen får uppgå till högst 75 000 kronor för ett beskattningsår, att den särskilda begränsningen av skattereduktionen för RUT-tjänster tas bort, samt att skattereduktionen för ROT-tjänster får högst uppgå till 50 000 kronor som träder i kraft 1 juli 2019.

Riksdagen ger regeringen tillkänna att tillsätta en utredning för att bredda antalet tjänster som berättigar till RUT-avdrag, som tillsyn av hemmet vid resa eller frånvaro, tvätt av kläder, flytt av bohag inom samma bostad, hämtning av trädgårdsavfall och plantering av växter i trädgården samt se över ett mer generöst RUT-avdraget för äldre.

En av alliansregeringens mest lyckade reformer var införandet av RUT-avdraget. Tiotusentals jobb har blivit vita (8-12 procent av svartarbetet har försvunnit till följd av RUT-avdraget) och tjänster som tidigare utfördes av hushållen själva görs nu mer effektivt på den öppna marknaden. RUT-avdraget har också gett ökade möjligheter till entreprenörskap, inte minst för kvinnor som är överrepresenterade bland RUT-företagarna. En studie från 2013 visade att 82 procent av RUT-företagen startade efter det att reformer infördes.

Sedan den förra regeringen sänkt taket i RUT-avdraget har dock möjligheterna till att skapa nya jobb försämrats. En studie från 2015 (Halldén et al) visar att ökningen av kvinnors arbetsutbud till följd av RUT-avdraget är större ju större avdrag hushållet gör.

För att ta tillvara sysselsättningspotentialen i RUT-sektorn ska det nuvarande taket tredubblas till 75 000 kronor per år och person. Lagtekniskt görs detta genom att taket för

det sammanlagda avdraget för RUT och ROT höjs till 75 000 kronor, taket för RUT-avdraget på 25 000 kronor tas bort och i stället införs ett tak för ROT-avdraget på 50 000 kronor. Regeringen bör återkomma med lagstiftning som möjliggör detta.

För att underlätta människors vardag och för att fler enkla jobb ska växa fram vill vi också genomföra en ny omfattande RUT-reform för att fler enkla jobb ska kunna växa fram i Sverige genom att fler tjänster så som till exempel tillsyn av hemmet vid resa eller frånvaro, tvätt av kläder, flytt av bohag inom samma bostad, hämtning av trädgårdsavfall samt plantering av växter i trädgården kan ingå i tjänsten. En utredning bör tillsättas för att bredda tjänsterna. Äldre är bland de flitigaste användarna av RUT-avdraget. Många anhöriga hjälper också sina äldre släktingar med alla möjliga sysslor i hemmet. För att möta de äldres utökade behov av hjälp i hemmet bör ett mer generöst RUT-avdraget för äldre utredas.

Förslaget föreslås träda i kraft 1 juli 2019 och beräknas försvaga de offentliga finanserna med 250 miljoner kronor för 2019 och därefter 500 miljoner kronor årligen.

Färre ska betala statlig inkomstskatt

Moderaternas förslag: Begränsningen av uttaget av den statliga inkomstskatten innebär att den nedre skiktgränsen höjs från 473 900 kronor till 490 700 kronor för beskattningsåret 2019 inklusive den årliga uppräkningsdelen.

En viktig del i att öka tillväxten är att fler ska jobba mer, och att fler ska utbilda sig för att kunna ta högkvalificerade jobb. Det är avgörande för en fortsatt tillväxt och för ett konkurrenskraftigt näringsliv. Utan flit, utbildning och entreprenörskap skapas inga högkvalificerade jobb. I förlängningen krävs det också att fler människor arbetar fler timmar för att finansiera välfärden.

Det gäller inte minst att få fler kvinnor att arbeta heltid och att få fler att vara beredda att jobba extra när så behövs. Det gäller framför allt i ett läge med stor arbetskraftsbrist och där det i offentlig sektor är svårt att få tag på tillräckligt många lärare, sjuksköterskor och socialsekreterare. Vi har av samma anledning inte heller råd att säga nej till den resurs som de äldres kompetens utgör, utan de som orkar och vill bör också förmås att arbeta längre upp i åldrarna.

Höga marginalskatter minskar drivkraften att utbilda sig och att arbeta mer. Sverige har efter den förra regeringens skattehöjningar återigen världens högsta marginalskatter. 1,4 miljoner löntagare betalar nu statlig inkomstskatt, bland annat fyra av tio barnmorskor och poliser berörs av minskad uppräkningsdelen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt.

Detta vill Moderaterna ändra på. Vi anser att breda yrkesgrupper som lärare och sjuksköterskor inte ska behöva betala mer än hälften av en inkomstökning i skatt. Det första steget tas genom att brytpunkten för statlig skatt höjs med motsvarande 1 400 kronor i månaden. För 2019 skulle det innebära att brytpunkten för statlig inkomstskatt blir 42 000 kronor per månad i stället för 40 600 kronor (brytpunkten tar hänsyn till storleken på grundavdraget). Förändringen sänker skatten för alla som tjänar över 40 600. För de som har en månadslön på 43 000 kronor per månad innebär förslaget en skattesänkning på 3 384 kronor, 282 kronor per månad. Reformen beräknas öka antalet helårsarbetskrafter med 5 000 när redan sysselsatta ökar sin arbetstid.

Förslaget förväntas försvaga de offentliga finanserna med fyra miljarder kronor 2019, 4,1 miljarder kronor 2020 och 4,2 miljarder kronor 2021. Källa: Riksdagens utredningstjänst (RUT 2018:584).

Övergripande om förslaget

Med anledning av Moderaternas förslag behöver skiktgränserna i 65 kap 5 § Inkomstskattelagen (1999:1229) ändras.

Regeringen räknade i BP16 inte upp skiktgränserna och aviserade där även en begränsad uppräknings 2017. Detta utfördes i budgetpropositionen 2017 där samma begränsning av uppräknings aviserades för 2018. I budgetpropositionen 2018 behandlades inte uppräknings av skiktgränserna. Regeringen har meddelat nivåer för 2018 enligt tredje stycket samma paragraf.

Ärendet och dess beredning

Regeringens promemoria "Begränsad uppräknings av skiktgränserna för statlig inkomstskatt för 2018" (Fi2017/01365/S1) innehåller en beskrivning av uppräknings av skiktgränserna för statlig inkomstskatt för 2018 inklusive effekter och konsekvenser. Promemorian har remissbehandlats.

Förändringarna i budgetpropositionen för 2015 beskrivs i promemorian "*Vissa inkomstskatte- och socialavgiftsfrågor inför budgetpropositionen för 2015*" och har remissbehandlats.

Lagrådet

I budgetpropositionen för 2016 och 2017 anges: "Förslaget om begränsad uppräknings av den nedre skiktgränsen för uttag av statlig inkomstskatt är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande"

Förslaget om höjd brytpunkt är författningstekniskt och även i övrigt enligt vår bedömning av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Underlätta för entreprenörers generationsskiften

Moderaternas förslag: En andel i ett fåmansföretag ska inte anses kvalificerad enbart på grund av att någon annan närstående än andelsägarens make har varit verksam i betydande omfattning i ett annat fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag som bedriver samma eller likartad verksamhet (den aktiva närstående respektive verksamhetsföretaget) under förutsättning att

1. andelsägarens företag, direkt eller indirekt, har överlåtit andel i ett fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag, en rörelse eller verksamhetsgren,
2. andelsägaren eller dennes make varken direkt eller indirekt har ägt andelar i verksamhetsföretaget under beskattningsåret,
3. andelsägaren eller någon annan närstående än den aktiva närstående under minst fem av de sju beskattningsåren närmast före det beskattningsår överlåtelsen sker har varit verksam i betydande omfattning i verksamhetsföretaget eller i ett annat fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag som har bedrivit samma eller likartad verksamhet som verksamhetsföretaget, och
4. det inte finns särskilda skäl för att andelen ändå ska anses kvalificerad.

En andel i ett fåmansföretag ska vara kvalificerad om andelsägaren eller någon närstående under beskattningsåret eller något av de fem föregående beskattningsåren har varit verksam i betydande omfattning i ett fåmansföretag eller i ett fåmanshandelsbolag som bedriver samma eller likartad verksamhet som ett fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag som andelsägaren äger indirekt. Vid tillämpning av utomståenderegeln ska det bortses från undantaget från bestämmelserna om samma eller likartad verksamhet vid ägarskiften mellan närstående.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Förslaget beräknas försvaga de offentliga finanserna med 170 miljoner kronor årligen.

Den långsiktiga välståndsökningen kommer inte främst från ökade resurser utan genom att dessa resurser används på ett smartare och mer effektivt sätt. Det handlar om hur nya

idéer och ny teknik genereras och tas om hand, hur förutsättningarna för att starta och driva företag ser ut och att framgångsrika idéer premieras, helt enkelt hur förutsättningarna för företagande och entreprenörskap ser ut. Moderaternas politik för företagande och entreprenörskap utgår från insikten att det endast är ett fåtal nystartade företag som växer snabbt och kan bidra till tillväxt i någon större omfattning. Vi vet också att dessa företag är svåra att identifiera på förhand. Därför är statens främsta roll att skapa ett generellt gott klimat för investeringar, företagande och entreprenörskap.

Det är viktigt att tillhandahålla goda förutsättningar för ägarskiften i befintliga fåmansföretag för att möjliggöra att upparbetade värden i företag med tillväxtpotential tillvaratas. Det är samtidigt angeläget att förhindra kringgåenden av de s.k. 3:12-reglerna. Det är dock orimligt att det är skattemässigt missgynnat att överlåta sitt företag till närstående jämfört med någon annan. Alternativet blir då i många fall att entreprenören lägger ner företaget i stället. I ett läge med många äldre företagare är det en skadlig ordning som behöver ändras. Därför tillsatte alliansregeringen 2014 en utredning för att komma till rätta med detta. Utredningen presenterade sina förslag i november 2016, men den förra regeringen valde att inte lägga fram förslagen. Moderaterna väljer därför att lägga fram utredningens förslag i denna budgetmotion.

Övergripande om förslaget

Moderaternas förslag föranleder ändringar i 57 kap. 4 och 5 §§ IL samt att en ny paragraf, 57 kap. 4 a § IL, införs.

Ärendet och dess beredning

Regeringen föreslog år 2017 förändringar i det s.k. 3:12-regelverket som man senare drog tillbaka.

Utkast till Lagrådsremiss "Förändrade skatteregler för delägare i fåmansföretag"

(Fi2016/03965/S1) innehåller en beskrivning av ett förslag om hur generationsskiften kan förenklas. Förslaget har remissbehandlats och Lagrådets yttrande har inhämtats.

Lagrådets synpunkt har beaktats i förslaget.

4.2. Lag och ordning

Att lag och ordning upprätthålls är centralt för att samhället ska fungera. Brottslighet drabbar både människors faktiska och upplevda frihet och även hela samhällsekonomin. Centralt för att minska brottsligheten är att det finns tillräckligt många poliser som förmår att beivra brott och göra tillräckligt noggranna brottsutredningar så att brott kan klaras upp och sedan beivras. På grund av den tidigare regeringens allt för sena och otillräckliga satsningar på och styrning av Polismyndigheten är upptäcktsrisken för den som begår brott alldeles för låg i dag.

Polisen upplevs som frånvarande i många delar av landet medan utländska stöldligor tömmer människors hem. Otryggheten ökar och påverkar människor i vardagen. Aktuella trygghetsmätningar visar att otryggheten i Sverige ligger kvar på en högre nivå än för några år sedan. Även utsattheten för brott mot enskild person ökar. Såväl personrån som sexualbrott har ökat kraftigt de senaste åren. Polisens utredningsresultat sjunker i viktiga brottskategorier.

En ny och grövre typ av brottslighet utmanar samtidigt svensk polis. Antalet särskilt utsatta områden där lag och ordning får träda tillbaka blir fler. Kriminella gäng flyttar fram sina positioner.

Narkotikaförsäljningen sker på många platser på öppen gata. Skjutningar har blivit vanligare och handgranater används i både uppgörelser mellan kriminella och i attacker riktade direkt mot polisen. Gängens våldskapital bidrar till att skrämna vittnen och våldet drabbar även helt oskyldiga offer. Det grova våldet befinner sig på historiskt höga nivåer. Antalet poliser har under den förra mandatperioden blivit färre och är i dag det lägsta sedan 2009. Samtidigt ökar befolkningen. Det har lett till att polistätheten är den lägsta på tio år. Många poliser lämnar i dag yrket samtidigt som utbildningsplatser vid polisutbildningen står tomma. Den rödgröna regeringen har inte förmått att attrahera tillräckligt många poliser till yrket.

Läget inom polisen innebär stora utmaningar för hela samhället. När utredningar drar ut på tiden och anmälningar läggs på hög skadas tilltron till rättsväsendet. Öppenhet byts mot slutenhet när människor inte längre vågar röra sig fritt i samhället eller vara ute efter mörkrets inbrott.

4.2.1. Politikens inriktning

Säkra lag och ordning i hela Sverige

När otrygghet breder ut sig måste samhällets svar vara tydligt. Moderaterna är fast beslutna om att se till att samhället tar tillbaka makten från de kriminella. Lag och ordning ska råda i hela Sverige och brottsofferperspektivet stärkas. Det behövs fler poliser och Polismyndigheten behöver tillskjutas betydande resurser. Polisen måste bli mer effektiv och koncentrerad kring kärnuppgifterna att ingripa mot, utreda och klara upp brott. Samtidigt måste de förebyggande insatserna öka. Polisyrket ska bli mer attraktivt med högre lön och fler ska kunna bli poliser genom betald polisutbildning, där studielånen skrivs av efter fem år i tjänst. För att öka utredningskapaciteten stärks Nationellt Forensiskt Centrum. Parallellt med att vi får fler polisanställda förstärker vi hela rättsväsendet med resurser till Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården. Dessa reformer är nödvändiga för Sverige och kommer att bidra till att stärka hela det svenska rättsväsendet.

Den gängkriminalitet som breder ut sig måste slås tillbaka. Enligt Polisen finns det 5 000 kriminella individer och 200 kriminella nätverk i våra mest utsatta områden. Här har gängen tagit ett fast grepp om tillvaron. De sprider otrygghet och slår klorna i småföretagare. Försäljning av narkotika sker öppet, medan allt yngre ungdomar rekryteras till den kriminella verksamheten. Brottsligheten för också med sig ett allt grövre våld. Förra året skedde 320 skjutningar i Sverige. 40 människor sköts till döds. Utbredningen av kriminellas användning av handgranater särskiljer Sverige från andra europeiska länder.

Det behövs kraftfulla åtgärder för att sätta stopp för sexualbrotten. Enligt den senaste Nationella trygghetsundersökningen har utsattheten för sexualbrott ökat kraftigt de senaste åren. Unga kvinnor är särskilt drabbade. Var tredje kvinna känner sig otrygg i sitt eget bostadsområde. För få sexualbrott klaras upp. Brottsoffren får inte det stöd som de behöver. Och när en gärningsman väl blir dömd, så är straffen för exempelvis våldtäkt alltför låga.

Utländska stöldligor turnerar mellan svenska hem. Ungefär hälften av alla bostadsinbrott begås i dag av utländska stöldligor. Det handlar om organiserad brottslighet. Att få inbrott i sitt hem innebär en stor integritetskränkning. Polisens resurser räcker inte till. Tullverket saknar i dag samtidigt befogenhet att stoppa stöldgodset som förs ut ur landet. Moderaterna vill skärpa gränsbevakningen och sätta stopp för de internationella ligorna.

Ett starkare rättsväsende

Moderaternas satsningar på en mer närvarande polis och förslag på straffskärpningar ökar kraven på de brottsbekämpande myndigheterna. Utvecklingen mot en allt råare gängbrottslighet med fler skjutningar och en nyrekrytering till gängen bland yngre åldrar ställer

också nya krav på rättsväsendet. Därför behöver även Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar, Kriminalvården och Tullverket stärkas.

Krafttag mot terrorism

Säkerhetspolisens bedömning är att den våldsbejakande islamistiska miljön utgör det största hotet mot Sverige. Enligt Säkerhetspolisens årsbok för 2017 finns cirka 3 000 våldsbejakande extremister i Sverige, varav drygt 2 000 personer härrör från den våldsbejakande islamistiska miljön. En relativt stor mängd människor har dessutom de senaste åren rest till konfliktområden för att ansluta sig till en terroristorganisation, tränar för strid eller ingå i ett stridande förband. Flera av dem som har rest iväg har återvänt eller ämnar återvända till Sverige med nya kunskaper och färdigheter. De riskerar också att ha ökat sin acceptans för våldsanvändning. Sveriges förmåga att motverka terrorism behöver stärkas. Erfarenheter från terroristangrepp i Sveriges närområde, där flera koordinerade och samordnade attacker skedde samtidigt, visar på vikten av att vid ett eventuellt attentat kunna göra insatser mot terrorister på två eller flera ställen samtidigt. För att Polisens nationella insatsstyrka ska ha förmåga att hantera flera händelser samtidigt behöver resurserna till Polisen öka.

Bättre skydd för demokratin

Grundlagen skyddar rättsstaten, demokratin och enskildas fri- och rättigheter. Ett starkt grundlagsskydd är en förutsättning för att rättigheter, skyldigheter och möjligheter ska gälla lika för alla. Det har gått 14 år sedan den förra grundlagsutredningen tillsattes. Sedan dess har det skett en utveckling på flera håll i Europa som utmanar rättsstaten och demokratin. Flera viktiga grundlagsfrågor blev inte hanterade i den senaste utredningen. Tiden är därför mogen att göra en ny översyn av Regeringsformen. En utredning bör lämna förslag inom fyra områden: Stärk domstolarnas självständighet. Stärk människors fri- och rättigheter gentemot staten, bland annat äganderätten och näringsfriheten. Skärp kontrollen av huruvida lagar eller bestämmelser strider mot grundlagen. Ge grundlagen en starkare ställning.

Tiggeri

Antalet EU-medborgare som kommer till Sverige för att tigga är fortfarande stort och tiggeriet är utbrett i stora delar av landet. Tiggeri är inte ett hållbart sätt att försörja sig. Det låser in människor i fattigdom och leder också till att utsatta människor blir utnyttjade, bland annat för prostitution. Polisen menar att det finns flera grupper av tiggare som styrs

av kriminella aktörer. Att stävja detta är prioriterat för Moderaterna och vi vill därför bland annat införa ett nationellt förbud mot tiggeri.

4.2.2. Prioriterade reformer

Minst 10 000 fler polisanställda år 2024

Moderaternas förslag: Antalet polisanställda bör öka med minst 10 000 fler till år 2024. Polismyndigheten anslås därför 500 miljoner kronor år 2019, 1 100 miljoner kronor år 2020 och 2 300 miljoner kronor år 2021 för att öka antalet polisanställda. För att åstadkomma en mer lokalt förankrad polis med ökad närvaro och synlighet i hela landet ska ökningen av antalet poliser 2019-2022 huvudsakligen ske på lokalpolisområdesnivå.

Vi har i dag det lägsta antalet poliser sedan år 2009. Samtidigt ökar befolkningen och polistätheten är den lägsta på tio år. Allt fler enskilda utsätts för brott, till exempel sexualbrott, våldsbrott och personrån. Utredningsresultaten i viktiga brottskategorier försämrats och på grund av det ökade trycket på polisens utredningsresurser tvingas polisen prioritera bland anmälningar om brott. På flera håll ser vi hur polisen inte har resurser att rycka ut vid pågående brottslighet. Polisen upplevs som frånvarande, inte minst i glest befolkade delar av landet.

Polisen behöver bli mer effektiv och koncentrerad kring kärnuppgifterna att ingripa mot, utreda och klara upp brott. Ytterst är målet att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Det behövs fler poliser och Polismyndigheten behöver tillskjutas betydande resurser. Polisen behöver bli mer synlig och närvarande i hela landet. Samtidigt behöver Polisens förmåga att utreda och klara upp brott förbättras avsevärt. Upptäcktsrisken måste öka och utsattheten för brott minska. Den upplevda tryggheten ska öka väsentligt i hela landet.

Utrymme för att höja polisernas löner med i genomsnitt 3 000 kronor

Moderaternas förslag: 360 miljoner kronor år 2019, 720 miljoner kronor år 2020 och 1 100 miljoner kronor år 2021 för att möjliggöra en höjning av polisernas löner med i genomsnitt 3 000 kronor i månaden.

För att behålla erfarna poliser och attrahera fler nya poliser till yrket behöver polislönerna höjas. Moderaterna höjer myndighetens anslag med 360 miljoner kronor år 2019, 720 mil-

joner kronor år 2020 och 1 100 miljoner kronor år 2021 för att möjliggöra en höjning av polisernas löner. Den exakta fördelningen av de tillförda medlen beslutas av myndigheten i samråd med berörda arbetsgivarorganisationer.

Betald polisutbildning

Moderaternas förslag: Den som blir polis ska få sina studielån från utbildningstiden avskrivna efter fem års arbete som polis. För detta ändamål anslås 20 miljoner kronor år 2019, 60 miljoner kronor år 2020 och 110 miljoner kronor år 2021 och framåt.

Ett stort antal poliser kommer att behöva utbildas under kommande år. Att enbart utöka antalet utbildningsplatser räcker inte för att klara detta. Fler åtgärder behövs för att göra det mer attraktivt att arbeta som polis i Sverige. Moderaterna föreslår därför att den som går polisutbildningen ska få sina studielån från utbildningstiden avskrivna. Därigenom blir utbildningen betald av staten vilket gör det mer lönsamt att utbilda sig till och arbeta som polis. Under de första fem åren som polis skrivs en femtedel av studielånet av varje år. Efter fem år är hela lånet avskrivet. Väljer man att sluta under de fem åren behöver man inte betala tillbaka de redan avskrivna delarna av lånet. Den här utformningen ger incitament både att utbilda sig till och arbeta som polis. Förslaget ska omfatta alla polisstudenter som är inskrivna på polisutbildningen från och med vårterminen år 2019 och framåt och som tar studielån. Det spelar ingen roll om man går sin första termin eller snart är färdigutbildad, lånen från hela utbildningen skrivs av för alla nuvarande och tillkommande polisstudenter.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med lagstiftning som möjliggör detta.

Utrustningslyft till svensk polis

Moderaternas förslag: 60 miljoner kronor under år 2019 och år 2020 för att möjliggöra för Polismyndigheten att modernisera och komplettera sin utrustning.

För att ge svensk polis bättre förutsättningar att göra sitt jobb krävs att polisen har tillgång till modern utrustning som är anpassad efter respektive tjänstgöring. För att säkerställa att polisen är rätt utrustad för sina olika uppdrag samt för att förbättra arbetsmiljön och säkerheten föreslår Moderaterna ett utrustningslyft riktat till svensk polis. Medlen kan användas till exempelvis fordon, förstärkningsvapen, skyddsutrustning, kamerautrustning och IT-system. Polismyndigheten ansvarar för vilken typ av utrustning de avsatta medlen ska användas till, men utrustning till poliser i yttre tjänst bör kunna prioriteras.

Stärkt förmåga i utsatta områden

Moderaternas förslag: ökade resurser till polisen för att stärka förmågan i utsatta områden med hjälp av exempelvis övervakningskameror och polishundar och tillför därför 100 miljoner kronor 2019, 100 miljoner kronor 2020 och 60 miljoner kronor 2021

Antalet utsatta områden har ökat och otryggheten är stor på flera platser. Kameraövervakning är ett viktigt verktyg för att öka den enskildes känsla av trygghet och för att klara upp brott. Rätt använd fungerar kameraövervakning som ett verkningsfullt komplement till andra åtgärder, däribland en stark och kontinuerlig polisnärvaro. Alla utsatta områden bör utrustas med övervakningskameror. Även i övrigt bör Polismyndigheten ha goda resurser för kameraövervakning. Syftet är att minska otryggheten och underlätta polisens brottupplärande arbete. Moderaterna vill även förstärka polisens hundresurs. Polishundar är en viktig resurs för att hitta vapen och narkotika. Utöver de fynd som görs är närvaron av hundar brottsförebyggande.

Minst 500 fler tulltjänstemän

Moderaternas förslag: att Tullverket och det svenska gränsskyddet förstärks genom att fler tulltjänstemän kan anställas och tillför därför 75 miljoner kronor 2019, 150 miljoner kronor 2020 och 225 miljoner kronor 2021.

Tullverket tvingas i dag att prioritera mellan landets gränsövergångar. Samtidigt har Sverige en höjd säkerhetsnivå och omvärldssituationen är försämrad. Den illegala handeln med narkotika, vapen, alkohol och tobak är ett stort problem. Utländska ligor för stöldgods ut ur landet. De nya förutsättningarna kräver en helt annan förmåga att upprätthålla gränsskyddet och stoppa smuggling. Med ett starkare Tullverk skulle inflödet av vapen, narkotika och andra olagliga varor till Sverige begränsas.

Fler åklagare

Moderaternas förslag: Anslaget för Åklagarmyndigheten ökas med 75 miljoner kronor från och med år 2019 för att antalet åklagare ska kunna bli fler.

För att möta brottsutvecklingen i samhället behöver antalet åklagare bli fler. Myndigheten behöver rätt förutsättningar att utreda och lagföra brott. För att rättsväsendet ska fungera effektivt krävs det att varje myndighet är rätt dimensionerad i förhållande till uppgiften.

Satsningen på fler poliser medför att ärendemängden kan väntas öka i resten av rättskedjan när fler brott upptäcks och blir utredda. Samtidigt kräver många brott allt mer komplicerade och tidskrävande utredningar. Det är vidare av stor betydelse att Åklagarmyndigheten, inte minst på grund av utbildningstiden för åklagare, får långsiktiga förutsättningar att anställa fler medarbetare. Moderaterna ökar därför anslaget till Åklagarmyndigheten med 75 miljoner kronor från och med år 2019.

Ökade resurser till Sveriges Domstolar

Moderaternas förslag: att Sveriges Domstolar tillförs 130 miljoner kronor per år.

När straffen skärpts och polis och åklagare tillförs stora resurser kommer även domstolarnas arbetsbörda att öka vilket kommer ställa krav på förstärkta resurser även för Sveriges domstolar. Verksamheten behöver dimensioneras för att möta detta. En del av den ökade ärendemängden kan behöva hanteras genom effektivisering, där moderna IT-lösningar kan vara ett sätt att underlätta arbetet. Utöver ett större ärendeflöde innebär också brottslighetens allt grövre art att säkerheten i domstolarna behöver stärkas. Särskilt i de domstolar som hanterar mål som har anknytning till gänguppbyggnader och organiserad brottslighet. Moderaterna ökar därför anslaget till Sveriges Domstolar med 130 miljoner kronor från och med år 2019.

Det har gått 14 år sedan den förra grundlagsutredningen tillsattes. Tiden är nu mogen att göra en ny översyn. Det handlar bland annat om att stärka individens fri- och rättigheter gentemot staten, men även om att göra våra domstolar och grundlagar mer motståndskraftiga mot krafter som kan hota rättsstaten och demokratin. Moderaterna vill mot den bakgrunden se en ny grundlagsutredning under denna mandatperiod.

Stärkt kriminalvård

Moderaternas förslag: För att utöka Kriminalvårdens kapacitet ökas anslaget med 85 miljoner kronor år 2019, 125 miljoner kronor år 2020 och 175 miljoner kronor år 2021.

Moderaternas satsningar på polis, åklagare och domstolar kommer att leda till att fler brott klaras upp. Fler kan då väntas vara frihetsberövade och fler kommer att avtjäna fängelsestraff. Kriminalvårdens nuvarande kapacitet behöver dessutom genomlysas och åtgärder vidtas för att effektivisera utnyttjandet av befintliga häktes- och anstaltsplatser. Därutöver kommer myndigheten att behöva tillföras ytterligare resurser.

De kriminalpolitiska skärpningar som Moderaterna har för avsikt att genomföra under mandatperioden, bland annat sänkt gräns för obligatorisk häktning, dubbla straff för gängkriminalitet och slopad mängdrabatt, kommer att leda till ökad beläggning på både häkten

och anstalter. På sikt vill Moderaterna även att Kriminalvården ska få ett större ansvar för de unga lagöverträdare mellan 15-18 år som begått allvarliga brott eller som agerar i kriminella miljöer. Moderaterna avser att återkomma till hur dessa åtgärder påverkar Kriminalvårdens resursbehov.

4.3. Sjukvård och omsorg

Det finns mycket inom svensk hälso- och sjukvård som fungerar bra och som vi kan vara stolta över. Varje dag gör vårdens medarbetare ovärderliga insatser, och vårdens medicinska kvalitet är i världsklass. Avancerade och kraftfulla läkemedel tas fram genom svensk forskning och innovation. Samtidigt finns det omfattande och allvarliga problem. Vårdköerna har fördubblats sedan hösten 2014. Vårdens kvalitet varierar.

Kompetensbristen är fortsatt stor. Många vårdanställda vittnar om pressade arbetsvillkor. På längre sikt står vården inför nya utmaningar. Både andelen äldre och andelen yngre i Sverige ökar. Eftersom det redan råder brist på lärare, sjuksköterskor och socialsekreterare kan inte hela behovet lösas med ökade resurser. Det finns också stora möjligheter till effektiviseringar, inte minst genom ny teknik och digitalisering. Mer resurser kommer ändå krävas till sjukvård och omsorg. Därför behövs generella förstärkningar av välfärden i både kommuner och landsting.

Sjukvård ska ges i rätt tid, på rätt plats och hålla hög kvalitet. Alla har rätt till likvärdig vård, oavsett var i landet man bor. Patienten och patientsäkerheten ska sättas främst.

Kontinuiteten i kontakter mellan patient och vårdens medarbetare måste bli bättre. Hälso- och sjukvården behöver en mångfald av utförare som kan bidra till att stärka kvalitet och utveckling av olika vårdverksamheter. Alla ska kunna välja vård utifrån sina individuella förutsättningar och behov. Rätten att själv få välja var och hur man tar del av vård och omsorg är en viktig del i att kunna utforma sitt eget liv och sin egen tillvaro. Välfärden finns till för medborgarna och medborgarna har rätt att påverka dess utformning. Därför måste möjligheten att välja, och välja bort, värnas.

4.3.1. Politikens inriktning

Stärk vården och omsorgen

Moderaternas utgångspunkt är att hälso- och sjukvården ska präglas av hög kvalitet och tillgänglighet för alla. Svensk vård och omsorg uppvisar i ett internationellt perspektiv goda resultat men brister i tillgänglighet. I takt med att vi lever längre och kan behandla allt fler sjukdomar förändras samtidigt kraven på hälso- och sjukvården.

Tyvärr går utvecklingen nu åt fel håll, med växande köer och försämrad tillgänglighet. Moderaterna vill vända utvecklingen. Vi vill utveckla primärvården, stärka vårdkedjan för de mest sjuka som ofta är äldre, multisjuka och kroniker och därtill öka patientsäkerheten genom att koncentrera den högspecialiserade vården och genomföra insatser mot psykisk ohälsa – men vår mest akuta uppgift är att genomföra reformer som kortar patienternas väntetider.

När Alliansen tog initiativet till att korta de av Socialdemokraternas ärvda sjukvårdsköerna var det hisnande 130 000 patienter som hade väntat mer än 90 dagar på vård. Ett metodiskt arbete och ett införande av kömiljarden resulterade i mer än en halvering och i oktober 2014 stod 52 000 människor i kö. Detta var fortfarande alldeles för många och Alliansen var på intet sätt färdig med sitt arbete. De rödgröna inledde sin regeringsperiod med att ta bort kömiljarden och arbetet med att minska sjukvårdsköerna upphörde. Mindre än fyra år senare är vi åter tillbaka på nivåer med nästan 100 000 människor i kö. Att korta vårdköerna är för Moderaternas högsta prioritet och en anständighetsfråga.

I ett första steg behöver en ny och uppdaterad kömiljard införas. Denna nya kömiljard kommer att dra lärdomar från alliansregeringens tidigare satsning och utvecklas för att bli ännu mer träffsäker och effektiv. Till exempel ska den nya kömiljarden omfatta diagnostik, återbesök och rehabilitering för att bättre möta behoven hos kroniskt och långvarigt sjuka. Den grundläggande principen är dock densamma: landsting och regioner ska få tydliga morötter för att korta köerna. Detta är väl beprövad politik som har kortat vårdköerna förut och kan göra det igen.

Varje skattekrona ska ge så mycket välfärd som möjligt. Därför bör effektiviteten, produktiviteten och fördelningen av resurser i svensk sjukvård förbättras. Exempelvis bör den nära vården med primärvården som bas byggas ut. Sverige har fjärde högst sjukvårdskostnader i förhållande till BNP i OECD och det måste säkerställas att resurserna i högre grad når patienterna på bästa sätt.

Stärk cancervården

Tillgängligheten och effektiviteten i svensk cancervård är för låg. Det finns också stora regionala skillnader i kvalitet och väntetider. Hälften av cancerpatienterna får inte vård i tid. För snart tio år sedan fick Sverige för första gången en nationell cancerstrategi i syfte att kraftsamla mot cancersjukdomarna och det lidande de skapar. Men det finns fortfarande tydliga brister. Därför behövs en ny och utökad nationell cancerstrategi. Antalet personer som överlever cancer ökar och vården behöver även ta ett helhetsansvar för deras särskilda behov. En ny nationell cancerstrategi kan också stärka svensk cancerforskning och medicintekniska utveckling.

Trygg förlossningsvård

Dagens vårdkedja mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård håller inte ihop. Fler nyförlösta måste återinskrivas akut, andelen förlossningsskador ökar och en större andel barn mår sämre efter förlossningen. Samtidigt uppger de flesta landsting och regioner att tillgången på barnmorskor är otillräcklig. Ingen ska behöva känna sig otrygg eller osäker i

mötet med mödravården eller förlossningsvården. Kvinnor som är gravida och deras partner ska få en fullständig bild av vårdförloppet. Möjligheten att själv kunna välja vårdgivare är viktig och att förlossningsvården finns tillgänglig inom rimligt reseavstånd.

Förebygg psykisk ohälsa bland barn och unga

Psykisk ohälsa bland barn och unga är ett stort och växande problem. Enligt Socialstyrelsen har psykisk ohälsa hos barn i åldern 10-17 år fördubblats under de senaste tio åren. I dag har ungefär var tionde pojke eller flicka någon form av psykisk ohälsa. Samtidigt har köerna till barn och ungdomspsykiatri (BUP) mer än tredubblats. Konsekvenserna för de drabbade barnen är allvarliga. Det handlar om allt från svårigheter att fullfölja sin utbildning till ökad risk för självmordsförsök. Vi behöver ta tag i problemet redan nu för att motverka att det fortsätter växa i framtiden.

LSS och personlig assistans

Lagstiftningen gällande LSS ska utformas så att de människor som behöver samhällets stöd allra mest ska få det – så som personer med funktionshinder med rätt till personlig assistans. Andningsstöd och sondmatning är grundläggande behov. Det är politikens uppgift att säkerställa så att lagar och regelverk lever upp till detta. Vi värnar om assistansreformens långsiktiga hållbarhet, såväl rättsligt som ekonomiskt. Det bör prövas om staten bör ta en större roll avseende huvudmannskapet för personlig assistans.

Under året har vi sett hjärtskärande exempel på svårt sjuka barn som plötsligt inte får det stöd som det av allt att döma haft rätt till och tidigare haft rätt till. Det handlar om barn som inte kan andas och barn som inte kan äta, när deras personliga assistans ifrågasätts eller dras in. Det har aldrig varit avsikten med LSS-reformen. Det finns goda skäl att utreda ett antal saker kring lagstiftningen, men denna fråga bör hanteras skyndsamt för att säkerställa att de barn som är mest utsatta ska få LSS. Här behöver en lösning tas fram så snart som möjligt. Moderaterna är beredda att, vid behov, skjuta till resurser när uppdaterad lagstiftning ska implementeras.

Moderaterna vill medverka till att säkerställa att de mest utsatta barnen garanteras den hjälp de behöver. De barn som inte kan andas eller äta ska garanteras LSS-stöd, så som det var tänkt från början. Samtidigt är det viktigt att den utredning som pågår slutförs. Den ser över viktiga frågor såsom huvudmannskap och finansiering samt hur organiserad, bo- lagiserad brottslighet beivras inom ramen för LSS-lagstiftningen.

4.3.2. Prioriterade reformer

Kortare vårdköer

Moderaternas förslag: En ny och uppdaterad kömiljard återinförs. Tre miljarder kronor avsätts år 2020, inklusive redan budgeterade medel för att stärka barn- och ungdomspsykiatrin, för att minska vårdköerna.

Moderaterna vill minska köerna inom sjukvården. Det är inte anständigt att så många människor får vänta så länge på vård som i dag. Den kömiljard som vi inför ska kopplas till den lagstadgade vårdgarantin i syfte att korta vårdköerna. Den grundläggande principen är att kömiljarderna ska vara prestationsbaserade och utformas så att landsting, regioner och kommuner ges tydliga incitament att korta vårdköerna. En mer övergripande utvärdering och avstämning ska genomföras vid år 2021 för att se över beslut om fortsatta riktade insatser.

Den nya och uppdaterade kömiljarden ska bli ännu mer träffsäker och effektiv än den tidigare. Kömiljarden ska exempelvis omfatta diagnostik, återbesök och rehabilitering för att bättre möta behoven hos kroniskt och långvarigt sjuka. Den grundläggande principen är dock densamma: landsting och regioner ska få tydliga morötter för att korta köerna. Detta är väl beprövad politik som har kortat vårdköerna förut och kan göra det igen.

Moderaterna ser att behovet av nationell samordning inom cancervården är extra omfattande. Det handlar om kortare väntetider och ökad tillgänglighet. Säkra kompetens- och personalförsörjning. Säkerställa vårdkvalitet och ta tillvara på medicinsk utveckling. Därtill psykosocialt stöd till barn som fått cancer och deras anhöriga, samt cancerscreening. Likväl måste barn och unga med psykiska besvär få tillgång till psykiatrin och få vård i tid. Särskilda medel inom kömiljarderna bör reserveras för cancervården och barn- och ungdomspsykiatrin.

En uppdaterad cancerstrategi

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 500 miljoner kronor till en ny uppdaterad nationell cancerstrategi, varav 60 miljoner kronor per år avsätts specifikt för barncancervården fördelat på landets sex särskilda barncancercentrum.

För att ta tag i de långa väntetiderna är det hög tid att ta fram en ny uppdaterad nationell cancerstrategi. Det är elva år sedan alliansregeringen beslutade att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att ta fram en första nationell cancerstrategi. Mycket behöver fortfarande åstadkommas för att Sverige ska kunna erbjuda en kvalitetssäkrad och jämlik cancervård till alla patienter utan långa väntetider. När vuxna får cancer kan det bland annat relateras till ålder och livsföring, men så är det inte med barncancer. Behandling av cancer

skiljer sig till viss del åt mellan vuxna och barn. Därför är det av stor vikt att det avsätts resurser specifikt för barnoncervården.

Satsning på specialistsjuksköterskor

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 400 miljoner kronor årligen från år 2019 för att förbättra villkoren för sjuksköterskor som vidareutbildar sig till specialistsjuksköterskor.

Vårdens medarbetare ska kunna utvecklas inom sin egen profession. Arbetet med att kunna göra karriär inom vården ska förbättras och utvecklas till att omfatta fler yrkesgrupper. Fördelningen av dessa medel ska ses över utifrån hur tidigare resurser avseende liknande satsningar genomförts gällande förbättrade villkor för sjuksköterskor att vidareutbilda sig. Tidigare har en överenskommelse slutits mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting inom ramen för den så kallade professionsmiljarden.

Vi prioriterar en satsning på specialistsjuksköterskor. Specifikt riktade resurser som innebär att sjuksköterskor kan utbilda sig på halvfart och fortsätta att arbeta på halvtid med bibehållen inkomst. Denna prioritering kan kombineras med lokala satsningar av regioner och landsting. Dessa satsningar gör att fler ska kunna vidareutbilda sig till specialistsjuksköterskor och kan inriktas på bristspecialiteter som finns lokalt och regionalt.

4.4. Skola, bildning och kultur

I Sverige ska egen ansträngning vara avgörande för hur det går i livet. Dina möjligheter ska inte begränsas av varifrån du kommer, var du bor eller vem du är. Vi ska ge alla – inte minst de barn som fått en tuffare start – en chans att lyckas. Få saker spelar större roll för detta än skolan. En skola med höga ambitioner för alla är också förutsättningen för Sverige som kunskapsnation. Sverige ska ha en jämlik skola som fokuserar på kunskap, prioriterar ordning och reda samt sätter den enskilda elevens resultat och ansträngningar i centrum. Skolan ska präglas av höga förväntningar och tydliga krav. Varje elev ska ges rätt förutsättningar att nå kunskapsmålen. Alla ska kunna känna sig trygga i klassrummet, på skolgården och i korridorerna. Så är det inte i dag. Det finns skolor i Sverige där färre än hälften av eleverna når gymnasiebehörighet. Dessa elever löper ökad risk att hamna i utanförskap och drabbas av sociala problem senare i livet. Sverige kan inte ha en skola som är bäst för dem som klarar sig ändå. En av de viktigaste reformerna för att motverka ett växande utanförskap är därför att höja kunskapsresultaten i svensk skola. Genom att stärka skolan lägger vi grunden för en hoppfull framtid för fler. Sverige behöver en utbildningskedja som håller ihop: från förskola och skola till gymnasium och högre utbildning.

4.4.1. Politikens inriktning

Stärk skolans kunskapsuppdrag

Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. Föräldrarna ska veta att när barnen kommer hem från skolan har de lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som krävs för att de ska kunna leva upp till dem. Skolan ska också ge bildning och kunskap för livet – inte bara arbetslivet – oavsett bakgrund eller var du går i skolan.

Målet för skolan bör vara att Sverige inom tio år bör ligga på topp tio i Pisamätningarna. För att nå dit vill vi öka antalet undervisningstimmar, införa fler karriärlärartjänster och tillföra mer resurser till utsatta skolor och svaga elever. Dessutom vill vi reformera lärarutbildningen med ökat fokus på kunskap och inläring.

Många nyanlända barn som flytt från krig och förtryck har de senaste åren haft sin allra första skoldag runt om i Sverige. Deras väg in i det svenska samhället kommer i stor utsträckning att gå genom skolan. Den svenska skolan står inför stora utmaningar när antalet nyanlända elever ökar snabbt samtidigt som skolresultaten fortfarande är för låga. Under åren framöver kommer det att krävas särskilda ansträngningar för att alla barn i Sverige, oavsett bakgrund, ska få en bra start i livet och en rivstart i vårt skolsystem. Som ett

resultat av Alliansens politik har skolresultaten vänt uppåt efter en lång tids nedgång, men det är inte tillräckligt. Inget barn ska gå i en dålig skola och alla barn har rätt till en bra utbildning.

Alla skolor ska vara bra skolor

Enligt OECD har Sverige mer problem med ordning och reda i skolan än andra länder. Enligt den senaste undersökningen hade varannan elev kommit för sent minst en gång de senaste två veckorna. 38 procent uppger att det är stökigt i klassrummet och det förekommer att elever har hörselkåpor på sig. Anmälningarna till Skolinspektionen om kränkande behandling ökar. Bristen på ordning drabbar värst dem som redan kommer från utsatta miljöer, till exempel dem som också har svårt att få studiero hemma. Det finns grundskolor där inte ens hälften av eleverna når gymnasiebehörighet. I vissa fall är det två av tre elever som inte når tillräckliga kunskaper för att gå vidare till gymnasiet. Skolor som år efter år inte klarar sitt uppdrag kan inte få fortsätta. De ska läggas ner. Det gäller både fristående och kommunala skolor. Elever och föräldrar ska ha möjlighet att själva välja – och välja bort – skola för att hitta det alternativ som passar dem bäst.

Ett attraktivt läraryrke

Den akuta lärarbristen är ett av de största hoten mot möjligheten att stärka elevernas kunskaper i skolan. Enligt Skolverkets senaste prognos kommer det saknas 80 000 lärare i Sverige år 2031. För att lösa detta vill Moderaterna förbättra villkoren och locka fler till yrket. Kvaliteten på lärarutbildningen måste förbättras. Staten behöver ta ännu större ansvar för att säkra kompetensförsörjningen till våra skolor.

Högskola och forskning i världsklass

I Sverige finns universitet och forskning i absolut världsklass. Antalet studenter vid svenska universitet och högskolor är i dag rekordhögt. Alla som vill och har förmåga ska kunna studera vidare. Samtidigt hoppar alldeles för många studenter av i förtid, särskilt från ingenjörsutbildningarna. Lärosätena rapporterar också att allt fler nybörjarstudenter har bristande förkunskaper i matematik. För att Sverige fortsatt ska kunna vara ett av världens rikaste länder måste Sverige ha en utbildningskedja av hög kvalitet. Det gäller hela vägen från förskola och skola, över gymnasium och högskola, till grundforskning, tillämpad forskning och innovation. Under lång tid har näringslivets investeringar i forskning och utveckling minskat, trots att staten under samma tid nästan har fördubblat anslagen. Den utvecklingen behöver vändas.

Kultur och bildning för alla

Att kulturen och institutioner för lärande och bildning kan utvecklas självständigt är grundläggande i ett fritt och demokratiskt samhälle. Vi lever i en orolig tid med stora motsättningar. Konsten och kulturen hjälper oss att förstå oss själva och den vi möter. På så sätt bidrar kultur och bildning också till ett Sverige som håller ihop. Den ökande politiseringen av kulturen som vi sett såväl i Sverige som utomlands måste motverkas. Kulturen måste fredas från politisk klåfingrighet. Barns och ungas tillgång till kultur ska prioriteras, oavsett deras livssituation eller andra förutsättningar. Ett levande kulturliv breddar möjligheterna för livslångt lärande och livslånga bildningsresor. Det är inom besöksnäringen flest nya jobb skapas. Detta berör inte minst unga människor som inom denna sektor får sitt första viktiga jobb. Kulturen och idrotten är motorn i hela denna växande näring. En modern kulturpolitik handlar därför både om att bejaka kulturens egenvärde och dess möjlighet att bidra till jobb och tillväxt. Kultur finns och finansieras i offentlig, privat och ideell sektor. En modern kulturpolitik inkluderar alla dessa och arbetar för att de skall samarbeta och kunna utvecklas enskilt och tillsammans. Detta perspektiv har helt lyst med sin frånvaro de senaste åren. Fria och oberoende medier är också en grundläggande förutsättning för det demokratiska samhällets utveckling. Den tekniska utvecklingen har skapat nya medievanor, men också nya utmaningar för traditionella mediehus. Public service har en särställning i medielandskapet, vilket ställer höga krav på uppföljning och granskning.

4.4.2. Prioriterade reformer

Utöver reformerna som beskrivs här återställer Moderaterna den utbyggnad av platser i exempelvis yrkeshögskolan som tagits bort till följd av principerna för utformningen av BP19.

Fler förstelärare – särskilt i utsatta områden

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 212 miljoner kronor år 2019, 352 miljoner kronor år 2020 och 540 miljoner kronor år 2021 för att bygga ut antalet förstelärare generellt och bygga ut antalet förstelärare i utanförskapsområden.

Skickliga lärare ska ha bra betalt, och Sveriges lärare ska känna sig trygga med att de riktade lönehöjningar som görs i dag ska fortsätta att gälla. Samtidigt måste mer göras för att fler av våra skickligaste lärare ska söka sig till de skolor som har de största utmaningarna. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs även möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket.

Därför vill Moderaterna att den införda höjningen av lärarlönerna med tre miljarder kronor ska ligga kvar, samtidigt som vi vill bygga ut karriärtjänstsystemet och utöka satsningen på fler förstelärare i utanförskapsområden. Förstelärare i utanförskapsområden ska ha ett lönetillägg på 10 000 kronor.

Satsningen omfattar även en utbyggnad av karriärtjänstreformen från dagens 17 000 karriärlärare till 22 000 karriärlärare år 2021.

Utveckla det tekniska basåret

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 100 miljoner kronor år 2019, 100 miljoner kronor år 2020 och 100 miljoner kronor år 2021 för att utveckla det tekniska basåret.

För den som vill bli ingenjör, men som saknar rätt förkunskaper, är basåret en väg in till högskolan. I dag erbjuder ett 20-tal universitet tekniska eller naturvetenskapliga basår för studenter som inte är behöriga till ingenjörsutbildningen och andra naturvetenskapliga utbildningar. Söktrycket är högt. Ändå finns inga särskilda medel för basår, utan programmen finansieras med pengar som är avsedda till vanlig högskoleutbildning. Samtidigt hoppar alldeles för många studenter av från sitt utbildningsprogram i förtid, särskilt från ingenjörsutbildningarna. Lärosätena rapporterar också att allt fler nybörjarstudenter har bristande förkunskaper i matematik.

Vi vill därför utveckla det tekniska basåret. Satsningen är ett led i våra förslag för att öka genomströmningen på högskolan och stärka kompetensförsörjningen.

Ökad undervisningstid

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 225 miljoner kronor år 2020, 900 miljoner kronor år 2021 för att utöka undervisningstiden i lågstadiet med en timme per dag, vilket skulle innebära att Sverige kommer upp till OECD-genomsnittet vad gäller obligatorisk undervisningstid.

Den enskilt viktigaste faktorn för att höja kunskapsresultaten i svensk skola är att varje elev får tillräckligt med tid med en skicklig lärare. Jämfört med andra länder missar en svensk elev nästan ett helt år i undervisningstid i grundskolan jämfört med elever i andra länder. Internationella studier ger stöd för sambandet mellan utökad undervisningstid och höjda kunskapsresultat. Moderaternas målsättning är därför att fortsätta utöka undervisningstiden i skolan. Som ett första steg ska undervisningstiden i lågstadiet utökas med en

timme per dag, vilket skulle innebära att Sverige kommer upp till OECD-genomsnittet vad gäller obligatorisk undervisningstid.

Undervisningstiden behöver öka i alla ämnen i lågstadiet men främst bör utökningen ske i svenska och matematik, eftersom det viktigaste målet med lågstadiets läroplan är att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna. Målet är att svenska och matematik ska utgöra två tredjedelar av undervisningen på lågstadiet. Det innebär att tre av de fem nya undervisningstimmar som vi vill införa per vecka ska avsättas till svenska och matematik.

Utökningen av undervisningstiden ska följas upp med en effektutvärdering av Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU. Därför ska införandet av den utökade undervisningstiden ske i samråd med IFAU för att säkerställa att vetenskapliga metoder med exempelvis kontrollgrupper kan användas.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med lagstiftning som möjliggör detta.

Tioårig grundskola

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 170 miljoner kronor årligen från år 2019 för fortbildning av förskollärare för att förbereda för tioårig grundskola.

För att ytterligare stärka elevernas lärande vill Moderaterna införa en tioårig grundskola med skolstart i årskurs 1 vid sex års ålder. Detta innebär att dagens förskoleklass görs om till ny årskurs 1 och att lågstadiet blir fyraårigt. De kunskapskrav som finns för lågstadiet i dag ska finnas kvar och förändringen innebär att sexåringarna knyts till grundskolans personal, kompetens, läroplan och resurser. Dagens lärare i förskoleklassen har viktiga kunskaper om barnens tidiga lärande som måste tas tillvara i sexåringarnas lärande. Det är därför viktigt att dessa lärare får en möjlighet att komplettera sin kompetens i exempelvis läs- och skrivinläring och bedömning, vilket många i dag saknar.

Regeringen bör bereda möjligheten att införa en tioårig grundskola enligt ovan och återkomma till riksdagen med lagförslag.

De resurser tillförs ska omfatta tillfälligt ökade kostnader för införande av en tioårig grundskola med anledning av fortbildningsinsatser för de förskollärare som i dag arbetar inom förskoleklass, och som vill undervisa i den nya årskurs 1. Det är nödvändigt för att de ska få den kompetens som krävs för att bli behöriga att undervisa i grundskolan.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med lagstiftning som möjliggör en tioårig grundskola.

Skyldighet till att erbjuda lovskola

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 350 miljoner kronor årligen från år 2020 för att införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda lovskola i fyra veckor i årskurs 6 till årskurs 9.

Lovskola är ett sätt att ge elever som behöver det mer undervisningstid. Moderaterna vill utöka satsningen på lovskola och införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda lovskola i fyra veckor i årskurs 6 till årskurs 9. Lovskolan ska vara obligatorisk för alla elever som i dessa årskurser inte har tillräckliga betyg för att komma in på gymnasiet. Genom extra stödinsatser som läxhjälp och utökad lovskola kan antalet elever som inte blir behöriga till gymnasiet minskas.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med lagstiftning som möjliggör en utökad skyldighet att erbjuda lovskola.

Fler lärarassistenter i utsatta områden

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 150 miljoner kronor årligen från år 2019 för att öka antalet lärarassistenter i utsatta områden.

Allt fler skolor anställer nu lärarassistenter för att avlasta lärarna med administrativt arbete så att de kan fokusera på kärnverksamheten – undervisningen. Arbetsuppgifterna handlar om att organisera nationella prov, boka lokaler, planera in föräldrasamtal, frånvaroadministration med mera. Detta är en positiv utveckling bidrar till att uppvärdera läraryrket. Jobbet som lärarassistent kan också vara en första väg in i skolans värld för ungdomar.

I utsatta områden är behovet av administrativ avlastning ofta särskilt stort. Undervisningen kräver mer tid och det finns fler elever med sociala problem som kräver extra mycket samverkan mellan elevhälsa, föräldrarna och andra myndigheter. Arbetsmiljön för lärarna på dessa skolor är också en anledning att många skickliga lärare väljer bort att jobba där, då timmarna inte räcker till för att klara den höga arbetsbelastningen. Därför tillför Moderaterna 150 miljoner årligen från 2019 så att fler lärarassistenter kan anställas i skolor som ligger i landets mest utsatta områden.

4.5. Migration och integration

Sverige har tagit emot ett stort antal asylsökande på kort tid. På fem år har vi tagit emot över 350 000 asylsökande. Under många år har vi varit det land eller tillhört de länder som, i förhållande till befolkningens mängd, tagit emot flest asylsökande i EU. Detta har medfört stora påfrestningar på vårt mottagningssystem, men också på samhället i stort och Sveriges förmåga att klara integrationen. Migration och integration hänger ihop. Utan ett hållbart flyktingmottagande klarar vi inte integrationen och utan en tydlig integrationspolitik kan vi inte ge nyanlända en riktig chans att vara med och bidra till vårt gemensamma bästa.

4.5.1. Politikens inriktning

En långsiktigt hållbar migrationspolitik och en fungerande integration

Moderaterna anser att Sverige ska bedriva en långsiktigt hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över gränser och främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring. Politiken måste vara anpassad till det stora flyktingmottagande vi haft och de omfattande integrationsproblem vi har. För att uppfylla ett sådant åtagande krävs genomgripande reformer som skapar hållbara förutsättningar för migration och integration på både kort och lång sikt.

På kort och medellång sikt måste Sverige säkerställa att flyktingmottagandet fungerar. I fråga om migrationen måste det vara slut med de tvära politiska kasten. Den tillfälliga lagen om att begränsa möjligheten att beviljas uppehållstillstånd i Sverige bör ersättas av en permanent skärpt lagstiftning baserad på en ny parlamentariskt utredning. Sveriges migrationspolitik måste vara anpassad till det stora flyktingmottagande vi haft och de omfattande integrationsproblem vi har. En återgång till den tidigare migrationspolitiken vore djupt olyckligt. Tills en ny sådan lag finns på plats, behöver en tillfällig lag fortsätta att gälla.

På längre sikt måste den ekonomiska politiken ha beredskap för att på bästa sätt tillvarata de möjligheter som en betydande befolkningsökning innebär, och minimera de kostnader som det stora mottagandet under de senaste åren kan medföra. Sverige har inte i tillräckligt hög utsträckning fått in personer som kommit hit som asylsökande eller anhöriga till asylsökande, i fortsättningen benämnda nyanlända, på arbetsmarknaden. Att för många nyanlända saknar jobb och i stället blir beroende av bidrag är skadligt för varje enskild människa som riskerar att hamna i långvarigt utanförskap. Med ett växande och utbrett utanförskap ökar också samhällets kostnader.

Det främsta skälet för att se till att människor i utanförskap och bidragsberoende får ett arbete är att ge människor frihet över sitt eget liv. Men att fler nyanlända arbetar är också mycket viktigt för svensk ekonomi som helhet. Den ekonomiska politiken ska genom hög sysselsättning, långsiktigt hållbara finanser och stabila makroekonomiska förhållanden skapa välbefinnande för alla som bor i Sverige. Huruvida invandring som helhet bidrar positivt eller negativt till dessa mål är i mycket stor grad avhängigt om de människor som kommer till Sverige skaffar arbete och kan försörja sig själva. Om tillräckligt många arbetar skulle invandringen som innebär en förnyring av Sveriges befolkning, kunna bli en viktig del i att klara finansieringen och bemanningen av vård och omsorg för allt fler äldre. Om för få tar steget in på arbetsmarknaden blir utvecklingen den motsatta – då belastas den offentliga ekonomin av ökade bidragsutbetalningar. För den enskilde blir konsekvenserna ännu större, med risk för ett djupt utanförskap och grusade drömmar.

För Sverige är utmaningen betydande. Sverige har under en längre tid sett en utveckling mot ett nytt och djupt utanförskap. Det dröjer länge innan nyanlända, som grupp beaktad, skaffar jobb och kan försörja sig själva. Många i gruppen gör det aldrig. Arbetslösheten är nästan fem gånger högre för en person född utanför Europa som för en person född i Sverige. Detta mönster måste brytas.

En stram migrationspolitik

Att bejaka öppenhet mot omvärlden är inte detsamma som oreglerad invandring. Sverige har tagit och tar ett stort ansvar för människor på flykt. Vi har i många år varit ett av de länder i EU som har haft högst mottagande av asylsökande i relation till folkmängd. Migrationspolitiken måste utformas med hänsyn till det stora flyktingmottagande vi haft och de omfattande integrationsproblem vi har. Därför behöver Sverige ta emot färre asylsökande, och ha en permanent skärpt lagstiftning. Lagar och regler ska vara utformade på ett sätt som ligger i linje med andra länder i vår närhet. Vårt asylsystem ska vara rättssäkert och förutsägbart.

En ny permanent skärpt migrationslagstiftning bör arbetas fram genom en parlamentarisk utredning under denna mandatperiod. En sådan utredning bör tillsättas omedelbart av en ny regering. Tills ny lagstiftning finns på plats bör den tillfälliga lagen förlängas.

Snabbare integration

Utrikes födda är arbetslösa i högre utsträckning än inrikes födda. En majoritet av dem som får försörjningsstöd är utrikes födda. Detta utanförskap är ett rejält underbetyg för svensk integrationspolitik. En stram migrationspolitik är en förutsättning för att integrationen ska fungera bättre. Men människor som söker asyl i Sverige ska inte

hamna i passivitet under tiden de väntar på ett beslut. Därför behövs ett tydligare fokus på svenska språket, jobb och utbildning från dag ett. Integration handlar om mer än arbete och egen försörjning. Det handlar också om värderingar och gemenskap. I Sverige gäller friheten, lagarna och arbetslinjen lika för alla – och ingen ska begränsas av kön, klass eller klan.

Stoppa skuggsamhället

Uppgifter pekar på att upp till 50 000 personer vistas i Sverige illegalt. Antalet asylsökande som stannar kvar, trots att de fått avslag, väntas dessutom öka kraftigt under de kommande åren. Det rör sig om över 40 000 personer på fyra år. Om inte denna utveckling stoppas kommer den att leda till ett permanent skuggsamhälle, präglad av utsatthet, utnyttjande och kriminalitet. Det leder till att människor riskerar att fara mycket illa samt skadar trovärdigheten för svensk migrationspolitik och våra myndigheters förmåga att sköta sitt jobb. Ett förstärkt återvändande är därför en hörnsten i en rättssäker och stram migrationspolitik.

Uppvärdera medborgarskapet

Det svenska medborgarskapet har stor rättslig och symbolisk betydelse. Det står för samhörighet med Sverige och bidrar till sammanhållningen i vårt samhälle. Med medborgarskapet följer särskilda rättigheter. Endast svenska medborgare får till exempel rösta i riksdagsval. Medborgarskapet bör därför värderas högre än i dag, och reglerna avseende medborgarskap utformas så att de främjar integration. Människor som har sin framtid i Sverige ska ha goda möjligheter att bli medborgare och fullt ut vara med i och ta ansvar för samhället.

Kvalificering till välfärden

Genom att bo i Sverige får man i stor utsträckning tillgång till välfärdsstatens rättigheter. Det innebär att nyanlända omedelbart ges tillgång till merparten av dessa, utan att ha arbetat och betalat skatt. Det riskerar att minska drivkrafterna att arbeta, samtidigt som legitimiteten i de svenska bidragssystemen ifrågasätts. Det leder också till onödigt höga kostnader. Personer som kommer till Sverige ska därför i högre grad stegvis få rätt till olika bidrag och sociala ersättningar, i stället för att automatiskt få tillgång till mycket stora delar av det svenska socialförsäkringssystemet.

Moderaternas samlade förslag för en bättre integration utvecklas ytterligare i partimotionen *”Ett ja ska vara ett ja – Sverige måste ta tag i integrationen”*.

4.5.2. Prioriterade reformer

Skärpt samhällsorientering

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 120 miljoner kronor år 2020, 130 miljoner kronor år 2021 för införandet av 100 timmar samhällsorientering.

Samhällsorienteringen ska tydligt befästa att integration är plikt i Sverige samt belysa vikten av svenska språket, eget arbete samt de rättigheter och skyldigheten som gäller här. Det senare innebär till exempel att alltid ta ställning för individuella fri- och rättigheter och mot kulturella eller religiösa yttringar som kränker dessa. För att uppnå detta bör regler och riktlinjer för samhällsorienteringen skärpas. Det finns också skäl att utöka antalet timmar för att ge större möjlighet till fördjupning samt för att tydligare visa på att kunskap om Sverige är centralt för att integreras här. Samhällsorienteringen bör därför utökas från dagens minst 60 timmar till minst 100 timmar. Alla nyanlända i Sverige ska ha genomgått samhällsorientering inom ett år från att etableringen inleddes. Uppföljningen inom samhällsorienteringen bör samtidigt öka. Det bör därför införas en examination i samhällsorientering, ett samhällstest. Om man inte klarar examinationen bör man helt eller delvis göra om samhällsorienteringen och examinationen. Regeringen bör återkomma med relevant lagstiftning för att denna utökning ska ske från år 2020.

Obligatorisk språkförskola

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 125 miljoner kronor år 2019, 250 miljoner kronor år 2020 och 250 miljoner kronor år 2021 för inrättade av obligatorisk språkförskola för nyanlända barn från tre års ålder.

Förskolan har i dag ett uppdrag att stödja barn i deras språkutveckling, både på barnens modersmål och på svenska. Det finns dock forskning som tyder på att förskolor där majoriteten av barnen har ett annat modersmål än svenska inte lyckas med uppdraget. För de barn som aldrig eller mycket sällan möter svenska språket i hemmet behövs en särskild språkförskola för att de ska kunna svenska när de börjar skolan.

Språkförskolan ska rymmas inom ordinarie förskoleverksamhet med särskild tid avsatt för svenskundervisning av nyanlända barn. Kommunerna ska ha möjligheter att själva välja exakt hur språkförskolan organiseras men det är viktigt att de nyanlända barnen möter svenskspråkiga barn i verksamheten. Språkförskolan innebär att barnen ska gå 15 timmar i veckan på förskolan och att särskild tid ska läggas på undervisning i svenska. Dessutom

föreslår vi att svenska språkets roll stärks i läroplanen och i kompetensutvecklingen för förskollärare, men även fler utbildningsplatser.

Regeringen ska återkomma med ett lagförslag till riksdagen som gör språkförskola obligatorisk för nyanlända barn från tre års ålder. Innan detta lagförslag genomförs bör medlen finnas som sökbart stimulansmedel för kommuner som vill utöka arbetet med språkförskola.

Fler förvarsplatser

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 100 miljoner kronor till en utökning av antalet förvarsplatser.

Att den som nekats uppehållstillstånd återvänder till sitt hemland är grunden för en reglerad invandring. Om man inte återvänder frivilligt, måste återvändandet ske genom myndigheternas försorg. Ett stort problem i dag är bristen på förvarsplatser. Denna brist försämrar förutsättningarna för ett väl fungerande återvändandearbete.

4.6. Klimat och miljö

Klimatutmaningen är global. Det innebär att vi i Sverige måste möta den på både ett internationellt och ett nationellt plan. Efter fleråriga förhandlingar är det mycket glädjande att världens länder år 2015 enades om ett klimatavtal i Paris. Genom avtalet har länderna förbundit sig till att hålla den globala ökningen av medeltemperaturen väl under två grader och göra ansträngningar för att den inte ska överstiga en och en halv grad. Huruvida tvågradersmålet går att nå beror på en rad faktorer, såsom globalt samarbete, när utsläppen börjar minska och om tekniken för att fånga och lagra koldioxid kommer på plats.

Den breda uppslutningen bakom Parisavtalet signalerar att klimatutmaningen tas på allvar och att världens länder känner gemensamt ansvar för att hejda klimatförändringarna. Men det är nu det stora arbetet börjar: att göra det som krävs för att hejda klimatförändringarna – och det är bråttom. Ett gott internationellt samarbete är avgörande för att nå framsteg. De nationella åtaganden som kommunicerats är långt ifrån tillräckliga för att nå tvågradersmålet och än mindre målet på en och en halv grad.

Det kanske viktigaste verktyget för att minska utsläppen av växthusgaser inom EU är utsläppshandelssystemet (EU ETS). Systemet täcker cirka 45 procent av EU:s utsläpp av växthusgaser. Inom systemet sätts ett utsläppstak, som minskas över tid. Men även om EU nådde netto-noll utsläpp imorgon så skulle det inte räcka för att stoppa klimatförändringarna. EU står i dag för cirka nio procent av de globala utsläppen medan Sverige står för cirka en promille av de globala utsläppen. Nyckeln till ett framgångsrikt klimatarbete ligger i att ställa sig frågan hur vi i Sverige och EU kan göra vårt, samtidigt som vi möjliggör för och driver på övriga världen att göra sitt. Det kanske viktigaste Sverige och EU kan bistå med i kampen mot klimatförändringarna är att visa att det går att sänka utsläppen samtidigt som man har en stark tillväxt.

På det nationella planet är det betydelsefullt att Moderaterna och sex andra riksdagspartier enats om målet att Sverige ska ha noll nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045. Grunden för överenskommelsen lades i Miljömålsberedningen och antogs sedan i riksdagen i juni 2017 genom det förstärkta klimatpolitiska ramverket. Överenskommelsen innebär att det finns en bred samsyn kring de klimatutmaningar vi står inför, och den skapar därmed förutsättningar för en långsiktig miljö- och klimatpolitik.

4.6.1. Politikens inriktning

Öka Sveriges ansträngningar för en effektiv klimatomställning

För Moderaterna är det en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle. Lika självklart är det att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik kan växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön.

Inte minst krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Effektiva styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag är centrala. Därtill måste vi ta krafttag för att värna havsmiljön. Sverige måste också arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till att de globala utsläppsreduktionerna uppnås.

Under sin tid vid makten förmådde den tidigare regeringen inte att ta ledningen för minskade utsläpp och en giftfri vardag. Snabba och dåligt förberedda skatteförändringar på exempelvis solel och biodrivmedel har i stället minskat förutsägbarheten och därmed försämrat förutsättningarna för stabila och långsiktiga villkor för aktuella branscher. Dessutom dömdes förra regeringens politik ut som ineffektiv av regeringens egna expertmyndigheter, som Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet. Under Alliansens tid vid makten minskade utsläppen av växthusgaser, men nu har trenden brutits och utsläppen ökar igen. Nya initiativ krävs både i Sverige och på EU-nivå för att den ekonomiska politiken och miljöomställningen ska understödja varandra. Det är akut att möta klimatiförändringarna. Därför är det ytterst viktigt att våra insatser gör största möjliga skillnad. Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredöme för världen. Samtidigt som vi i EU och UNFCCC bör verka för att effektiva insatser för klimatet också görs i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta. Genom att den som förorenar betalar kan skatten i gengäld sänkas på jobb och företagande.

Teknik för minskade utsläpp

De svenska växthusgasutsläppen kommer i huvudsak från transporter och basindustrin. De står vardera för en tredjedel av Sveriges utsläpp. Här behövs stora insatser. För att minska basindustrins utsläpp krävs betydande teknisk utveckling. Det kan exempelvis handla om att producera fossilfritt stål eller fossilfri betong. Stödet till investeringar i ny

teknik ska öka. Sådana innovationer ger effekt både i Sverige och globalt. En förutsättning för grön omställning i transportsektorn är att den vilar på flera ben. El, biodrivmedel, vätgas och andra miljövänliga tekniker måste få konkurrera på likvärdiga villkor. Infrastrukturen för att ladda bilar och lastbilar ska byggas ut och stöd till denna utbyggnad ska vara teknikneutralt. Moderaterna vill också se en snabbare omställning inom sjöfart och flyg. Eftersom Sverige är ett stort land ska skatter och regler straffa utsläpp, inte avstånd eller resande i sig.

En klimatpolitik som ger tydliga resultat

Sverige är och ska fortsätta vara ett föregångsland inom klimatpolitiken. Vi ska vara det genom ett starkt internationellt engagemang som får direkt globalt genomslag. Men vi ska också vara det genom att visa ledarskap och vara bäst. Här finns ingen motsättning. Genom internationella överenskommelser och inom EU-samarbetet kan Sverige påverka andra länder att ta sitt ansvar i kampen mot klimatförändringarna. EU:s utsläppshandel är central i unionens klimatarbete. Hur handelsavtal utformas har också stor betydelse. Under föregående mandatperiod har det blivit tydligt att verktyg behöver utvecklas för att kunna bedöma om klimatpolitiken når sina mål. Därför behövs bättre modeller för att kunna visa vilka insatser som ger mest effekt. Varje satsad klimatkrona måste göra största möjliga nytta. Också det är en fråga om ledarskap. Ska Sverige vara ett föredöme på klimatområdet handlar det om vår förmåga att driva en klok politik – som ger resultat och visar vägen. Kunniga konsumenter gör stor skillnad för miljön och klimatet genom att använda sin konsumentmakt. Information om produkters miljö- och klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv behöver bli tydligare och mer tillgänglig. Ett exempel är information om fordonets totala klimat- och miljöpåverkan vid nybilsförsäljning. Offentliga upphandlingar kan skapa förutsättningar för mer klimatsmarta tjänster och produkter.

Hållbar energi

Sveriges välfärd och svenska jobb är beroende av en stabil energiförsörjning. Vårt elsystem är i dag nästan helt koldioxidfritt. Det är en viktig tillgång i klimatpolitiken som ska värnas. Den svenska energipolitikens uppgift är därför att säkra el till konkurrenskraftiga priser. Elen ska finnas där när vi behöver den. Varje kraftslag har sina egna för- och nackdelar och kan inte ställas mot varandra. Det är mixen som ger en robust och hållbar energiförsörjning. Kärnkraft och vattenkraft fyller båda viktiga roller som bas- och reglerkraft i systemet, medan förnybar energi behöver fortsätta utvecklas för att nå miljömålen. Sveriges el är i stort sett koldioxidfri och ger stora möjligheter att sänka utsläppen genom elektrifiering. Det skapar också nya jobb och exportmöjligheter. Industrin och transportsektorn bör i största möjliga mån dra nytta av att vi har ren el. Samtidigt ställer ökad efterfrågan på

el större krav på stabil kraftproduktion och hög överföringskapacitet. Därför behöver bland annat tillståndsprövningar gå snabbare. Byråkrati får inte stå i vägen för klimatsmarta investeringar.

Ren natur och biologisk mångfald

Miljöförstöring måste förhindras och bekämpas. Att ta hand om vår natur och omgivning är en självklarhet. Förvaltarskapstanken – att man vårdar det man äger till nytta för kommande generationer – är kärnan i den moderata miljöpolitiken. Sverige har miljöproblem som måste lösas. Vi ser exempelvis i Östersjön hur döda havsbottnar breder ur sig, och övergödningen skapar stora problem. Läkemedelsrester skadar fisk och mikroplaster sprids i våra hav. Investeringar i avancerad reningsteknik i de kommunala reningsverken kan rena läkemedelsrester men även exempelvis mikroplast. För att värna den biologiska mångfalden är äganderätten central. De värdefulla marker som undantas från bruk existerar ofta som en följd av ett långsiktigt och ansvarsfullt ägande. Därför är det allvarligt att se hur äganderätten och rätten för markägare att bruka sin skog och mark har angripits under mandatperioden. Äganderätten behöver stärkas. Effektivare och utökad återvinning är bra både för ekonomin och för miljön. Avfall ska i första hand förebyggas och minskas, och därefter återanvändas eller återvinnas. Genom bland annat modern växtförädling och bättre datummärkning kan matsvinnet minska. Samtidigt behövs god hantering av det avfall som ändå uppstår, särskilt farligt avfall som kan göra stor skada under lång tid.

4.6.2. Prioriterade reformer

Renare hav, sjöar och vattendrag

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 300 miljoner kronor år 2019, 300 miljoner kronor år 2020 och 300 miljoner kronor år 2021 för åtgärder som renar våra hav, sjöar och vattendrag.

Miljösituationen i våra hav är kritisk och stora insatser krävs för att rädda de marina ekosystemen. Östersjön, ett av världens mest känsliga hav, utsätts i dag för stora miljöhot. Övergödning från näringsläckage och miljögifter rubbar havets ekosystem, med algblomning och mycket stora områden med döda havsbottnar som följd. Det krävs nu kraftfulla åtgärder för att gradvis kunna vända utvecklingen.

Hav, sjöar och vattendrag hotas samtidigt av nedskräpning, mikroplaster och utsläpp av skadliga ämnen. Trots insatserna för att begränsa användningen av skadliga ämnen växer

problemet med att skadliga kemiska ämnen, via våra avlopp och på andra sätt, hamnar i hav och vattendrag.

God tillgång till rent dricksvatten har länge varit en självklarhet i Sverige. De senaste åren har dock flera delar av landet drabbats av vattenbrist sommartid. Förändrade flöden och nederbörd i klimatförändringarnas spår samt överutnyttjande av, och underinvestering i, VA-infrastruktur bidrar till en ökande vattenbrist.

När Moderaterna satt i regeringen skapades en statlig medfinansiering av lokala vattenvårdsprojekt, det så kallade LOVA-bidraget. LOVA-bidraget utbetalas av Länsstyrelserna till lokala vattenvårdsprojekt som minskar mängden kväve och fosfor eller miljögifter i haven. Exempelvis har LOVA-bidraget gått till VA-planering och VA-åtgärder, inventering av avlopp, effektivare avloppsrening, lantbruksåtgärder såsom kalkfilter, strukturkalkning och fosfordammar, samt tömningsanläggningar för båttoalett och båtvtvätt för fritidsbåtar. LOVA-bidraget har visat sig effektivt för att minska övergödningen, spridningen av giftiga ämnen och förlust av biologisk mångfald. Moderaterna vill därför öka LOVA-bidragen med 50 miljoner kronor nästa år.

Haven är ett gemensamt ansvar och för att skydda dem räcker det inte med enbart nationella åtgärder. Även internationellt och regionalt samarbete behövs. Östersjöländerna enades 2009 om en handlingsplan för Östersjön (BSAP) för att minska övergödningen. Sverige har genom insatser inte minst av och i de areella näringarna och kommunala reningsverk minskat sina utsläpp, men behöver göra mer. Flera andra länder runt Östersjön behöver också öka sina ansträngningar. Det är nödvändigt att förbättra det gemensamma Östersjöarbetet för att vi ska få bukt med de omfattande problem vi möter. Moderaterna vill därför satsa på att förstärka det regionala arbetet både i Östersjön och Västerhavet och avsätter år 2019 100 miljoner kronor för en nystart för samarbetet och åtgärder mot övergödning, mikroplaster och sjöfartens miljöpåverkan.

Ökad kunskap om kemikalier och läkemedelsresters påverkan på vattenkvalitet och vattnets ekosystem ställer nya krav på reningsverk. I dag saknas teknik i många anläggningar. Det krävs både större medvetenhet om vilka preparat som används och hur de tas om hand så att de inte hamnar i avloppet, och dessutom ny teknik för rening av det som ändå hamnar i avloppen. Därför avsätts 100 miljoner kronor per år 2019–2021 för att stödja investeringar i reningsteknik, för att avskilja läkemedelsrester, mikroplaster och andra gifter.

Historiskt har inte vatten varit en begränsad resurs och därför används det i många fall ineffektivt. Nya utmaningar kräver en högre upprustningstakt och ett ökat investeringsbehov. Moderaterna föreslår därför ett nytt stöd till lokala initiativ och investering i ny teknik och för medfinansiering av åtgärder för en tryggad tillgång till dricksvatten och för att motverka effekter av torka. Erfarenheterna från de lokala vattenvårdsprojekten (LOVA) kan tas tillvara, men detta program ska dock fokusera på tillgång till dricksvatten. Åtgärderna kan

omfatta inventering av befintliga vattentäkter, nya brunnar och vattensnål teknik, men även långsiktiga åtgärder som anläggning av vattenmagasin och våtmarker. För detta ändamål avsätts 50 miljoner kronor per år.

Teknikneutral laddinfrastruktur

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 100 miljoner kronor årligen från år 2019 för teknikneutral laddinfrastruktur, för att säkerställa att nödvändig infrastruktur finns på plats för att en omställning av fordonsflottan ska kunna ske.

Moderaterna vill satsa på att bygga ut en teknikneutral laddinfrastruktur längs våra vägar. Det är av stor vikt att stödet inte begränsas till enbart batteridrivna fordon utan även exempelvis laddinfrastruktur för bränslecellsdrivna fordon ska kunna få stöd. Därför måste stödet vara teknikneutralt såtillvida att det ska kunna stötta investeringar i infrastruktur för koldioxidfria transporter som inte kan använda sig av traditionell infrastruktur för bensin och diesel. Att det finns olika sätt att ladda elfordon är mycket viktigt för att skapa förtroende för elfordon och för att möjliggöra laddning när fordonet ska röra sig lite längre eller mellan olika platser. Då behövs det en infrastruktur av publik laddning för elfordon. Det finns två kategorier av publik laddning: publik normalladdning och publik snabbaddning. Publik normalladdning finner man på platser där man ändå förväntas att parkera under några timmar. Till exempel vid knutpunkter för kollektivtrafik, handelsplatser eller centrala parkeringsgarage. Publik snabbaddning uppfyller syftet att ladda batteriet relativt snabbt, under till exempel en långresa. Stödet ska användas till att medfinansiera investeringar i publik laddinfrastruktur upp till och med 50 procent.

Klimatfokus i biståndet

Moderaternas förslag: Moderaterna vill att ytterligare en miljard kronor ska hänföras till ökat klimatbistånd.

Vi vill att biståndet ska få tydligare klimatfokus och föreslår bland annat att det multilaterala biståndet med syfte att sänka utsläppen globalt bör fördubblas från dagens en miljard kronor till två miljarder kronor årligen. Ökningen ska genomföras genom en omfördelning av biståndsbudgeten. Det bilaterala klimatbiståndet bör också öka, och vi vill säkerställa att minst tio procent av detta ska ha som huvudsyfte att minska växthusgasutsläppen senast år 2022.

Utökade klimatinvesteringar utomlands

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 235 miljoner kronor årligen från år 2019 för utökade klimatinvesteringar utomlands.

Vi måste göra allt vi kan för att sänka de svenska utsläppen. Det betyder dock inte att vi enbart ska fokusera på Sverige. Klimatkrisen är akut och vi måste snabbt sänka de globala klimatutsläppen. Flera rapporter pekar på att ett av de mest kostnadseffektiva verktygen inom klimatpolitiken är internationella klimatinvesteringar genom exempelvis Clean Development Mechanism (CDM). Dessa mekanismer har gett goda resultat på flera plan, såsom klimatpåverkan, luftkvalitet och hälsa samt tekniköverföring och teknikutveckling. CDM har varit knutet till Montrealprotokollet och kommer att ersättas av nya mekanismer knutna till Parisavtalet. När dessa finns på plats bör investeringarna övergå till dem.

Öka anslagen till klimat- och miljöforskning

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 100 miljoner kronor årligen från år 2019 för klimat- och miljöforskning.

Moderaterna tror på människans inneboende förmåga att hitta nya vägar för att lösa komplicerade problem. Då krävs forskning och kunskap som kan vägleda oss i arbetet för att hitta nya vägar att värna miljön och stoppa klimatförändringarna. Vi ökar därför anslaget till miljöforskning för att exempelvis stimulera forskning om biobränslen för flyget.

4.7. Utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik

Sveriges utrikespolitik, säkerhetspolitik och försvarspolitik ska försvara vårt land och värna vårt lands intressen. En av statens grundläggande uppgifter är att säkra vår frihet, vår demokrati och vår territoriella integritet. Politiken ska bidra till respekt för den internationella rättsordningen, till europeisk sammanhållning och försvaret av den liberala demokratin, till regional säkerhet och till fler jobb i Sverige. Det globala säkerhetspolitiska läget genomgår stora och snabba förändringar. Digital desinformation och cyberattacker – mot infrastruktur, institutioner, företag och privatpersoner – är en del av det nya normalläget och utgör ett verkligt hot mot vårt samhälle.

Säkerhetssituationen i vårt närområde har försämrats under senare år. Ryssland bedriver såväl hybrid- som konventionell krigföring gentemot länder i vår absoluta närhet. Kina har växande internationella säkerhetspolitiska och ekonomiska ambitioner som påverkar svenska och europeiska intressen och skapar potentiella konflikter. Samtidigt har USA:s intresse för att försvara den liberala världsordning man en gång var med och skapade minskat. I Mellanöstern visar instabilitet och inbördeskrig inga tecken på att avta, med stora konsekvenser för regionen men också för Europa. Klimatförändringar kommer att bidra till ökad migration. Det förändrade säkerhetsläget måste få konsekvenser för svensk försvars-, säkerhets-, utrikes- och handelspolitik. Säkerhet bygger vi tillsammans med andra. Det sker inom EU, i allt högre utsträckning tillsammans med Nato och multilateralt inom FN, WTO och andra organisationer. Vi bygger också vår säkerhet bilateralt, där Sverige i dag har en rad viktiga bilaterala samarbetsavtal på plats och där samarbetet med Finland är det mest långtgående. Men det grundläggande ansvaret för vår säkerhet är vårt eget. Vår nationella självständighet vilar ytterst på vår förmåga att försvara oss. Efter decennier av nedrustning måste svensk försvarskapacitet stärkas och våra militära förmågor rustas upp. Att ha god beredskap handlar också om förmåga att hantera civila kriser och naturkatastrofer. Att Sverige ska vara ett säkert land för företagande och handel, datalagring och innovation är likaså en del av vår nationella säkerhet. Det högteknologiska samhällets ökade digitalisering innebär en ökad sårbarhet, som medför att vi måste ta höjd för ökad förmåga att stå emot cyberangrepp, cyberstölder och påverkansoperationer. Om Sverige ska vara framgångsrikt i den digitala eran, så måste cybersäkerhet och informationssäkerhet tas på största allvar.

4.7.1. Politikens inriktning

Världen är mer osäker och orolig än på länge och därmed också alltmer oförutsägbar. Detta ställer krav på reformer på ett flertal olika områden, inte minst för att stärka vår försvarsförmåga.

Öka Sveriges försvarsförmåga med en historisk försvarssatsning

Säkerhetsläget är i dag mer problematiskt än på mycket länge. Rysslands aggression mot Ukraina visar inga tecken på att avta och spänningen i vårt närområde är fortsatt hög, med ett allt mer auktoritärt och aggressivt Ryssland. I Mellanöstern och Nordafrika ökar radikaliserings- och den har kommit att följas av terror.

Den ryska militära upprustningen fortsätter med i princip oförminskad styrka och med ett stort fokus på Östersjöregionen. Inte minst våra baltiska grannar känner av detta. Sverige utsätts dessutom dagligen för påverkanskampanjer och cyberhot. Därtill ökar underrättelsethotet mot Sverige för varje år och den samlade hotbilden mot vårt land är mer allvarlig än på mycket länge. Sveriges försvar behöver stärkas och det får aldrig råda tvivel om att vi kan och vill försvara vårt territorium. I en orolig omvärld krävs att vår försvarsförmåga ökar vilket också kräver ökade resurser till försvaret, såväl det militära som det civila. Moderaterna vill därför att anslagen till försvaret ökar för att på sikt uppgå till två procent av BNP. Moderaterna anser också att Sverige ska gå med i Nato.

Sveriges försvar ska säkra vårt land, vår territoriella integritet och vår demokrati, och därmed vårt sätt att leva. Det säkerhetspolitiska läget ökar kravet på att Sverige tar tag i att stärka sin krishanterings- och försvarsförmåga. Försvarsmakten behöver ökade ekonomiska resurser och långsiktiga planeringsförutsättningar för ett starkare försvar. Totalförsvaret behöver byggas upp, inklusive ett effektivt civilt försvar som säkerställer att Sverige fungerar även i händelse av kris och krig. Moderaternas politik kommer innebära ett historiskt trendbrott där Försvarsmaktens anslag som andel av BNP ökar kraftigt för första gången sedan 1960-talet. Våra förband ska vara fullt utrustade, bemannade, övade och användbara. Många hot är gränsöverskridande och det finns mycket att vinna på mer samarbete med likasinnade. Sverige har steg för steg lämnat neutralitetspolitiken till förmån för dagens solidaritetspolitik. Ett fullt medlemskap i Nato är det naturliga nästa steget i Sveriges valda säkerhetspolitiska linje.

Aktiv europapolitik för Sveriges intressen

Svensk säkerhet, handel och våra liberala demokratiska värderingar är nära kopplat till vårt medlemskap i EU. I och med eurokrisen, Brexit, populistpartiers framgångar, ökad migration och externa påverkansoperationer är EU-samarbetet satt under press. Makten inom EU ska fortsatt utgå från medlemsstaterna. Men Sverige behöver ett EU som klarar av att hantera gemensamma europeiska problem. Därför ska Sverige vara en aktiv, pådrivande och konstruktiv kraft i EU. EU-samarbetets legitimitet bygger på att EU är relevant och bidrar med lösningar på viktiga frågor för medlemsstaterna och dess medborgare.

Tydliga utrikespolitiska prioriteringar

Sverige är ett litet land. För att kunna göra skillnad och vara trovärdiga måste vi välja våra utrikespolitiska arenor och prioriteringar med stor omsorg. Vår utrikespolitik ska främja svenska intressen, svensk säkerhet och handel, men också bidra till fred, demokrati och mänskliga rättigheter. Det uppnås genom diplomati i form av förhandlingar, koalitionsbyggande, konfliktlösning, konfliktförebyggande och främjandeinsatser. I en tid av ökad globalisering ska vi värna den regelbaserade världsordningen, den globala frihandeln, samt ordning och reda i världens migrationsflöden och att en rättssäker asylpolitik upprätthålls. Dagens biståndspolitik tillkom i en tid då världen såg dramatiskt annorlunda ut mot i dag, och måste därför moderniseras med tydligt resultatfokus. Det behövs en starkare koppling mellan målet för svensk utrikespolitik, biståndspolitiken och fördelningen av biståndet samt en större samstämmighet mellan biståndet och vår säkerhetspolitik, internationella insatser och fredsfrämjande arbete.

Bättre civil krisberedskap

Erfarenheterna från tsunamikatastrofen, Västmanlandsbränderna, Transportstyrelsen och skogsbränderna sommaren 2018 visar på tydliga behov av att stärka Sveriges civila beredskap och öka krishanteringsförmågan. Ett flertal statliga utredningar har angett vad som behöver göras. Nu måste vi ta tag i bristerna. Det handlar inte bara om att tillföra nödvändiga resurser. Det handlar också om att klargöra vilka uppgifter och vilket ansvar olika aktörer har, ledning och organisation måste fungera. Rätt resurser ska finnas på rätt plats. Lagar och regler ska utformas så att krissituationer kan hanteras utan dröjsmål. Civilsamhällets kraft och frivilliga insatser ska tas tillvara på bästa sätt. Vi måste förebygga kriser – och vara väl förberedda när krisen ändå slår till.

4.7.2. Prioriterade reformer

Omfattande förstärkning av försvaret

Moderaterna föreslår: att Försvarsmakten får de medel myndigheten har begärt. Det handlar sammanlagt om 18 miljarder kronor under perioden 2019-2021, varav tre miljarder kronor tillförs redan år 2019.

Försvarsbeslutet 2015, utifrån den breda försvarsuppgörelsen som Moderaterna stod bakom, var ett första steg för att vända en negativ trend och återigen stärka Sveriges försvarsförmåga efter mer än 20 års nergång. Resurser tillfördes och en ny ambitionsnivå sattes, denna gång med ett tydligt nationellt fokus för försvaret. Det har dock visat sig att de tilldelade resurserna inte varit tillräckliga för att uppnå ambitionen i försvarsbeslutet.

För att ge Försvarsmakten långsiktiga planeringsförutsättningar och skapa hållbarhet i försvarspolitiken har Moderaterna gett beskedet att Sveriges försvarsanslag inom tio år ska uppgå till två procent av BNP. Detta skulle i princip innebära en fördubbling av försvarsanslaget. Den kortsiktiga försvarspolitiken och lappandet och lagandet måste ersättas av förutsägbarhet och stabilitet. Behoven är stora och redan den 1 mars i år begärde Försvarsmakten mer resurser för att Sveriges försvarsförmåga inte ska sjunka. Om inte Försvarsmakten tillförs resurser varnar myndigheten för att utbildning och övningar kommer att behöva ställas in. Anskaffning av materiel kommer att senareläggas eller ambitionssänkas. Detsamma gäller även planerat underhåll av befintlig materiel. Skulle dessa åtgärder genomföras fullt ut kommer krigsdugligheten i förbanden försämrats och den svenska försvarsförmågan att sjunka. Moderater anser att en sådan utveckling är oacceptabel givet säkerhetsläget. Försvaret är en av statens kärnuppgifter och måste prioriteras oavsett den politiska situationen. Därför föreslås att Försvarsmakten får de medel myndigheten har begärt. Det handlar sammanlagt om 18 miljarder kronor under perioden 2019-2021, varav tre miljarder tillförs redan 2019.

Det som tillförs är inledningen på en mer omfattande förstärkning av försvaret inom ramen för de fortsatta anslagsökningar vi vill se de kommande tio åren. Fokus i närtid är att färdigställa den beslutade krigsorganisationen personellt och materiellt. Parallellt med detta ska planering tillsammans med Försvarsmakten om ökad förmåga påbörjas. Ökade resurser måste ge ökad förmåga. Därför är det särskilt prioriterat med god kostnadskontroll, spårbarhet och uppföljning i det kommande arbetet.

Utöver de ökade resurserna till försvarsmakten ökas anslagen till ett antal ytterligare myndigheter som ligger under utgiftsområde 6. Dessa beskrivs närmare i utgiftsområdesmotionen för detta område.

4.8. Ett sammanhållet Sverige

Sverige är ett glesbefolkat land med långa avstånd. Sverige är också ett land med stark urbanisering med stora och små städer. För att Sverige ska hålla ihop måste människor och företag ha möjligheter att växa och utvecklas, oavsett om de finns på landsbygden eller i storstäderna. En tredjedel av Sveriges befolkning bor på landsbygden. Landsbygden är en enorm resurs som spelar en nyckelroll i samhällsbygget och behöver ha goda villkor för att kunna fortsätta bidra till en trygg livsmedelsförsörjning, en hållbar utveckling och skapandet av nya jobb. I stället för straffskatter på avstånd behöver både landsbygd och städer pålitlig infrastruktur. Kommunikationerna ska fungera, vare sig man är beroende av bilen, arbetspendlar med tåg eller behöver flyga till en annan stad.

Det ska finnas bra bostäder i hela landet. Sveriges långvariga bostadsbrist har under senare år utvecklats till en akut bostadskris. Bostadskrisen hindrar människor, särskilt unga och nyanlända, från att flytta till sin första bostad. Tillväxten hämmas när företag har svårt att anställa ny personal. Moderaterna anser att svensk bostadspolitik är i behov av ett högt reformtempo för att ytterligare sänka trösklarna att bygga och främja långsiktiga, förutsebara spelregler. Det handlar bland annat om att minska överklagandeproblematiken, reformera riksintressesystemet och strandskyddet, incitament för snabbare handläggning och bättre plan- och byggregler.

4.8.1. Politikens inriktning

Bostäder

I en värld där tillväxten och jobbskapandet samtidigt blir allt mer koncentrerat geografiskt och globalt är en välfungerande bostadsmarknad en förutsättning för att möjligheterna ska kunna tas tillvara fullt ut. Människor behöver kunna flytta dit jobben finns och företagen behöver kunna få tag på kompetens oavsett var den finns. Stela mark- och byggregler, en dysfunktionell hyresmarknad och skatteregler som missgynnar rörlighet hämmar i dag tillgången på bostäder och håller också tillbaka tillväxten.

På senare tid har bostadsbyggandet visserligen ökat i Sverige. Anledningen är dock inte den rödgröna regeringens förda politik, utan det beror snarare på rådande högkonjunktur, en positiv arbetskraftsutveckling och på Alliansregeringens tidigare reformer. Trots detta anger 255 kommuner att de har ett underskott på bostäder, och bara en enda kommun säger sig ha ett överskott. Nuvarande byggtakt når heller inte upp till de 600 000 nya bostäder som enligt Boverket behövs till 2025. I de senaste prognoserna verkar också investeringarna i bostadsbyggande mattas av under 2018. Det är fortfarande osäkert vilka konsekvenserna blir av den rödgröna regeringens förstärkta amorteringskrav som infördes

den 1 mars 2018, men Boverket har sänkt prognoserna för antalet påbörjade bostäder från 68 000 till 60 000 för 2018.

Sverige är i stort behov av bostadspolitiska reformer, i synnerhet eftersom den tidigare regeringen under förra mandatperioden varit mycket obenägen att genomföra de förändringar som krävs - behovet av reformer har fått stå tillbaka för en återgång till statliga subventioner, trots att dessa varken efterfrågats eller används i någon större omfattning. Sanningen är att den svenska bostadsmarknaden är dysfunktionell, varför utmaningarna är många både på kort och på lång sikt. Dels bör det befintliga beståndet nyttjas bättre, dels krävs åtgärder som ger ett ökat byggande. En seriös bostadspolitik behöver utgå ifrån människors olika behov och önskemål samt vara transparent och strukturellt hållbar på lång sikt. Eftersom nyproduktionen årligen utgör endast en till två procent av det totala bostadsbeståndet krävs betydligt mer än en fortsatt hög byggtakt. Alla olika aspekter av bostadspolitiken bör tas upp för en seriös diskussion. Moderaterna vill därför nå en bred politisk överenskommelse över blockgränsen, med utgångspunkt i att systemet delvis behöver förändras i grunden. Rörligheten i det befintliga beståndet behöver öka, produktionskostnaderna behöver minska, planprocesser och överklagandeprocesser behöver bli kortare och vägarna in till det ägda boende behöver bli fler. Flyttskatterna bör ses över i stort och ett första steget är att se över systemet med uppskov efter försäljning av bostäder.

I synnerhet behövs reformer som möjliggör för hushåll med låga inkomster att, på ett acceptabelt avstånd från arbetsmöjligheter, finna bostad till ett åtkomligt pris eller hyresnivå. Det krävs om vi ska kunna minska riskerna för hemlöshet, främja integrationen, förbättra förutsättningarna för fler att få arbete och för att fler unga ska kunna flytta hemifrån för att studera. En välfungerande bostadspolitik är därför avgörande för ett sammanhållet Sverige. Samtidigt behöver hushållens fortfarande snabbt ökande skuldsättning motverkas för att värna finansiell stabilitet och makrostabilitet.

Infrastruktur

En god infrastruktur är en förutsättning för att Sverige och svenska företag ska kunna stå sig väl i en allt hårdare global konkurrens. Det handlar om både väg och järnväg. När människor enkelt och smidigt kan arbetspendla längre avstånd och när företag tryggt och snabbt kan frakta sina varor från norr till söder öppnar det arbetsmarknader, skapar arbetstillfällen och binder samman landet. En investering i bättre transporter är en investering i industrijobb.

Den tidigare regeringens politik riskerar i flera avseenden att slå mot både industri och handel. Försenade infrastrukturinvesteringar, höjd dieselskatt, dyrare energiproduktion, en införd flygskatt och hot om en lastbilsskatt är bara några exempel. Detta slår särskilt hårt

mot landsbygden, där bilen ofta är nödvändig för att ta sig till jobbet, skolan och träningen. Det är en politik som Sverige inte har råd med.

I dag står transportsektorn för en tredjedel av våra samlade klimatutsläpp. Vi har ett ansvar för att säkerställa att vi minskar utsläppen från samtliga trafikslag på ett kostnadseffektivt sätt. Men vi tror inte att straffskatter som hindrar människors mobilitet är rätt väg att gå. Vi tror i stället på smarta styrmedel så som reduktionsplikten, utbyggnad och laddinfrastruktur och på stöd till nya bränslen och ny teknik så att vi kan fortsätta resa och frakta varor utan att skada klimatet.

Moderaterna föreslog i vårt alternativ till infrastrukturplan omfattande satsningar på vårt transportsystem under 2018 - 2029. Vi ville öka järnvägs- och vägunderhållet mer än vad den rödgröna regeringen gjorde i den nationella transportplanen. Detta eftersom Trafikverket har varnat för risken att Sverige kommer bygga upp en underhållsskuld på vägsidan och att delar av vårt vägnät blir sämre om inte underhållet prioriteras.

Flyget är viktigt för Sverige. Samtidigt bidrar flyget till koldioxidutsläpp som riskerar att få särskilt negativa konsekvenser eftersom de sker på hög höjd. Moderaterna anser att flyget bör bära mer av sina miljökostnader, men menar att den nuvarande flygskatten inte är ett lämpligt sätt att göra det på. Flygskatter, utformade som den svenska med en fast avgift per resenär, har visat sig ha negativa samhällsekonomiska effekter och har mycket liten positiv effekt på klimatet. Det är inte flygresorna som är farliga, utan det är flygens utsläpp som vi måste minska. Det kan man göra genom att satsa på innovation för en grön omställning av flyget. Då måste styrmedlen vara smart utformade så att branschens innovationskraft inte hämmas, en stor brist med den rödgröna regeringens flygskatt är nämligen att den helt saknar miljöstyrande effekt. Inrikesflyget står också för en mindre del av de skadliga utsläppen, det är genom effektiva styrmedel för utrikesflyget som verklig skillnad kan åstadkommas. För att uppnå det krävs dock en omförhandling av internationella överenskommelser. Moderaterna vill ta initiativ till att omförhandla de överenskommelser som styr flygsektorn för att på ett effektivt sätt komma åt klimatutsläppen.

Effektiv statlig förvaltning

Att myndigheter är effektiva och arbetar i medborgarnas tjänst är en förutsättning för medborgarnas långsiktiga förtroende för politiken och offentliga institutioner. Det är också avgörande för möjligheten att nå politiska mål och genomföra reformer. Mycket inom offentlig förvaltning fungerar väl. I Sverige finns en lång tradition av god förvaltningskultur, öppenhet och samverkan med det omgivande samhället. Samtidigt ifrågasätts den statliga förvaltningen och regeringens styrning i dag på flera områden. Ett antal statliga myndigheter upplevs ha svårt att klara sina mest grundläggande uppdrag. När något gått fel upp-

fattas inte sällan ansvarsutkrävandet som otydligt eller bristfälligt. Våra myndigheter behöver tydligare fokusera på sina kärnuppgifter. Det kräver att den politiska nivån prioriterar och värderar dessa uppgifter högre. Staten ska vara närvarande i hela landet, framför allt genom lokal representation av stora myndigheter som ofta har kontakt med medborgarna.

Goda villkor för landsbygden

Hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas tillvara. Människor och företag över hela landet ska ges möjligheter att växa och utvecklas. Det är självklart för oss att stärka förutsättningarna för handel och företagande så att fler jobb skapas. Städerna klarar sig inte utan landsbygden. De gröna näringarna så som jordbruket, livsmedelsproduktionen och skogsbruket är viktiga grundstenar för en livskraftig landsbygd.

Den förra regeringens politik har gjort det svårare att leva i många delar av Sverige. Höjd bensinskatt, ny flygskatt, minskat RUT-avdrag och förslag om en lastbilsskatt är några exempel på förslag som drabbar eller riskerar att drabba landsbygden. Dessutom ser vi hur äganderätten försämras och hur det försvårar för såväl skogs- som jordbruk. Det är fel väg framåt. För att hela Sverige ska leva behöver villkoren för människor att leva och verka på landsbygden i stället stärkas. Vår politik är bättre för landsbygden. Med den kommer företag kunna växa och människorna som lever på landsbygden kommer få större möjligheter att bo kvar där de trivs och har sina liv.

Hållbar jakt och viltvård

Det har aldrig funnits så mycket vilt i Sverige som i dag och viltstammarna har vuxit kraftigt under senare år. Våra fem stora rovdjur – björn, varg, lodjur, järv och kungsörn – är i dag så pass många att de kan finnas kvar långsiktigt. Det är en positiv utveckling, som samtidigt ställer höga krav på att viltvården kan balansera olika intressen. Växande viltstammar kan också orsaka stora skador. Jägarnas insatser är av yttersta vikt för den svenska viltvården. De bidrar med allt från att rapportera vilt till att stödutfodra vintertid och att förhindra invasiva arters framfart. Det är ett gott exempel på samarbete mellan civilsamhälle och myndigheter.

4.8.2. Prioriterade reformer

Utöver reformerna som beskrivs här återställer Moderaterna exempelvis de anslagsökningar som härrör från infrastrukturpropositionen som tagits bort till följd av principerna för utformningen av BP19.

Sänkt dieselskatt

Moderaternas förslag: Befrielsen från koldioxidskatt för dieselbränsle i arbetsmaskiner i jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamheterna ökas från 143 öre per liter till 193 öre per liter från och med 1 juli 2019. För perioden den 1 januari 2019 t.o.m. den 31 december 2019 ökas befrielsen med ytterligare 50 öre per liter till 243 öre per liter.

Riksdagen ger regeringen tillkänna att återkomma till riksdagen med lagförslag för att öka befrielsen från koldioxidskatt för dieselbränsle i arbetsmaskiner i jordbruks-, skogsbruks-, och vattenbruksverksamheterna från 143 öre per liter till 193 öre per liter från och med 1 juli 2019, samt med ytterligare befrielse med 50 öre från 193 öre till 243 öre på dieselbränsle som förbrukas under perioden 1 januari 2019 till och med den 31 december 2019.

Sverige ligger på många sätt i framkant både inom jordbruk och skogsbruk och med rätt förutsättningar kan de gröna näringarna växa ännu mer. Vi behöver värna och stärka konkurrenskraften genom sänkta kostnader, minskat regelkrångel och färre särkrav. Moderaterna vill därför till exempel öka skattenedsättningen för lantbruksdiesel i syfte att minska skillnaden gentemot våra konkurrentländer. I denna motion föreslås därför en höjning av återbetalningen av dieselskatten i arbetsmaskiner för jordbruk, skogsbruk och vattenbruk från 143 öre per liter till 193 öre per liter.

Lantbruket drabbades mycket hårt av sommarens torka. Effekterna blev extra stora då det svenska jordbruket är hårt pressat med låga marginaler till följd av höga skatter och kostnadstung byråkrati. Den 27 juli presenterade Moderaterna ett krispaket för jordbruket för att kompensera branschen för effekterna av torkan, samt att stärka branschens långsiktiga konkurrenskraft. I paketet föreslog Moderaterna bl.a. ett stopp för regeringens dieselskattehöjning 2019; en tillfällig sänkning av dieselskatten 2019 med en krona per liter och en långsiktig sänkning av dieselskatten med 50 öre åren därefter. I denna motion föreslås därför även en tillfällig höjning under 2019 av återbetalningen av dieselskatten för jordbruk, skogsbruk och vattenbruk från 193 öre per liter till 243 öre per liter. Höjningen beräknas försvaga offentliga finanser med cirka 400 miljoner kronor 2019 och cirka 200 miljoner kronor årligen därefter.

Frysning av överindexeringen av bensin och dieselskatt

Moderaternas förslag: Skattesatserna för bensin och dieselbränsle år 2019 omräknas med konsumentprisindex (KPI). Ändringen träder i kraft 1 juli 2019.

Riksdagen ger regeringen tillkänna att fastställa skattesatserna för bensin- och dieselbränsle för år 2019 utifrån en omräkning med KPI.

Sverige är ett land med stora avstånd. Många av dem som bor på landsbygden saknar en fungerande kollektivtrafik. Dessa människor har drabbats extra hårt av regeringens skattehöjningar på drivmedel och kommer att fortsätta drabbas av skattehöjningar också kommande år till följd av den överindexering som den förra regeringen införde. Detta motsätter sig Moderaterna. Alla de som är beroende av bilen för jobb och försörjning ska inte missgynnas för att de bor utanför storstäderna eller långt ifrån en tågstation. Därför vill Moderaterna avskaffa regeringens överindexering av drivmedelsskatter. Som ett första steg föreslås i denna motion att skatten på drivmedel 2019 ska räknas upp i takt med andra prisökningar i samhället, konsumentprisindex (KPI), inte KPI plus två procentenheter. Denna reform beräknas försvaga offentliga finanser med 0,5 miljarder 2019 och en miljard kronor 2020 - 2021.

Avskaffande av flygskatten

Moderaternas förslag: Lagen om skatt på flygresor ska utgå från och med den 1 juli 2019.

Riksdagen ger regeringen tillkänna att återkomma med lagförslag för att avskaffa lagen om skatt på flygresor från och med den 1 juli 2019.

Flyget är nödvändigt för att Sverige ska behålla sin konkurrenskraft i ett internationellt sammanhang och binda ihop vårt avlånga land. 2018 införde den förra regeringen en flygskatt, trots att flygskatter, utformade som en fast avgift per resenär, har visat sig ha omfattande negativa samhällsekonomiska effekter. I Nederländerna medförde skatten en direkt ekonomisk förlust på 13 miljarder kronor under det år den infördes samtidigt som effekterna på klimat och miljö enbart var marginella. Globala utmaningar kräver globala lösningar och internationellt samarbete. Därför föreslår Moderaterna att flygskatten avskaffas från den 1 juli 2019. Detta förväntas försvaga offentliga finanser med 670 miljoner kronor 2019, 1 430 miljoner kronor 2020 och 1 520 miljoner kronor åren därefter.

Utökad drift och underhåll av vägnätet och järnvägen

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 250 miljoner kronor årligen från år 2019 för att möjliggöra utökade åtgärder på drift och underhåll av vägnätet för att bättre, förstärkta och säkrare vägar i hela landet. 150 miljoner kronor årligen tillförs från år 2019 för att stärka järnvägsunderhållet.

Ett väl fungerande vägnät är av avgörande betydelse för jobb och tillväxt i hela Sverige. I infrastrukturpropositionen för 2016 uppgav regeringen att vägkvaliteten sett till andelen väg som inte uppfyller Trafikverkets underhållsstandard har försämrats det senaste året. Moderaterna vill bryta denna negativa utveckling. Konsekvensen av att regeringen Löfven nedprioriterat det svenska vägnätet blir, enligt Trafikverket, att vägar runt om i vårt land kommer försämrats under det närmaste decenniet. Värst drabbade blir vägarna i lands- och glesbygd. Moderaterna anser att det är av yttersta vikt att vända den utvecklingen. Därför prioriterar vi resurser för drift och underhåll av vägnätet för bättre, förstärkta och säkrare vägar i hela landet. Fungerande järnväg är väsentligt för exempelvis godstrafik och arbetspendling. Underhållet av järnvägen behöver öka och därför vill Moderaterna skjuta till ytterligare medel för underhåll.

Bredbandsutbyggnad

Moderaternas förslag: Moderaterna tillför 100 miljoner kronor årligen från år 2019 för en förbättrad bredbandsinfrastruktur i hela landet.

Ett av de viktigaste sätten att skapa förutsättningar för jobb, tillväxt och tillgång till välfärdstjänster är att bättre ta tillvara den digitala utvecklingen. Moderaterna vill att alla hushåll och arbetsplatser där efterfrågan finns ska vara uppkopplade senast år 2025. För att digitaliseringen av hela Sverige ska ta ytterligare fart krävs utbyggnad av fiber och annan modern kommunikationsteknik i hela landet. För att genomföra detta behövs kreativa lösningar som exempelvis samförläggning av bredbandsinfrastruktur med annan infrastruktur och en mer snabbfotad användning av frekvenser för mobilt bredband. Inom landsbygdsprogrammet avsattes 3,25 miljarder kronor för en ökad utbyggnad av bredband på landsbygden. Dessa pengar skulle satsas under åren fram till 2020. Så kallade byalagslösningar, en stor ideell kraft, har drivit på utvecklingen och möjliggjort en kostnadseffektiv utbyggnad av bredband på landsbygden. Intresset för dessa pengar har varit stort, vilket resulterat i att avsatta medel inte räckt till mer än cirka två tredjedelar av ansökningarna. För att den pågående digitaliseringen av hela Sverige ska kunna fortsätta föreslår Moderaterna därför ytterligare resurser för en förbättrad bredbandsinfrastruktur i hela landet.

4.9 Ett Sverige att växa upp och åldras i

Ett rättvist Sverige värnar jämlikhet och motverkar klyftor. Oavsett var i livet man befinner sig ska alla kunna påverka sin livssituation. Fördelningspolitik handlar inte bara om att utjämna inkomster – utan framförallt om att förbättra livschanser för barn som fått en tuffare start än andra. Att ge förutsättningar för social rörlighet. Barn som växer upp i Sverige ska ha goda möjligheter att med egna ansträngningar nå sina egna drömmars mål. Oavsett varifrån föräldrarna kommer, var föräldrarna bor eller vad föräldrarna tjänar. I ett samhället och rättvist Sverige handlar jämlikhet inte bara om hur människor har det – utan om hur människor kan få det. Att de som varit med och byggt Sverige – landets pensionärer – känner att deras ansträngningar har lönat sig efter ett långt arbetsliv är också en fråga om rättvisa. Sverige ska vara tryggt att åldras i och välfärden ska finnas där oavsett när i livet man behöver den. Förändrad demografi med en större andel unga och en större andel äldre ställer ökade krav på kommunerna när det kommer till att upprätthålla välfärdens verksamheter. Men det ställer också krav på ett effektivare arbete ute i kommunerna när det gäller att åstadkomma bättre integration och att få ner bidragskostnader.

4.9.1. Politikens inriktning

Social rörlighet

Välfärdssamhällets kanske viktigaste framgångar handlar om reformer som har gett ökade livschanser till breda grupper som tidigare inte fått samma möjligheter. Det handlar bland annat om enhetsskolan och utbyggnaden av högskolan på 1960- och 1970-talen som gav också begåvade barn med fattiga föräldrar möjlighet att utbilda sig och göra klassresor. På samma sätt gjorde reformer som individuell beskattning, föräldraledighet och utbyggd förskola att kvinnors förutsättningar för arbete och egen försörjning förbättrades kraftigt. Dessa reformer var inte bara moraliskt rätt utan också klok ekonomisk politik. Att kvinnor sedan dess jobbar i högre grad än i andra länder är fortfarande huvudförklaringen till att Sverige har högst sysselsättningsgrad i EU.

De kommande åren kommer återigen pröva det svenska samhällets förmåga att ge människor möjlighet till ett bättre liv för sig och sina barn. Under ett decennium kommer vi ha tagit emot en halv miljon människor till Sverige. Dessa har i genomsnitt sämre förutsättningar att åtminstone initialt bli framgångsrika här då deras utbildning och erfarenheter ofta inte är anpassade för den svenska arbetsmarknaden. Hur stora möjligheter dessa människor, och deras barn, ges är en helt central fråga för Sverige framöver.

Det svenska välfärdssamhället innebär möjligheter men kan också medföra problem. En uppenbar möjlighet är att Sverige i dag tack vare omfattande marknadsekonomiska reformer på många sätt har en välfungerande ekonomi. De jobb som tillkommer kommer främst i privat sektor, inte som tidigare genom en ohållbar utökning av den offentliga sektorn. Reformeringen av arbetsmarknaden har bidragit till att 400 000 jobb har tillkommit sedan finanskrisen, huvuddelen till följd av att fler personer födda i andra länder har fått arbete.

Samtidigt är det uppenbart att Sveriges höga bidragsnivåer, reglerade arbetsmarknad och stela lönestruktur försvårar integrationen och minskar möjligheterna att ta det första steget in på svensk arbetsmarknad. För låga incitament till arbete för framför allt låga inkomster riskerar att skapa fattigdomsfällor för stora grupper, särskilt när det kombineras med låga jobbchanser. Till det ska läggas de brister i välfärden, inte minst i skolan, som har blivit allt tydligare de senaste åren. Det finns 130 områden i Sverige där färre än hälften går till jobbet en vanlig dag. Och det finns skolor där inte ens hälften av eleverna går ut nian med gymnasiebehörighet. Alltför många barn som växer upp i utsatta miljöer löper stor risk att ära sina föräldrars problem och utsatthet. Hotet om social ärftlighet är ett moraliskt misslyckande som bryter mot allt vad Sverige borde stå för: att alla barn ska få en egen chans att bygga en bra framtid på egna meriter. Sammantaget finns det risk för ett utanförskap som både är långvarigt och som kan gå i arv till efterkommande generationer. Insatserna för Sverige som helhet är stora och ingen uppgift är viktigare än att se till att så många som möjligt kan få ett jobb.

Moderaternas politik för rättvis fördelning och social rörlighet består därför främst av en politik för jobb. Den stora klyftan finns mellan dem som har ett jobb och dem som inte har ett och det viktigaste vi kan göra är förbättra jobbmöjligheterna – för alla. Den andra delen av fördelningspolitiken är att skapa trygghet och välfärd för alla. Det handlar om en förskola som utjämnar förutsättningar – vi vill ha en särskild språkförskola för de barn som växer upp i familjer som inte talar svenska, en skola som förmedlar kunskaper, ett rättsväsende som utjämnar trygghetsklyftorna och en sjukvård för alla, med kortade köer. Moderaterna föreslår i denna motion omfattande reformer för att stärka välfärdens kärnverksamhet. Dessa satsningar gynnar alla, men i högre grad dem med låga inkomster.

Sänkt skatt för alla pensionärer

Moderaterna är ett parti för dem som arbetar, vill arbeta och har arbetat. Vi lovade i valrörelsen att sänka skatten för alla pensionärer – inte bara för vissa pensionärer. Det handlar om rättvisa. I Sverige ska det löna sig att ha ansträngt sig, arbetat och bidragit ett långt arbetsliv och hjälpt till med att bygga upp vårt land. Den skattesänkning vi presenterar här gäller därför alla äldre, även dem som får mindre än 17 000 kronor i månaden i pension –

och är alltså större än den pensionärsskattesänkning som regeringen presenterar i sin övergångsbudget.

Kommunernas ekonomi och välfärdens finansiering

Under kommande år kommer vi att tillföra betydande resurser till Sveriges kommuner. Det behövs för att upprätthålla kvaliteten i vård, skola och omsorg, men också för att undvika höjda kommunalskatter. För att säkerställa att dessa statsbidrag går till välfärdens kärna och inte bidrag kommer vi att villkora delar av dem för att minska bidragskostnaderna och stärka språkundervisningen för invandrare. De kommuner som möter villkoren och som vidtar åtgärder som minskar bidragsberoendet och stärker integrationen kommer få ta del av dessa pengar.

4.9.2. Prioriterade reformer

Sänkt skatt på pension

Moderaternas förslag: Det förhöjda grundavdraget för dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år förstärks. Detta sker genom att grundavdragsbeloppet höjs för alla med en fastställd förvärvsinkomst mellan 510 615 och 1 170 800 kronor per år. Det förhöjda grundavdraget minskas samtidigt för förvärvsinkomster som överstiger 1 175 000 kronor per år. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2019.

En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för en positiv utveckling av pensionerna. Inget är viktigare för pensionärernas ekonomi än att sysselsättningen och att antalet arbetade timmar utvecklas väl samt att reallönerna ökar, eftersom pensionerna är kopplade till den ekonomiska utvecklingen. Vi ser inget egenvärde i att pension och förvärvsinkomst beskattas olika. Det ska löna sig att ha arbetat. Alla som har bidragit till att bygga upp landet ska kunna gå i pension trygga i att den pension man får behålla efter skatt kommer vara tillräcklig. Därför vill Moderaterna stärka alla pensionärers ekonomi. För att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärer vill Moderaterna ytterligare sänka skatten för denna grupp. I budgetpropositionen för 2019 presenteras ett förslag för sänkt skatt för pensionärer. Det är välkommet och Moderaterna står bakom detta förslag. Dock innebär det av den förra regeringen utformade förslaget att endast de med pension över 17 200 kr per månad får sänkt skatt. Det innebär att endast hälften av Sveriges pensionärer får sänkt skatt med regeringens förslag, och att en klar majoritet av kvinnor över 65 år inte får sänkt skatt. Grundavdraget har, som konstateras i budgetpropositionen för 2018, ett fördelningspolitiskt syfte och avser främst att minska beskattningen för låginkomsttagare. Moderaterna vill att alla som har arbetat ska få sänkt skatt och sänker därför

skatten med 4 miljarder kronor, 1 miljard kronor mer än det som föreslås i budgetpropositionen för 2019. Det görs genom att det förhöjda grundavdraget förstärks ytterligare.

Övergripande om förslaget

Med anledning av Moderaternas förslag behöver gränsvärdena i 63 kap 3 a § Inkomstskattelagen (1999:1229) ändras.

Beredningsunderlag

Förslaget finns delvis berett i regeringens promemoria ”Ett ytterligare steg för att ta bort skillnaden i beskattning mellan löneinkomst och pension” (Fi2018/02415/S1) som innehåller en beskrivning av aktuellt förslag inklusive effekter och konsekvenser. Promemorian har remissbehandlats. Moderaternas förslag avviker i vissa fall från detta förslag i så måtto att skatten för de med lägre pensioner sänks ytterligare.

Lagrådet

De nu aktuella förändringarna bör författningstekniskt och även i övrigt kunna vara av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Ökade resurser till landets kommuner och landsting

Moderaternas förslag: Moderaterna vill succesivt tillföra ökade resurser till Sveriges kommuner och landsting under mandatperioden. För 2019 tar vi i denna budgetmotion första steget och ökar resurserna till välfärden med fem miljarder kronor. När det gäller kommande tillskott, efter år 2019, så kommer de att villkoras så att alla kommuner använder pengarna mer effektivt och framför allt minskar bidragskostnader och förbättrar integration.

Sverige ska ha en välfärd att lita på – oavsett var i livet man befinner sig eller var i landet man bor. Kommunernas kostnader ökar. Det är naturliga konsekvenser av en åldrande befolkning men är också kopplat till det stora flyktingmottagandet. Äldreomsorg, skolor och förskolor behöver fler medarbetare. Samtidigt som kommunerna under kommande år behöver ökade resurser för att klara välfärdsåtagandet så behöver de också jobba på att förbättra integrationen och att få ner bidragskostnaderna. När det gäller tillskotten, efter år 2019, så kommer de att behöva villkoras så att alla kommuner använder pengarna mer effektivt och framförallt minskar bidragskostnader och förbättrar integrationen.

5. Effekterna av Moderaternas politik

5.1. Jobb och sysselsättning

Målet för Moderaternas jobbpolitik är full sysselsättning. Full sysselsättning är centralt för vårt nuvarande och framtida välstånd, och nås via reformer som ser till att det alltid lönar sig att arbeta och som ger företag goda möjligheter att starta och växa.

I denna budgetmotion tas viktiga steg för en varaktigt ökad sysselsättning och för ett samhälle som håller ihop. Ett samhälle där det lönar sig mer att arbeta än att gå på bidrag och där fler barn ser sina föräldrar gå till jobbet. För att öka drivkrafterna till arbete och för att få fler att anställa föreslår Moderaterna till exempel:

- Ett utökat jobbskatteavdrag med särskilt fokus på låga inkomster. Moderaterna satsar tio miljarder kronor på att sänka skatten för alla som jobbar, men särskilt för dem som tar steget in på arbetsmarknaden. Erfarenheter från Sverige och från andra länder visar att skattelättnader riktade mot dem med låga inkomster ökar både arbetskraftsutbudet och sysselsättningen. Reformen beräknas öka sysselsättningen med 6 500 fler sysselsatta. På lång sikt förväntas antalet arbetade timmar öka med motsvarande 8 000 årsarbetskrafter.
- Höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt. En viktig del i att öka tillväxten är att fler ska arbeta mer, och att fler ska utbilda sig. Moderaterna satsar därför fyra miljarder så att antalet personer som behöver betala statlig inkomst skatt minskar med 140 000 personer. Förändringen ger alla som tjänar 41 000 kronor per månad, eller mer, en skattesänkning. För dem som tjänar 43 000 kronor eller mer uppgår skattesänkningen till 282 kronor per månad. Reformen förväntas öka antalet helårsarbetskrafter med 5 000 när redan sysselsatta ökar sin arbetstid.
- Avskaffandet av den särskilda löneskatten för äldre. Moderaterna föreslår att den särskilda löneskatten, alltså den särskilda arbetsgivaravgift som läggs på dem över 65 år som arbetar, tas bort. Reformen väntas skapa 2 800 nya jobb när det blir billigare för arbetsgivarna att behålla sina äldre anställda och anställa fler äldre.
- Utbyggt RUT. En av alliansregeringens mest lyckade reformer var införandet av RUT-avdraget. Tiotusentals jobb har blivit vita och RUT-avdraget har också gett ökade möjligheter till entreprenörskap, inte minst för kvinnor. För att skapa ytterligare jobb föreslår Moderaterna att det nuvarande taket tredubblas till 75 000 kronor per år och person. För att fler enkla jobb ska växa fram vill vi också genomföra

en ny omfattande RUT-reform så att fler tjänster kan ingå i tjänsten. För att möta de äldres utökade behov av hjälp i hemmet bör även ett mer generöst RUT-avdrag för äldre utredas.

5.2. Hushållens ekonomi

Denna budgetmotion innehåller flera förslag som påverkar hushållens ekonomi. Reformerna som påverkar hushållen är jobbskatteavdrag, höjd brytpunkt, sänkt skatt på pension och avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgifter.

Det föreslagna utökade jobbskatteavdraget innebär att en lokalvårdare får 160 kronor mer kvar i plånboken varje månad, för en bussförare innebär det 190 kronor mer och för en sjuksköterska 210 kronor mer per månad. För en familj med en sjuksköterska och en lärare innebär således inkomstskattesänkningen 420 kronor mer varje månad.

Förslaget om att höja den nedre skiktgränsen för statlig inkomstskatt innebär också att 140 000 färre kommer att behöva betala statlig inkomstskatt. Dessa personer kommer att, förutom det utökade jobbskatteavdraget, få en skattelättnad på upp till 282 kronor per månad. Som mest ger de föreslagna skattesänkningarna på inkomst därmed närmare 800 kronor mer i disponibel inkomst per månad för ett hushåll med två vuxna.

Moderaterna föreslår också att skatten på pension minskar. Förslaget innebär att Moderaterna sänker skatten för alla med pension som är 65 år eller äldre. Som mest innebär förslaget en skattesänkning som motsvarar 912 kronor mer i disponibel inkomst varje månad. För en pensionär med 22 000 kronor i månaden innebär det 211 kronor mer i månaden. För ett hushåll med två pensionärer med månatlig pension på 22 000 kronor respektive 17 000 kronor, innebär det 4 068 kronor mer i disponibel inkomst per år.

För dem som är medlemmar i en fackförening innebär ett avskaffande av skattereduktionen för fackföreningsavgifter att disponibelinkomstökningen till följd av skattesänkningen.

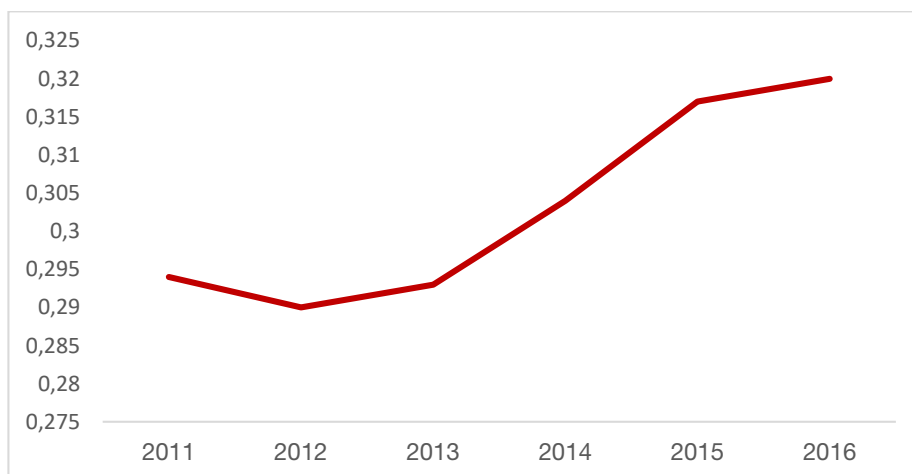
5.3. Fördelning

Moderaternas politik för rättvis fördelning och social rörlighet består av tre delar. Den första och viktigaste är en politik för jobb. Den stora klyftan finns mellan de som har ett jobb och de som inte har ett och det viktigaste vi kan göra är förbättra jobbmöjligheterna – för alla. I denna budgetmotion sänks skatten på arbete, främst för dem med låga inkomster, vilket ökar utbytet av att arbeta. Arbetsgivaravgifterna för äldre sänks också, vilket kommer att underlätta för erfarna medarbetare att arbeta längre.

Den andra delen är trygghet och välfärd för alla. Det handlar om en förskola som utjämnar förutsättningar, en skola som förmedlar kunskaper, ett rättsväsende som utjämnar trygghetsklyftorna och en sjukvård för alla, med kortade köer. Moderaterna föreslår i denna motion reformer på åtskilliga miljarder kronor för att stärka välfärdens kärnverksamhet. Dessa satsningar gynnar alla, men i högre grad de med låga inkomster.

Den tredje är en fördelningspolitik för utjämning utan att skapa fattigdomsfällor eller incitament för passivitet. I ett samhälle som håller ihop måste alla få ta del av välståndsökningen och klyftorna får inte växa sig för stora. Klyftorna tenderar att växa snabbare under socialdemokratiska regeringar, och den senaste mandatperioden är inget undantag. Denna utveckling behöver vändas.

Figur 10. Utveckling av inkomstojämlikheten i Sverige, mätt som gini-koefficient

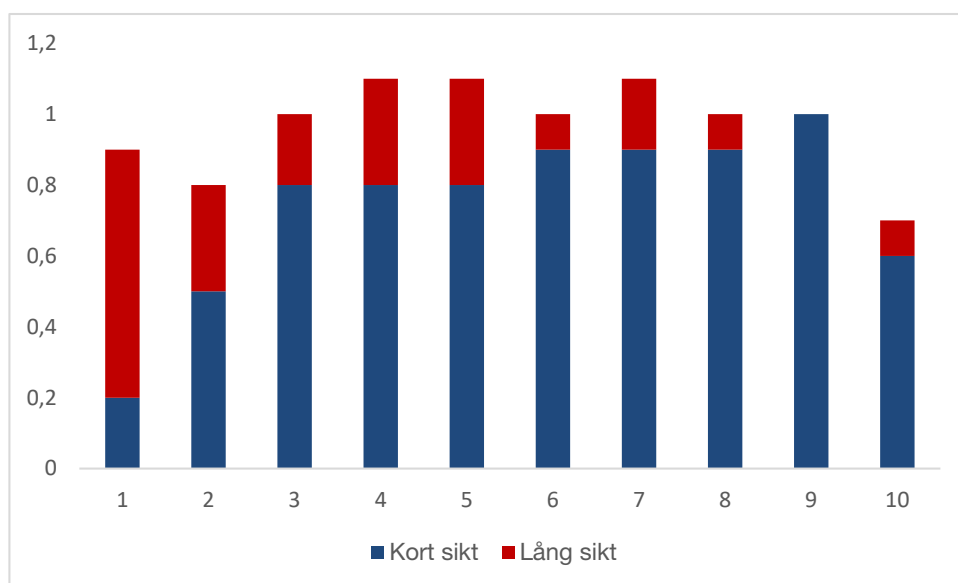
Källa: SCB

I figur 11 visas fördelningseffekterna på kort och lång sikt på den justerade disponibla inkomsten av de beräkningsbara förslag som presenteras i denna budgetmotion. Effekterna

är uppdelade i deciler där decil 1 är den tiondel av den svenska befolkningen med minst disponibel inkomst och decil 10 är den decil med högst inkomst.

- Jobbskatteavdrag som framförallt riktas mot låga inkomster
- Sänkt skatt för pensionär
- Höjd brytpunkt för statlig skatt
- Avskaffad avdragsrätt för fackföreningsavgifter

Figur 11. Fördelningseffekter på kort och lång sikt av Moderaternas budgetmotion

Källa: RUT 2018:1654

6. Finansiering

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Som en konsekvens av budgetprinciperna i Budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna i denna motion med 102 miljoner kronor jämfört med budgetpropositionen för 2019. Sammanlagt sänks anslagen med 167 miljoner kronor 2019. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 1.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Regeringen föreslår i sin budget en ökning av biståndet med 2,1 miljarder kronor (enligt tabell 2.1). Moderaterna föreslår en långsammare ökning av biståndet och minskar den totala biståndsramen för utgiftsområdet med en 1,2 miljarder kronor för 2019 i jämförelse med budgetpropositionen för 2019.

Vi står bakom enprocentsmålet och kommer att nå dit enligt den nya beräkningsmodellen 2022. Vi anser att en ansvarsfull hantering av biståndsmedel är att öka biståndet i en takt där kvalitet, innehåll och hantering kan säkerställas. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 7.

Utgiftsområde 8 Migration

Som en konsekvens av budgetprinciperna i Budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna med 1,76 miljarder kronor år 2019, 1,9 miljarder kronor år 2020 och 247 miljoner kronor år 2021 jämfört med budgetpropositionen för 2019. Moderaterna ställer krav på effektiviseringar av Migrationsverket. Därmed görs besparingar på 150 miljoner kronor årligen.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Som en konsekvens av budgetprinciperna i budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna under utgiftsområde 9 med 2 090 miljoner kronor för år 2019. Därtill avvisar vi regeringens förslag gällande avgiftsfri simskola respektive avgiftsfria aktiviteter underskollöven. Till följd av detta minskar budgetramarna under utgiftsområde 9 med 550 miljoner kronor per år för åren 2019, 2020 och 2021.

Totalt sett utökas utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg med 330 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna budgetpropositionen för 2019.

Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanländas etablering

Moderaterna motsatte sig införandet av en Jämställdhetsmyndighet och anser därför att myndigheterna bör läggas ner. Detta bedöms förstärka de offentliga finanserna med 40 miljoner kronor 2019, 77 miljoner kronor 2020 och 78 miljoner kronor 2021. Moderaterna anser att segregation ska motverkas genom reformer som gör att fler går till jobbet, att fler lär sig svenska och att fler går ut skolan med fullständiga betyg, inte genom delegationer. Moderaterna vill därför lägga ner Delegationen för segregation och avskaffa de medel som delegationen disponerar, vilket bedöms förstärka de offentliga finanserna med sammanlagt 489 miljoner kronor 2019 och 500 miljoner kronor 2020 och 2021.

Som en konsekvens av budgetprinciperna i Budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna i denna motion med 47 miljoner kronor 2019 och 113 miljoner kronor 2020 och en miljon kronor 2021 jämfört med budgetpropositionen för 2019. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 13.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Moderaterna vill effektivisera svensk arbetsförmedling. Dagens system är alltför kostsamt och har heller inte den effekt som är avsedd. Samtidigt har Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag ökat under lång tid. Moderaterna vill därför minska förvaltningsanslaget med 400 miljoner kronor 2019, 800 miljoner kronor 2020 och 1,6 miljarder kronor 2021. Dessutom vill Moderaterna se en ökad kostnadseffektivitet i de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Därför vill Moderaterna att beredskapsjobben avskaffas och att konstruktionen för extratjänsterna ses över. För att öka träffsäkerheten bör också målgruppen ändras. Under flera år har också arbetsmarknads-utbildningarna och de förberedande utbildningarna uppvisat dåliga resultat. Sammantaget vill Moderaterna därför minska resurserna till de arbetsmarknadspolitiska insatserna med 2,6 miljarder kronor 2019, 4,3 miljarder kronor 2020 och 2021. Som en konsekvens av budgetprinciperna i Budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna för utgiftsområdet med 594 miljoner kronor 2019, ökar med 18 miljoner kronor 2020 och minskar med 644 miljoner kronor 2021 jämfört med budgetpropositionen för 2019. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 14.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Studiestartsstödet har inte fungerat. Därför kommer det att avvecklas till 2020. Budgetramarna minskas därför med 455 miljoner kronor 2019 samt 909 miljoner kronor från och med 2020. Dessutom medför avvecklingen av utbildningskontrakten att budgetramarna minskas med 334 miljoner kronor från och med 2019 jämfört med förslaget i budgetpropositionen för 2019.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Som en konsekvens av budgetprinciperna i Budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna i denna motion med 1,9 miljarder kronor 2019 och 364 miljoner kronor 2020 och 2021 jämfört med budgetpropositionen för 2019. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 16.

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Barn och ungdomar upp till nitton år skall gå in gratis på statliga museer. Moderaterna säger dock nej till fri entré för alla, en reform som utvärderingar visat mest gynnar vuxna boende i Stockholms innerstad samt turister. Detta minskar utgiftsramarna med 80 miljoner kronor per år. Vidare upphör regeringens satsning på lägre taxor i de kommunala kulturskolorna eftersom den har visat sig vara en dyr och ineffektiv. Detta minskar utgiftsramarna med 100 miljoner kronor per år. Slutligen säger moderaterna nej till studieförbundsinsatser för att öka föräldrars delaktighet i lärande i skolan. Vi konstaterar att folkbildningen under de senaste åren fått betydande ekonomiska förstärkningar varför en viss justering nedåt av dessa ökningar är motiverat.

Som en konsekvens av budgetprinciperna i Budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna i denna motion med 98 miljoner kronor 2019 och 50 miljoner kronor 2020 och 2021 jämfört med budgetpropositionen för 2019. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 17.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Moderaterna säger nej till regeringens ineffektiva byggsubventioner. Subventionerna är kostsamma och har inte haft effekt. Inte ens branschen själva anser att de är ett effektivt sätt att öka byggandet. De olika byggsubventionerna är illa utformade och går i första hand till projekt som ändå skulle ha genomförts. Till följd av detta minskar budgetramarna med 2,3 miljarder kronor 2019, 3,9 miljarder kronor 2020 och 5,5 miljarder kronor 2021.

Bostadspolitiken bör istället utgå från reformer som underlättar bostadsbyggandet, primärt genom att förenkla och förkorta byggprocessen och skapa förutsättningar för ökad rörlighet.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

De senaste fyra åren har regeringen bedrivit en ineffektiv miljö- och klimatpolitik. Åtgärderna som vidtagits har varit ineffektiva och kritiserats hårt av exempelvis Konjunkturinstitutet. Detta bekräftas också av att de svenska utsläppen under de två senaste åren har ökat. Neddragningar av dessa satsningar, bland annat elcykelpremien och gröna jobb i naturvården medför att budgetramarna minskar med 2,75 miljarder kronor 2019, 2,13 miljarder kronor 2020 och 1,34 miljarder kronor 2021. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 20.

Utgiftsområde 21 Energi

Moderaterna vill fasa ut ineffektiva subventioner av solceller som fått kraftig kritik av oberoende bedömare. Därtill minskar vi på anslaget till den kommunala energirådgivningen då vi anser att det är mer angeläget att satsa på en omställning av industrin och investeringar i klimatsmart teknik. Till följd av detta minskar utgiftsramarna i denna motion med 481 miljoner kronor 2019, 45 miljoner kronor år 2020 och 75 miljoner kronor år 2021. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 21.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Som en konsekvens av budgetprinciperna i Budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna i denna motion med 106 miljoner kronor för 2019 och 45 miljoner kronor för 2020 jämfört med budgetpropositionen för 2019.

Moderaterna avskaffar gratis kollektivtrafik för unga. Till följd av detta minskar budgetramarna med 350 miljoner kronor 2019 och 350 miljoner kronor 2020.

Moderaterna avskaffar flygskatten vid halvårsskiftet 2019. Till följd av detta minskar Moderaterna anslaget "Ersättning avseende icke statliga flygplatser" med 42 miljoner kronor för 2019, 85 miljoner kronor för 2020 och 85 miljoner kronor för 2021. Minskningen motsvarar den ökning av anslaget som den tidigare regeringen gjorde för att kompensera för införandet av flygskatten och motverka att flygplatser inte skulle få ökade driftsunderskott till följd

av denna. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 22.

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Moderaterna förändrar skogspolitiken och stoppar exempelvis nyckelbiotopsinventeringen. Till följd av detta minskar anslaget med 355 miljoner kronor 2019, 355 miljoner kronor 2020 och 220 miljoner kronor 2021.

Som en konsekvens av budgetprinciperna i Budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna i denna motion med 122 miljoner kronor 2019, 346 miljoner kronor 2020 och 3,32 miljarder kronor 2021 jämfört med budgetpropositionen för 2019. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 23.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Som en konsekvens av budgetprinciperna i Budgetpropositionen för 2019 minskar utgiftsramarna i denna motion med 40 miljoner kronor år 2019. Dessutom minskas stödet till matchningsaktörer med 50 miljoner kronor 2019 och 2020. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 24.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Moderaterna föreslår i denna motion neddragningar på extratjänsterna. Bland annat tas stimulansmedlen till kommunerna bort. Till följd av detta minskar utgiftsramarna med 500 miljoner 2019 och 2020. Anslagsförändringarna beskrivs i detalj i Moderaternas utgiftsmotion för utgiftsområde 20.

6.1. Inkomstförstärkningar

Avskaffad avdragsrätt för fackföreningsavgifter

Moderaternas förslag: Skattereduktionerna för fackföreningsavgift avskaffas från och med den 1 april 2019. Skattereduktion ska därmed inte kunna göras för sådan avgift som belöper på tid efter den 1 april 2019.

Riksdagen ger regeringen tillkänna att återkomma till riksdagen med lagförslag för att avskaffa skattereduktionen för fackföreningsavgift för avgift som belöper på tid efter den 1 april 2019.

Avdragsrätten för fackföreningsavgiften infördes 2002, avskaffades 2007 och återinfördes 2018. Skattereduktionen för fackföreningsavgift uppgår till 25 procent av medlemsavgiften. Avgiften ska under kalenderåret före taxeringsåret ha uppgått till minst 400 kronor för att skattereduktion ska ges.

Moderaterna anser att lägre skatt på arbete generellt är att föredra framför en skattereduktion som baseras på en individs medlemskap i en förening. Som en del i att finansiera det förstärkta jobbskatteavdrag som föreslås i denna motion föreslår Moderaterna därför att avdragsrätten för fackföreningsmedlemskap avskaffas. Avdragsrätten avskaffas från och med den första april 2019 och förstärker offentliga finanser med 2 250 miljoner kronor 2019. Om avgiften är 200 kronor per månad ökar skatten med 50 kronor per månad.

Höjd moms för naturguider

Moderaternas förslag: Mervärdesskatten på förevisning av naturområden utanför tätort samt av nationalparker, naturreservat, nationalstadsparker och Natura 2000-områden höjs från sex procent till 25 procent från den 1 juli 2019.

Riksdagen ger regeringen tillkänna att återkomma till riksdagen med lagförslag för att höja mervärdesskatten på förevisning av naturområden utanför tätort samt av nationalparker, naturreservat, nationalstadsparker och Natura 2000-områden höjs från sex procent till 25 procent från den 1 juli 2019.

Möjlighet att tillämpa olika skattesatser på mervärdesskatteområdet regleras av rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet). Medlemsstaterna ska tillämpa en normalskattesats på lägst 15 procent, artikel 97 i mervärdesskattedirektivet. Det är vidare möjligt att tillämpa en eller två reducerade skattesatser på lägst 5 procent, artikel 98 i mervärdesskattedirektivet. Reducerade skattesatser får tillämpas på leverans av varor och tillhandahållande av tjänster i de kategorier som anges i bilaga III till mervärdesskattedirektivet. Sverige tilläm-

par en normalskattesats på 25 procent och två reducerade skattesatser på 6 procent respektive 12 procent. Av punkt 7 i bilaga III till mervärdesskattedirektivet följer att en reducerad skattesats får tillämpas på tillträde till föreställningar, teatrar, cirkusar, marknader, nöjesparker, konserter, museer, djurparker, biografier, utställningar och liknande kulturella evenemang och anläggningar.

Regeringen gjorde bedömningen att förevisning av naturområden är jämförbart med kategorierna i punkt 7 i bilaga III ovan och att förevisning av naturområden bör beskattas som andra turismtjänster såsom djurparksbesök. Kammarrätten i Stockholm, Skatteverket och Företagarna ansåg dock att detta argument inte håller och att förslaget strider mot EU-rätten. Lagrådet ansåg att det starkt kunde ifrågasättas om sänkningen var förenlig med EU-rätten. Svenskt näringsliv ansåg att förslaget torde ha ytterst begränsade sysselsättnings effekter och Tjänstemännens centralorganisation (TCO) samt ESV avstyrkte sänkningen med motiveringen att fler undantag i mervärdesskattesystemet inte är önskvärda.

Moderaterna anser att förslaget ökar komplexiteten i skattesystemet, saknar sysselsättningseffekter och riskerar att bryta mot EU-rätten. Därför föreslås i denna motion att mervärdesskatten på förevisning av naturområden utanför tätort samt av nationalparker, naturreservat, nationalstadsparker och Natura 2000-områden höjs från 6 procent till 25 procent. Detta förslag beräknas öka statens intäkter 150 miljoner kronor 2019, 260 miljoner kronor 2020 och 240 miljoner kronor 2021. Företagens administrativa börda bedöms minska något, medan höjningen inte bedöms ha några effekter på miljön eller på jämställdheten.

Höjd moms på mindre reparationer

Moderaterna föreslår: Mervärdesskatten på reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne höjs från 12 procent till 25 procent från den 1 juli 2019.

Riksdagen ger regeringen tillkänna att återkomma till riksdagen med lagförslag för att höja mervärdesskatten på reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne från 12 procent till 25 procent från den 1 juli 2019.

Möjligheten att tillämpa olika skattesatser på mervärdesskatteområdet regleras av rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervär-

desskatt, kallat mervärdesskattedirektivet. Medlemsstaterna ska tillämpa en normalskattesats på lägst 15 procent, artikel 97 i mervärdesskattedirektivet. Sverige tillämpar en normalskattesats på 25 procent och två reducerade skattesatser på 6 procent respektive 12 procent.

Den första januari 2017 sänktes mervärdesskatten på mindre reparationer från 25 till 12 procent, baserat på betänkandet Sänkt moms för vissa tjänster (SOU 2011:70). Detta trots att utredningen konstaterade att *”En sänkning av skattesatsen på mindre reparationer av cyklar, skor och lädervaror, kläder och hushållslinne är inte en samhällsekonomiskt effektiv åtgärd i syfte att öka den varaktiga sysselsättningen. Vidare leder en sänkning av skattesatsen på sådana tjänster till ett mer komplicerat regelsystem med ökad administration för företag och myndigheter som följd. Mot denna bakgrund bör skattesatsen på mindre reparationer av cyklar, skor och lädervaror, kläder och hushållslinne inte sänkas.”* Utredningen konstaterade att arbetsutbudseffekterna till följd av mindre hemarbete när reparationer blir billigare är mycket små, att det inte sker en övergång från svart till vitt arbete och att arbetslösheten bland skomakare, cykelreparatörer och skraddare är mycket begränsade. Den tidigare alliansregeringen valde därför inte att gå vidare med förslaget.

Det gjorde dock den efterföljande regeringen. När förslaget till ny lag remissbehandlades framhölls bland annat av IFAU och Företagarna att förslaget innebar att företagens administrativa börda ökade när de behöver använda två olika skattesatser. ESV avstyrkte förslaget med motiveringen att undantagen från normalskattesatsen på 25 procent borde bli färre, inte fler. Landsorganisationen (LO) ansåg att de 270 miljoner kronor som förslaget beräknades kosta kunde användas på ett lämpligare sätt. Skatteverket avstyrkte förslaget med motiveringen att sänkningen skapade gränsdragningsproblem. Ett flertal remissinstanser, bland annat Sveriges Skrädderiförbund, framhöll att sysselsättningseffekterna av förslaget skulle bli små.

Av ovan nämnda anledningar anser Moderaterna att sänkningen av mervärdesskatten på reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne inte borde ha sänkts och föreslår nu att skattesatsen återförs till normalskattesatsen 25 procent. Detta beräknas stärka offentliga finanser med 135 miljoner kronor 2019 och 270 miljoner kronor åren därefter. Förslaget väntas minska företagets och Skatteverkets administrativa börda. Sysselsättningseffekterna bedöms baserat på ovanstående bli försumbara.

BILAGA A – Förslag till utgiftsramar år 2019

Förslag till utgiftsramar 2019

Tusental kronor

Utgiftsområde	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (M)
1 Rikets styrelse	14 901 645	-157 000
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	17 315 466	+3 500
3 Skatt, tull och exekution	11 402 533	+150 000
4 Rättsväsendet	46 342 859	+2 244 000
5 Internationell samverkan	2 362 277	±0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	56 190 704	+3 899 000
7 Internationellt bistånd	44 945 140	-1 200 000
8 Migration	13 573 430	-1 806 000
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	78 122 185	+950 000
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	97 657 012	±0
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 450 476	±0
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	97 332 203	±0
13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	18 486 483	-519 000
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	76 814 772	-2 900 000
15 Studiestöd	25 022 956	-353 800
16 Utbildning och universitetsforskning	81 347 211	-288 000
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	15 994 531	-228 000
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	6 972 123	-2 245 000
19 Regional tillväxt	3 496 525	±0
20 Allmän miljö- och naturvård	11 836 248	-1 764 000
21 Energi	3 594 947	-396 000
22 Kommunikationer	59 456 655	-98 000
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	19 787 281	+1 213 000
24 Näringsliv	7 266 717	+120 000
25 Allmänna bidrag till kommuner	115 892 772	+6 325 000
26 Statsskuldräntor m.m.	25 155 200	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	40 913 834	±0
Summa utgiftsområden	1 026 634 185	+2 949 700
Minskning av anslagsbehållningar	-11 289 117	±0
Summa utgifter	1 015 345 068	+2 949 700
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	3 628 408	±0
Kassamässig korrigering	0	±0
Summa	1 018 973 476	+2 949 700

BILAGA B – Förslag till utgiftsramar år 2020 - 2021

Förslag till utgiftsramar 2020–2021

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Avvikelse från re- geringen (M)	
	2020	2021
1 Rikets styrelse	-55	-55
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	+4	+4
3 Skatt, tull och exekution	+230	+365
4 Rättsväsendet	+3 989	+5 578
5 Internationell samverkan	±0	±0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	+6 914	+11 530
7 Internationellt bistånd	-1 200	-1 200
8 Migration	-1 909	-297
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	+2 850	+2 450
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	±0	±0
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	±0	±0
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	±0	±0
13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	-513	-449
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-3 562	-4 719
15 Studiestöd	-407	-169
16 Utbildning och universitetsforskning	+2 372	+3 037
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-180	-180
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	-3 840	-5 475
19 Regional tillväxt	±0	±0
20 Allmän miljö- och naturvård	-1 135	-345
21 Energi	+125	+60
22 Kommunikationer	+1 285	+7 965
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	+249	-3 139
24 Näringsliv	+410	+483
25 Allmänna bidrag till kommuner	+11 675	+12 850
26 Statsskuldräntor m.m.	±0	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	±0	±0
Summa utgiftsområden	+17 302	+28 294
Minskning av anslagsbehållningar	±0	±0
Summa utgifter	+17 302	+28 294
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	±0	±0
Kassamässig korrigering	±0	±0
Summa	+17 302	+28 294

BILAGA C – Beräkning av statsbudgetens inkomster år 2019

Beräkning av statsbudgetens inkomster 2019

Tusental kronor

Inkomsttitel	Regeringens förslag	Avvikelse från rege- ringen (M)
1100 Direkta skatter på arbete	679 003 646	-13 443 000
1111 Statlig inkomstskatt	60 986 320	-3 916 000
1115 Kommunal inkomstskatt	753 505 825	-1 520 000
1120 Allmän pensionsavgift	128 702 343	+27 000
1130 Artistskatt	0	±0
1140 Skattereduktioner	-264 190 842	-8 034 000
1200 Indirekta skatter på arbete	607 653 447	-1 079 000
1210 Arbetsgivaravgifter	590 840 638	+180 000
1240 Egenavgifter	13 125 974	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	-40 845 788	-19 000
1270 Särskild löneskatt	49 838 573	-1 240 000
1280 Nedsättningar	-5 814 273	±0
1290 Tjänstegruppliv	508 323	±0
1300 Skatt på kapital	271 461 659	+102 000
1310 Skatt på kapital, hushåll	68 755 765	-13 000
1320 Skatt på företagsvinster	143 189 230	+115 000
1330 Kupongskatt	8 158 094	±0
1340 Avkastningsskatt	6 396 030	±0
1350 Fastighetskatt	32 112 092	±0
1360 Stämpelskatt	12 850 448	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	595 936 447	-1 628 000
1410 Mervärdesskatt, hushåll	460 758 700	+80 000
1420 Skatt på alkohol och tobak	27 090 665	±0
1430 Skatt på energi och miljö	52 170 422	-543 000
1440 Koldioxidskatt	23 059 691	-435 000
1450 Övriga skatter på energi och miljö	4 171 346	-730 000
1470 Skatt på vägtrafik	22 093 901	±0
1480 Övriga skatter	6 591 722	±0
1500 Skatt på import	7 125 058	±0
1600 Restförda och övriga skatter	21 505 121	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	-7 125 059	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	2 175 560 319	-16 048 000
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-1 038 636 295	+1 493 000
Statens skatteintäkter (periodiserat)	1 136 924 024	-14 555 000

1900 Periodiseringar	8 365 786	±0
1000 Statens skatteinkomster	1 145 289 810	-14 555 000
Övriga inkomster (kassamässigt)	-47 790 257	±0
2000 Inkomster av statens verksamhet	32 536 178	±0
3000 Inkomster av försåld egendom	5 000 000	±0
4000 Återbetalning av lån	716 774	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	14 194 000	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	12 521 658	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-112 758 867	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	1 097 499 553	-14 555 000

BILAGA D – Beräkning av statsbudgetens inkomster år 2020 - 2021

Beräkning av statsbudgetens inkomster 2020–2021

Miljoner kronor

Inkomsttitel	Avvikelse från rege- ringen (M)	
	2020	2021
1100 Direkta skatter på arbete	-12 582	-12 552
1111 Statlig inkomstskatt	-3 997	-4 073
1115 Kommunal inkomstskatt	-1 165	-1 057
1120 Allmän pensionsavgift	+65	+76
1130 Artistskatt	±0	±0
1140 Skattereduktioner	-7 485	-7 498
1200 Indirekta skatter på arbete	-1 963	-1 824
1210 Arbetsgivaravgifter	+430	+499
1240 Egenavgifter	±0	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	-43	-43
1270 Särskild löneskatt	-2 350	-2 280
1280 Nedsättningar	±0	±0
1290 Tjänstegruppliv	±0	±0
1300 Skatt på kapital	+182	+159
1310 Skatt på kapital, hushåll	+37	+37
1320 Skatt på företagsvinster	+145	+122
1330 Kupongskatt	±0	±0
1340 Avkastningsskatt	±0	±0
1350 Fastighetskatt	±0	±0
1360 Stämpelskatt	±0	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	-2 641	-2 741
1410 Mervärdesskatt, hushåll	+160	+150
1420 Skatt på alkohol och tobak	±0	±0
1430 Skatt på energi och miljö	-1 050	-1 090
1440 Koldioxidskatt	-241	-241
1450 Övriga skatter på energi och miljö	-1 510	-1 560
1470 Skatt på vägtrafik	±0	±0
1480 Övriga skatter	±0	±0
1500 Skatt på import	±0	±0
1600 Restförda och övriga skatter	±0	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	±0	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	-17 004	-16 958
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	+1 100	+981
Statens skatteintäkter (periodiserat)	-15 904	-15 977

1900 Periodiseringar	±0	±0
1000 Statens skatteinkomster	-15 904	-15 977
Övriga inkomster (kassamässigt)	±0	±0
2000 Inkomster av statens verksamhet	±0	±0
3000 Inkomster av försåld egendom	±0	±0
4000 Återbetalning av lån	±0	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	±0	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	±0	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	±0	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skatte- konto	±0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	-15 904	-15 977

BILAGA E – Utgiftstak för staten, offentliga sektorns finansiering m.m.

Utgiftstak för staten (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

Takbegränsade utgifter

Budgeteringsmarginal

Utgiftstak för staten

Statsbudgetens inkomster (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

Direkta skatter på arbete

Indirekta skatter på arbete

Skatt på kapital

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)

avgår skatter från andra sektorer

Statens skatteintäkter (periodiserat)

Periodiseringar

Statens skatteinkomster (kassamässigt)

Övriga inkomster (kassamässigt)

Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)

Statsbudgetens saldo och statsskulden (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

Statsbudgetens inkomster

därav inkomster av försåld egendom

Statsbudgetens utgifter

därav statsskuldsräntor

Riksgäldskontorets nettoutlåning

kassamässig korrigering

Statsbudgetens saldo

Statsskuld vid årets slut

Den offentliga sektorns finanser (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

Offentlig sektors inkomster

Offentlig sektors utgifter

Finansiellt sparande i offentlig sektor

Staten

Ålderspensionssystemet

Kommunsektorn

Kommunsektorns finanser (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

Kommunal inkomstskatt

Kapitalinkomster och övriga inkomster

Statsbidrag under uo 25

    därav ekonomiska regleringar

Statsbidrag från övriga utgiftsområden

Inkomster totalt

Utgifter

Finansiellt sparande i kommunsektorn
